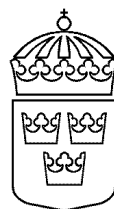

Riksdagens protokoll

2001/02:51

Tisdagen den 15 januari

Protokoll
2001/02:51

Kl. 14.00 – 16.22
18.00 – 22.32

1 § Justering av protokoll

Justerades protokollen för den 10, 11, 12, 13, 14 och 28 december 2001.

2 § Anmälan om återtagande av plats i riksdagen

Talmannen anmälde att *Maj-Inger Klingvall* (s) återtagit sin plats i riksdagen den 1 januari varigenom uppdraget som ersättare upphört för Anne Ludvigsson.

Talmannen anmälde att *Märta Johansson* (s) återtagit sin plats i riksdagen den 14 januari varigenom uppdraget som ersättare upphört för Jan-Olof Larsson.

3 § Ledigheter, m.m.

Talmannen anmälde att *Thomas Julin* (mp) beviljats fortsatt ledighet under tiden den 1 januari–15 mars och att *Lotta N Hedström* (mp) skulle fortsätta att tjänstgöra som ersättare.

Talmannen meddelade att *Ola Karlsson* (m) ansökt om föräldraledighet under tiden den 21 januari–22 februari.

Kammaren biföll denna ansökan.

Talmannen anmälde att *Johan Lagerfelt* (m) skulle tjänstgöra som ersättare för Ola Karlsson.

4 § Kompletteringsval till näringsutskottet

Talmannen meddelade att Moderata samlingspartiets riksdagsgrupp under Ola Karlssons föräldraledighet anmält hans ersättare Johan Lagerfelt som suppleant i näringsutskottet under tiden den 21 januari–22 februari 2002.

Talmannen förklarade vald till

suppleant i näringsutskottet
Johan Lagerfelt (m)

5 § Anmälan om val av ordförande och vice ordförande i utrikesutskottet

Talmannen meddelade att *Urban Ahlin* (s) valts till ordförande och *Bertil Persson* (m) till vice ordförande i utrikesutskottet fr.o.m. den 1 januari 2002.

6 § Meddelande om ändringar i kammarens sammanträdesplan

Talmannen meddelade att ett meddelande om ändringar i kammarens sammanträdesplan delats ut till kammarens ledamöter.

7 § Meddelande om frågestund

Talmannen meddelade att vid frågestunden *torsdagen den 17 januari kl. 14.00* skulle följande statsråd närvara:

Statsrådet Ingela Thalén, statsrådet Mona Sahlin, statsrådet Leif Pagrotsky, statsrådet Ulrica Messing och socialminister Lars Engqvist.

8 § Meddelande om särskilt anordnad debatt

Talmannen meddelade att på begäran av Moderata samlingspartiets och Folkpartiet liberalernas riksdagsgrupper skulle en särskilt anordnad debatt om ungdomsvåld m.m. äga rum *onsdagen den 23 januari kl. 11.00*.

Från regeringen skulle statsrådet Ingegerd Wärnersson, justitieminister Thomas Bodström och statsrådet Mona Sahlin delta.

9 § Meddelande om aktuell debatt

Talmannen meddelade att på begäran av Moderata samlingspartiets och Vänsterpartiets riksdagsgrupper skulle en aktuell debatt om syssel-

Från regeringen skulle näringsminister Björn Rosengren delta.

De inkomna skrivelserna hade följande lydelse:

Till Talmannen

Varslen i Sverige ökar nu mycket snabbt. Arbetslösheten kommer återigen att prägla enskilda människors vardag och hela bygder.

Mycket talar för att Sverige klarar den internationella konjunkturedgången sämre än andra länder. Företag och arbetsplatser flyttar ut.

Skälet till detta är att regeringen inte utnyttjat den nu utgående goda konjunkturen till att stärka Sveriges konkurrenskraft och förbättra företagsklimatet. Att det nu går sämre för Sverige är därmed i hög grad förorsakat av dålig socialdemokratisk politik. Högkonjunkturen har dolt grundläggande strukturproblem i det svenska samhället.

Mot den här bakgrunden begär den moderata riksdagsgruppen en särskild debatt om jobben och företagsflytten. Den bör avhållas innan riksdagen åtskiljs för juluppehåll.

Stockholm den 12 december 2001

Per Unckel

Gruppledare (m)

Till Talmannen

Varslen ökar i delar av tillverkningsindustrin. Detta aktualiserar en nödvändig diskussion om sysselsättnings-, kompetens- och näringsstruktur i landets olika delar och strategier för att möta dessa problem. I många fall blir vare sig löntagar- eller samhällsintressen informerade eller delaktiga i beslutsprocessen förrän bolagsstyrelserna fattat sina interna företagsbeslut. Hela orter och många löntagare drabbas och statens budget och offentliga försäkringssystem får bära bördan tillsammans med de som blir arbetslösa.

Händelseförloppet aktualiserar frågan om hur kostnaderna för näringslivets omställning till nya förutsättningar skall fördelas och hur löntagarnas berättigade krav på information och inflytande och hur samhällsintresset bättre skall kunna hävdas.

Mot denna bakgrund av det ovan sagda begär vänsterpartiets riksdagsgrupp en särskild debatt om sysselsättning, inflytandet och näringslivets omstrukturering.

Stockholm den 12 december 2001

Lars Bäckström

Gruppledare (v)

10 § Anmälan om uteblivet svar på interpellation

Till riksdagen hade inkommit följande skrivelse:

Interpellation 2001/02:129

Till riksdagen

Interpellation 2001/02:129 av Ingvar Eriksson om krigsflygskolans placering

Interpellationen kommer inte att besvaras.

Skälet till detta är följande. Riksdagen fattade den 16 maj 2001 beslut i fråga om den militära flygutbildningen (bet. 2000/01:FöU2, rskr. 2000/01:213). Beslutet innebär att Försvarmaktens samlade flygutbildning skall förläggas till någon eller några av de kvarvarande fyra flottiljerna, dvs. Jämtlands flygflottilj i Östersund, Skaraborgs flygflottilj i Lidköping/Såtenäs, Blekinge flygflottilj i Ronneby eller Norrbottens flygflottilj i Luleå. Riksdagen har tidigare beslutat att Skånska flygflottiljen i Ängelholm, i vilken flygskolan ingår, skall läggas ned senast den 31 december 2002 (prop. 1999/2000:30, bet 1999/2000:FöU2, rskr. 1999/2000:168). Eftersom flygskolan skall bibehållas måste skolan flyttas från Ängelholm till annan ort före utgången av 2002. Som en följd av riksdagens beslut har regeringen i dag beslutat att den militära flygutbildningen skall lokaliseras till detachementet på Malmen i Linköping, under förutsättning att erforderliga tillstånd enligt bl.a. miljöbalken lämnas till verksamheten. Ansvaret för detachementet skall ligga på Blekinge flygflottilj. Frågan om lokaliseringen av den militära flygutbildningen har därmed avgjorts.

Stockholm den 20 december 2001

Försvarsdepartementet

Björn von Sydow

11 § Anmälan om fördröjt svar på interpellation

Till riksdagen hade inkommit följande skrivelse:

Interpellation 2001/02:87

Till riksdagen

Interpellation 2001/02:87 av Marie Granlund (s) om EU-regler vid nedläggning av fabriker.

Interpellationen kommer att besvaras den 15 januari 2002.

Skälet till dröjsmålet är utländska besök.

Stockholm den 20 december 2001

Näringsdepartementet

Björn Rosengren

Enligt uppdrag

Dag Ekman

Expeditionschef

Föredrogs

Motion

Förhållandet mellan riksdag och regering i fråga om Sveriges agerande i EU av Agne Hansson m.fl. (c)

Anf. 1 TALMANNEN:

Agne Hansson och tio andra ledamöter från Centerpartiet har med åberopande av föreskriften i 3 kap. 15 § riksdagsordningen om rätt att väcka motion med anledning av händelse av större vikt lämnat en motion om förhållandet mellan riksdag och regering i fråga om Sveriges agerande i Europeiska unionen.

I motionen föreslås att riksdagen ger regeringen till känna att den snarast bör återkomma till riksdagen med en beskrivning av hur regeringen avser fördjupa samarbetet med riksdagen i fråga om EU-ärenden i syfte att upprätta en tidig förankringsprocess. Vidare föreslås att riksdagen bör låta utreda en stärkt parlamentarisk kontroll av regeringens arbete i EU:s ministerråd och arbetsgrupper.

Som skäl för rätten att nu få väcka motionen åberopas att ett antal händelser under den gångna hösten visar på brister med avseende på regeringens ambitioner att utforma Sveriges politik i EU i samråd med riksdagen.

Den motion som jag nu redogjort för har föranlett följande bedömning från min sida.

Rätten att väcka motion med anledning av händelse av större vikt infördes i samband med grundlagsreformen 1974. I grundlagspropositionen underströks att den föreslagna bestämmelsen var av undantagskaraktär.

Riksdagen har också tillämpat föreskriften restriktivt. Endast oförutsedda händelser av stor betydelse inom eller utom landet har föranlett rätt att väcka motion med åberopande av 3 kap. 15 § riksdagsordningen.

Mot denna bakgrund anser jag inte att de i motionen åberopade skälen är av sådan art att motionen bör få väckas med stöd av 3 kap. 15 § riksdagsordningen utan snarare att den skulle kunna utgöra grund för granskning enligt 12 kap. 1 § regeringsformen.

Jag finner därför att hinder föreligger enligt 2 kap. 9 § riksdagsordningen för att ställa proposition på hänvisning av motionen till utskott. Jag föreslår således att motionen läggs till handlingarna utan remittering.

Kammaren biföll att motionen skulle läggas till handlingarna utan remittering.

13 § Svar på interpellation 2001/02:120 om ohälsa*Svar på
interpellationer*

Anf. 2 Statsrådet INGELA THALÉN (s):

Fru talman! Carl-Axel Johansson har mot bakgrund av den stigande ohälsan tagit upp ett antal frågeställningar där han anser att åtgärder krävs för att ändra utvecklingen och ställer sex frågor till mig.

Inledningsvis vill jag framhålla att jag delar Carl-Axel Johanssons oro för hälsoutvecklingen i arbetslivet. Det krävs olika åtgärder för att ändra utvecklingen. Regeringen har i budgetpropositionen för 2002 lagt fram ett åtgärdsprogram i elva punkter för ökad hälsa i arbetslivet. Arbetet med att genomföra programmet har startats under hösten.

Jag kan bl.a. nämna att trepartssamtal har inletts med arbetsmarknadens parter. Vidare fattade regeringen den 13 december förra året – i enlighet med åtgärdsprogrammet – två beslut som jag vill nämna. Dels beviljades nio projekt i landsting och kommuner om sammanlagt 50 miljoner kronor för att bedriva försöksverksamhet inom den offentliga sektorn för att förebygga och minska sjukfrånvaron, dels fick Arbetsmarknadsstyrelsen och Riksförsäkringsverket i uppdrag att inleda en förnyelse av den arbetslivsinriktade rehabiliteringen.

Förra veckan överlämnade Utredningen om handlingsplan för ökad hälsa i arbetslivet sitt slutbetänkande till regeringen. Rapporten innehåller ett brett spektrum av förslag till åtgärder på olika områden. Utredningen föreslår bl.a. att regeringen fastställer ett övergripande mål för ”antal människor i arbete” med samma tydlighet som tidigare beslutade mål om minskad arbetslöshet och ökad sysselsättning. Rapporten kommer snarast att remissbehandlas och därefter läggas till grund för olika förslag i syfte att öka hälsan i arbetslivet.

Mitt svar på den första frågan om att synliggöra antalet långtidssjuk-skrivna i sysselsättningsstatistiken är att regeringen i enlighet med 11-punktsprogrammet kommer att formulera övergripande mål för ökad hälsa i arbetslivet och att arbetsmarknadens parter kommer att medverka i det arbetet.

Beträffande den andra frågan om öronmärkning av sjukförsäkringsavgiften vill jag påpeka att denna finansierar inte bara sjukpenning och rehabiliteringsersättningar utan även närståendepenning, havandeskapspenning, förtidspension från ATP, förtidspension från folkpensioneringen för de förtidspensionärer som har ATP samt förvaltningsutgifter för dessa förmåner. Avgiften finansierar dessutom statliga ålderspensionsavgifter för nämnda dag ersättningar samt en del av de ålderspensionsavgifter som är att hänföra till förtidspension. Om avgiften inte räcker till får statsbidrag lämnas för viss del av kostnaderna. För år 2001 beräknas utgifterna överstiga avgiftsinkomsterna med ca 6 miljarder kronor och för 2002 beräknas underskottet stiga ytterligare till närmare 9 miljarder kronor. Det saknas alltså för närvarande förutsättningar att öronmärka sjukförsäkringsavgiften såsom Carl-Axel Johansson förespråkar.

Den tredje frågan om sammanslagning av sjukförsäkrings- och arbetsskadeavgift vill jag besvara delvis med hänvisning till ovanstående svar. Dessutom anser jag att det med hänsyn till de föreslagna ändringarna under 2002 i arbetsskadeförsäkringen inte finns anledning att nu ändra ordningen med en särskild arbetsskadeavgift.

Beträffande den fjärde frågan om ändring av regelverken på rehabiliteringsområdet vill jag framhålla att regeringen – som tidigare nämnts – nyligen gett Arbetsmarknadsstyrelsen och Riksförsäkringsverket i uppdrag att inleda en förnyelse av den arbetslivsinriktade rehabiliteringen. Ett led i det arbetet är att genomföra en pilotverksamhet avseende en samordnad organisation mellan försäkringskassan och arbetsförmedlingen för arbetslivsinriktad rehabilitering. Den primära målgruppen för

pilotverksamheten ska vara arbetslösa sjukskrivna. Förnyelsearbetet ska bedrivas t.o.m. 2004, och vid utgången av det året ska de metoder och arbetssätt m.m. som utvecklats inom ramen för försöksverksamheten och som visat sig verkningsfulla kunna tillämpas fullt ut i hela landet.

Som svar på den femte frågan om åtgärder för att inte sjukförsäkringsavgiften ska överstiga kostnaderna för sjukpenning och rehabilitering får jag hänvisa till svaret på fråga två. Allmänt sett vill jag också tillägga att avgifterna så långt det är möjligt ska svara mot kostnaderna för det ändamål de är avsedda att finansiera.

Den sista frågan om åtgärder för att kunna värdera sjukintygets värde vill jag besvara med hänvisning till 11-punktsprogrammet. En av punkterna behandlar formerna för sjukskrivningsprocessen. I denna är sjukintyget en viktig del. Avsikten är att Riksförsäkringsverket och Socialstyrelsen ska få i uppdrag att närmare klargöra omfattningen av problemen i denna process och lämna förslag om utvecklingen av formerna för denna. I en annan punkt i programmet aviserar regeringen dessutom att den överväger att skärpa reglerna om arbetsgivares skyldighet att medverka i rehabiliteringsarbetet. Det kan bl.a. innebära att arbetsgivare alltid ska lämna ett rehabiliteringsunderlag till försäkringskassan senast den 60:e dagen i en sjukperiod.

Anf. 3 CARL-AXEL JOHANSSON (m):

Fru talman! Jag tackar statsrådet för svaren som delvis stillar min nyfikenhet men inte helt. Rent allmänt hänvisas till regeringens åtgärdsprogram i elva punkter samt den nyligen redovisade handlingsplanen för ökad hälsa i arbetslivet.

Fråga nummer ett handlar mer om att verkligen synliggöra antalet långtidssjukskrivna och inte att de redovisas i sysselsättningsstatistiken som nu sker. En ändring av detta måste till för att tydliggöra ohälsoproblemen.

Fru talman! År 2004 kommer 7,5 % av antalet sysselsatta att vara sjukskrivna, dvs. knappt 70 % av befolkningen mellan 20 och 64 år kommer att vara i arbete.

Som svar på fråga två redogör statsrådet för hur sjukförsäkringsavgifterna används. Intäkterna av sjukförsäkringsavgiften i januari t.o.m. oktober 2001 är enligt ESV 69 miljarder och utgiften för sjukpenning och rehabilitering 35 miljarder för motsvarande period. Resten används t.ex. till förtidspensioneringar.

Kan inte intäkten användas bättre så att förtidspensioneringarna minskar? Därför tycker jag att det är viktigt att öronmärka sjukförsäkringsavgiften för rehabilitering i större utsträckning än vad som nu synes ske.

Frågorna tre, fyra och fem har med ändrade regelverk att göra. Prognosen för 2001 för utgiftsområdet för sjukpenning, rehabilitering, förtidspensioner, arbetsskador, kroppsskador samt anslag till Riksförsäkringsverket och försäkringskassor är enligt ESV ca 107 miljarder.

Man överväger en ändring av regelverket för försäkringskassor och arbetsförmedlingar för att undvika utslagning. Oaktat om skälet är långvarig sjukskrivning eller långvarig arbetslöshet skulle exempelvis sjukförsäkringsavgiften, arbetsskadeavgiften och arbetsmarknadsavgiften

Prot. 2001/02:51
15 januari

*Svar på
interpellationer*

tillsammans kunna utgöra grunden för en rehabiliteringspenning med en sammanlagd intäkt på 143 miljarder.

Så nog tycker jag att det vore på sin plats med en ordentlig översyn av dessa intäkter och därmed en diskussion om hur dessa medel bäst används och förslag till mer genomgripande förändringar av regelverket än vad jag nu kan utläsa av svaret.

Jag blir fundersam när jag hör en försäkringstjänsteman säga att det inte är sjukskrivningen som utgör hinder för rehabilitering utan det faktum att man har en anställning, dvs. arbetsförmedlingen har inget egentligt ansvar i nuvarande regelverk eftersom den sjukskrivne inte är arbetslös. Inte heller arbetsförmedlingen har något reellt ansvar när en arbetslös blir sjukskriven men väl försäkringskassan, som egentligen då saknar förutsättningar att göra arbetsmarknadsbedömningar i dess helhet. Men det förefaller som om förändringar är på gång i detta sammanhang.

Om jag minns rätt fördes det i Gerhard Larssons utredning ett resonemang om vinsten med rehabilitering. Men jag vet inte riktigt hur den ligger till i flödet, men den kanske kommer med något förslag.

Till sist, fru talman, är det viktigt att närmare analysera sjukskrivningsprocessen. Det är långtifrån säkert att rådande process att sjukskriva är så bra. Låt mig därför säga att jag tror att man i dag kan få jämförbara statistiska områden ur en befolkningsprofil, arbetsmarknadsprofil, osv. I ett område fortsätter man att sjukskriva på traditionellt sätt. I ett annat jämförbart område sker sjukskrivningen i samråd med förslagsvis den sjuke och ett rehabiliteringsteam. Eventuella skillnader i sjukskrivningens längd, förtidspensioner och lyckosamma rehabiliteringar borde då kunna utläsas. Den tiden måste vara förbi då kraft och möda läggs på hur en sjukskrivningsblankett ska se ut. Rehabiliteringen har inte blivit bättre genom detta.

Fru talman! Det är dags med en översyn av regelverken som ger möjlighet till en helhetssyn i rehabiliteringen och som sätter individen i centrum och där intäkterna används optimalt. Jag tycker inte att svaren riktigt återspeglar detta.

Anf. 4 Statsrådet INGELA THALÉN (s):

Fru talman! Jag kan förstå att man efter ett svar på bara lite drygt två sidor också fortsättningsvis har skäl att fortsätta en diskussion. Det är naturligtvis på det sättet i en så omfattande materia som frågor som rör drygt 100 000 långtidssjukskrivna och möjligheterna för just dessa individer att återgå till arbetslivet samtidigt som man måste vidta åtgärder och genomföra insatser som förhindrar att fler människor, på grund av att arbetslivets villkor är ogynnsamma för löntagare och kanske också för företagen själva, slås ut.

Det 11-punktsprogram och den arbetsgrupp som några av regeringens statsråd har bildat på statsministerns uppdrag ska tillsammans ses som ett uttryck för att vi vill skapa utrymme för en debatt om helheten, därför att det handlar om att vidta flera olika åtgärder.

Även om mitt svar av Carl-Axel Johansson betraktades som väldigt summariskt är det ändå ett uttryck just för insatser på alla de områden som han tar upp, utom på en punkt, nämligen när det gäller att man inte ska kunna använda avgiften för att finansiera exempelvis havandeskapspenning, närståendepenning och förtidspension samt det som gäller

framöver, sjukersättning och aktivitetsersättning i det reformerade system som riksdagen har tagit ställning till.

Enligt min uppfattning måste man nog se detta sammantaget. Vi kan nog vara helt och fullt överens om att syftet med de insatser vi gör är att bringa ned kostnaderna för samhället, men framför allt gäller det att underlätta för individen att komma tillbaka till ett så aktivt liv som möjligt.

I arbetet med att utveckla nya metoder när det gäller arbetslivsinriktad rehabilitering ingår, som jag nämnde, arbetsförmedlingen och Arbetsmarknadsverket som en viktig part i arbetet med att samverka mellan olika aktörer. Jag tänker då på kommunerna, landstingen och sjukvården, försäkringskassan och arbetsförmedlingen. Under våren återkommer jag med besked om på vilket sätt vi lite mer systematiskt ska kunna underlätta den samverkan – detta efter det att riksdagen fattat ett sådant beslut. Jag tycker att det ställningstagandet är helt riktigt.

När det gäller processen i dag och sjukskrivningen kan jag konstatera en allt ökande insikt om att det naturligtvis är viktigt att man får vila ut när man har blivit sjuk. Men efter en tid av vila och läkande, och kanske också medicinsk behandling, behöver man andra insatser för att komma tillbaka till arbetslivet eller till ett så aktivt liv som möjligt.

Här ser jag framför mig att jämte en aktivare syn när det gäller sjukskrivningsprocessen, som motsvarar den av aktiva insatser för att förhindra långtidsarbetslöshet, kommer förutom aktiva läkare också företagshälsovården att kunna spela en stor roll. Den kommer också att spela en stor roll i de förslag som vi lägger fram under våren.

Anf. 5 CARL-AXEL JOHANSSON (m):

Fru talman! Jo, man måste mycket riktigt diskutera helheten. Individen lever ju inte bara på arbete, utan det finns mycket annat som också kan spela in vad gäller ohälsan.

Jag vill mycket kort redovisa vårt förslag om att försäkringskassorna ska få 7 miljarder under de tre kommande åren samt att landstingen under två år ska få 500 miljoner kronor för att minska vårdköerna. Om nu sjukskrivningen har rent medicinska orsaker bör man kunna åstadkomma en minskning genom att minska vårdköerna. Därutöver vill vi att försäkringskassorna ska få 750 miljoner till rehabiliteringsändamål och ytterligare 250 miljoner till mer personal och kortare handläggningstider. Dessutom menar vi att ökad kunskap om sjukförsäkringsreglerna ger vinster i form av kortare sjukskrivningstider.

Jag måste också lite grann återkomma till detta med öronmärkning. Jag menar kanske inte att man måste öronmärka hela intäkten, utan det handlar om en större del. Nu är det bara 50 % som avsatts till sjukpenning och rehabilitering, medan resten går till förtidspensioneringar som totalt överskrider alltihop. Kunde man omfördela där och öronmärka mer pengar skulle förtidspensioneringarna troligen minska.

Genom att just arbetsgivarna betalar så pass mycket som de faktiskt gör är det, tycker jag, oacceptabelt att ålägga företagare ytterligare utgifter med sjuklön under sammanlagt 60 dagar, som förslaget ligger. Det kommer också att motverka den ökade rörlighet som behövs för människor med olika arbetshinder. Redan misstanken om ökad sjukfrånvaro blir bromsande för nyanställningar framöver med detta förslag.

Prot. 2001/02:51
15 januari

Svar på
interpellationer

Återigen vill jag säga att det handlar om att skapa ett gemensamt regelverk för arbetsförmedlingen och försäkringskassan som innebär att man får ett gemensamt ansvar för människor med hinder i arbetsför-mågan. Många långtidssjuka och långtidsarbetslösa bollas nu mellan myndigheterna. Vi måste alltså se över regelverken.

Vidare är de offentliga arbetsgivarna inte några föredömen i ohälsans problematik. Hos dessa stiger antalet långtidssjukskrivna. Undersökningar visar att offentligt anställda har sämre arbetsvillkor än privat anställda, lägre lön, hårdare belastning, mer stress och ett sämre socialt stöd. De känner också en större oro för förändringar. Detta skulle mycket väl kunna vara *en* av orsakerna till den stigande ohälsan.

Därför, fru talman, vill jag föreslå statsrådet *ett* nationellt mål för ökad hälsa i arbetslivet. Minska ohälsan inom offentlig sektor genom att öka mångfalden och minska de offentliga monopolen! Detta skulle befrämja hälsan mer än hälsobokslut. Därför har jag också sett förslaget om sänkta arbetsgivaravgifter för kommuner och landsting som en oklok åtgärd. Varför permanenta stora offentliga strukturer och premiera dålig arbetsmiljö när man i budgeten för år 2002 skriver att man vill premiera en bra arbetsmiljö med exempelvis sänkta arbetsgivaravgifter?

Nu lär andra beredningar pågå som egentligen kommer att innebära samma sak – någon form av rabattsystem för offentliga arbetsgivare som bara kommer att permanenta en oacceptabel arbetsmiljö och därmed ohälsan. Nej, vad vi behöver, fru talman, är att se förslag som ger ökad mångfald, fler arbetsgivare inom offentlig verksamhet och därmed förutsättningar för minskad ohälsa.

Anf. 6 Statsrådet INGELA THALÉN (s):

Fru talman! När det gäller diskussionen om hur många miljarder som ska föras över till den ena eller den andra organisationen är det naturligtvis oerhört viktigt att ta i beaktande hur själva arbetssättet, metoden, ser ut och hur utvärderingen ser ut när det gäller de insatser som görs. Eftersom vi har kunnat konstatera att skillnaderna över landet och också inom respektive region varit mycket stora har regeringen dragit slutsatsen att det vi behöver starta med är ett utvecklingsarbete som inte enbart är ett enda projekt utan som också är en pilotverksamhet som ska kunna rulla ut över landet, i syfte att stötta de olika organisationerna och myndigheterna. Det handlar om att plocka fram den form av arbetslivsinriktad rehabilitering som ger bästa effekten för den enskilda individen. Där är arbetsmarknadspolitiken och även utbildning, kan jag tänka mig, en väldigt viktig insats också för dem som är långtidssjuka, som varit sjukskrivna väldigt länge. Det gäller alltså att bryta en passivitet.

Med tanke på de stora resurser som under ett antal år förts över till landstingskommunerna, och kommer att föras över genom de ställningstaganden som riksdagen har gjort, är det kanske inte där de stora problemen ligger – kanske med undantag av ett antal områden där vi vet att det är köer när det gäller sjukvårdande behandling. Också där handlar det om metodutveckling och kunskapsutveckling – inte minst på det stora område som handlar om mental trötthet, det som ibland kallas för utbrändhet och som är ett mycket svårt sjukdomsfall.

När det gäller arbetsgivarperioden och det förslag som Carl-Axel Johansson tog upp kan jag säga att detta förts in i diskussionen, i trepartsdi-

alogen mellan regeringen och arbetsmarknadens parter. Är det så att man avvisar detta så bestämt bör man kanske – detta är min mycket personliga uppfattning – i en sådan dialog ta fram ett förslag som syftar till att ge samma effekt, men måhända annorlunda utformat. Det väsentligaste är att det syftar till att lyfta fram de goda arbetsplatserna.

När det gäller Carl-Axel Johanssons mycket bestämda uppfattning om att den offentligt drivna verksamheten är så dålig kan jag bara konstatera att den grupp som under en rad år utkorat bästa arbetsplatsen under året faktiskt utkorat offentliga arbetsplatser – jag har haft förmånen att titta närmare på några av dem – så det är klart att det finns goda arbetsplatser inom olika delar av arbetsmarknaden. Min koncentration ligger på att dels lyfta fram de goda exemplen, dels se till att vi får strukturer som gör att de strukturer som leder till dålig hälsa ändras i syfte att underlätta för människor att leva ett gott liv.

Anf. 7 CARL-AXEL JOHANSSON (m):

Fru talman! Jag tänkte använda mitt sista inlägg till att helt kort säga att det finns en mängd olika faktorer när man diskuterar ohälsan. Nu har vi koncentrerat oss på arbetslivet, men arbetslivet är bara en liten del av en människas liv där det ju också är fråga om fritid, rekreation och vila.

Egentligen vill jag se den stigande ohälsan som en kraftfull signal om att Sverige rent allmänt mår sämre. Man måste alltså hitta regelverk och system och kanske också andra strukturer där inte bara arbetslivet utan även fritiden och ens rekreation och vila påverkas. Jag tänker då på tidsbristen. Tiden efter arbetets slut räcker inte till. Man stressar till dagis, till föreningsmöten och till fritidsaktiviteter – dels egna, dels barnens. Man måste också hinna städa, damma, diska osv. När den egna kraften inte räcker till förlitar man sig väldigt ofta på andra och på institutioner.

När den egna ekonomin också urholkas av höga skatter på arbete och boende och när man inte längre kan råda över besluten om sin vardag så får man förlita sig på olika institutioner. Dessutom menar jag att det är denna samhällsutveckling som måste vändas. Jag vill uppmana statsrådet att låta bereda förslag där valfrihet och mångfald ökar, inte bara i arbetslivet utan även inom skola, vård och omsorg och där tryggheten stärks, inte genom bidrag utan genom sänkta skatter, där trygghetssystemen inte blir så trygga att de låser in oss i trygghetens burar.

Därför är det inte konstigt att ohälsan ökar alltmer. Det konstiga är att man fortsätter att permanenta ett system som stärker ohälsan. Vi måste lämna institutionstänkandet, för då mår vi bättre och ohälsan minskar. Det är inte mer företagshälsovård vi behöver; det är förebyggande samhällshälsovård vi behöver.

Anf. 8 Statsrådet INGELA THALÉN (s):

Fru talman! Carl-Axel Johansson föll på sista hindret, skulle jag vilja säga, i en väldigt spännande och som jag tycker väldigt i öppen diskussion och kom till den klassiska slutsatsen, att förhindra offentlig verksamhet att bedriva en som jag menar bra utveckling med faktisk mångfald och att resultatet blir att det egentligen handlar om att sänka skatter.

Jag vill påpeka, Carl-Axel Johansson, att är det någonting som skapar vingarnas trygghet för enskilda individer så är det de nationella gemensamt finansierade system som vi har. De kanske inte är världens bästa till

Prot. 2001/02:51
15 januari

Svar på
interpellationer

sin utformning, och vi behöver ständigt gå in i dem – 11-punktsprogrammet är ett uttryck för det. Men detta att man inte behöver hälsodeklarerat sig för att vara med i den allmänna sjukförsäkringen är en oerhörd trygghet, att man vet att riksdagen ytterst känner – det vet jag att den gör oavsett parti – ett stort ansvar för att medborgarna ska få möjligheter, att det inte ska leda till att man ska tvingas att avstå från en privat sjukförsäkring eller det som möjligen hör till den privata sfären. Jag är stolt över att Sverige kan erbjuda sina medborgare detta och stolt över att vi har möjligheter att på det politiska planet gå in och förändra det som vi inte tycker är bra.

Sedan säger Carl-Axel Johansson att Sverige mår allt sämre. Det är uppenbart att långtidssjukskrivningar är ett stort problem. Det är uppenbart att väldigt många människor känner en otrygghet i att tiden inte räcker till, men det paradoxala är att livslängden ökar i fortsatt ökad takt, att vi lever väldigt länge, långt upp i åren och trots allt har en mycket god hälsa. Jag är övertygad om att vi ska komma åt det som vi i dag känner som de riktigt stora problemen för att vi ska kunna fortsätta att leva ett långt och mycket friskt liv.

Överläggningen var härmed avslutad.

14 § Svar på interpellation 2001/02:113 om arameiska

Anf. 9 Kulturminister MARITA ULVSKOG (s):

Fru talman! Carina Hägg har frågat mig om regeringen avser att ta initiativ till en språkkommitté för arameiska/syriska, med uppgift att verka för ett lättanvärbart skriftspråk, undervisning samt ge språket en långsiktig status.

Jag delar Carina Häggs uppfattning om att arameiska/syriska som språk har ett stort kulturellt värde som inte är begränsat till dess geografiska hemvist. Både som levande språk och som kulturarv har språket utan tvekan en särställning. Även inom forskningen är studiet av det arameiska/syriska språket viktigt som enskilt ämne och som en del av forskningen inom andra humanistiska discipliner.

För övrigt kan jag aldrig nog understryka språkets betydelse – generellt sett – för ett demokratiskt samhälles utveckling. Språk är makt, och att tillförsäkra varje medborgare rätten till språkliga och kulturella verktyg är en oerhörd viktig uppgift för kulturpolitiken. För närvarande arbetar en parlamentarisk kommitté med att ta fram förslag till ett handlingsprogram för det svenska språket. I betänkandet, som kommer att läggas fram i mars, ska även kunskaper i, attityder till och bruk av minoritets- och invandarspråk och de stora internationella språken belysas.

Att – alltså ur ett allmänt perspektiv – stärka språkens ställning och slå vakt om deras respektive särart är en viktig fråga även internationellt sett. Förra året utsågs av EU och Europarådet till Europeiska året för språk. Det syftade till att öka medvetenheten om den rikedom som finns i den språkliga och kulturella mångfalden i Europa, främja flerspråkighet och uppmuntra till livslångt lärande av språk. Tanken var också att visa vilka fördelar och möjligheter språkkunskaper kan ge för att underlätta yrkesliv och rörlighet. Ett viktigt mål för språkåret var att stimulera de-

batten och skapa möten mellan olika grupper som normalt inte möts, t.ex. skola, näringsliv, forskare, universitet och bildningsförbund.

Från den svenska statens sida har det funnits skäl till att ge ett särskilt skydd åt de nationella minoritetsspråken samiska, finska, meänkieli, romani chib och jiddisch. De nationella minoriteterna berikar vårt land, och staten har ett ansvar för att de får det stöd och skydd som behövs för att de ska kunna bevara sin särart och hålla sina språk levande. När Sverige ratificerade Europarådets minoritetsspråkskonvention för snart två år sedan lades grunden för en samlad svensk minoritetspolitik, och det var också en viktig markering av minoritetsspråkens ställning i landet.

Jag anser däremot inte att regeringen ska peka ut andra enskilda språk genom att tillsätta språkkommittéer som ska bevaka dessa språks särskilda frågor. Det ankommer inte på regeringen att välja bland de över hundra språk som talas i Sverige. Det är min övertygelse att frågor som rör det arameiska/syriska språket bör utvecklas fritt såväl inom forskningen som bland brukarna själva, som i sin tur kan värna om språkets långsiktiga status.

Anf. 10 CARINA HÄGG (s):

Fru talman! Först vill jag klarlägga att det framför allt finns önskemål om att man ska benämna språket som assyrisk/syrianska och att arameiska eller syriska ska användas för det klassiska kyrkospråket. Samtidigt vill jag understryka att de språkbenämningar som jag själv använt i min interpellation används med respekt för de källor, främst forskare, som jag har haft kontakt med. På språkforskningens område är jag själv bara en lekman. Men att olika delar av det svenska samhället använder olika begrepp för samma språk förvirrar naturligtvis, och det visar också på behovet av att man samlar ihop sig och skapar en bild av hur det här språket ska hanteras och hur man ska bemöta det när det gäller benämningar.

Jag vill välkomna kulturministerns svar i de delar där jag tycker att hon framhåller vikten av språket och där hon understryker att det finns ett stort kulturellt värde i det här språket, som inte får begränsas av den geografiska hemvisten. När man talar om hemvist vill jag gärna säga att jag har tyckt att det som gjort frågan svår – även om jag tycker att det här självklart är ett ansvarsområde för i första hand kulturministern – är att det finns så många olika delar av språkfrågan som ligger utspridda på olika departement och inom olika departement. Det är hemspråksundervisning, dataanpassning, undervisningsmaterial, språkbildning, forskning i bredare bemärkelse, teologi, kulturhistoriska värden och språkets status och laglig ställning i Sverige, EU, ursprungsländerna m.fl.

Utrikespolitiskt märker man att assyrier/syrianernas totala situation i ursprungsregionerna och spridningsområdet inte är belyst. Varje land har sin speciella situation. Turkiet, Syrien, Iran, Irak, Jordanien och Libanon är länder som har denna minoritet, men vi har inga instrument för att se helheten för den här minoriteten. På det sättet faller angelägna ämnen gärna mellan stolarna inom utrikespolitiken. Det är svårt att få ett helhetsgrepp på olika delar som berör assyrier/syrianer och kaldéerna. Jag vill inte heller hamna i en debatt där språk ställs mot varandra eller att, som kulturministern säger, man ska välja ut ett språk av hundra – självklart inte. Man måste utgå från de olika språkens förutsättningar och

Prot. 2001/02:51
15 januari

Svar på
interpellationer

vilken koppling och ställning de har i det svenska samhället. Vem bör och kan ta ett ansvar? Då blir bilden lite annorlunda.

De flesta språk har en hemvist geografiskt där språkbildningen kan ske. Vi har en stor invandrargrupp i Sverige för vilken det skulle betyda mycket om man arbetade i linje med vad jag har skissat i min interpellation. Arameiskan har ett särskilt kulturhistoriskt värde även för vårt land.

Vi vet att i den senaste bibelöversättningen använde man Peshitta, den bibel som assyrier/syrianerna och den syrisk-ortodoxa kyrkan använder.

Jag tycker att det här språket har så stor betydelse för många kristna och den kristna historien och traditionen även här i Sverige. Vi vet att språket också ligger till grund för andra religioner och andra språk som hebreiskan och arabiskan.

När det gäller den teologiska delen har jag tidigare tagit upp i en motion att redovisningssystemet när det gäller studenter i ämnet teologi bör vara så utformat att man bättre kan följa utvecklingen av antal studenter som tar examina i ämnet teologi. Motionen anknyter till det här. Jag vill med det säga att jag tidigare har försökt att belysa frågan i olika delar.

När jag skriver i slutsatsen om behovet av att ta initiativ till en språkkommitté är jag naturligtvis inte helt låst vid att det ska vara just den lösningen. Men jag vill understryka värdet av att arbeta nära den här invandrargruppen. Men jag är öppen för att välja andra arbetsformer för att komma framåt i det här ämnet, för formen får inte vara det viktigaste, utan det viktigaste är naturligtvis att resultatet blir det allra bästa.

Jag hoppas att jag, trots det ändå något passiva svar som jag har fått från kulturminister Marita Ulvskog, kan få ett förtydligande genom att Marita Ulvskog här kan redogöra för andra sätt som hon tycker är mer fördelaktiga, för att se att man tar ansvar för den här frågan. Det är i dagsläget inte så att den här frågan tas om hand någon annanstans i samhället. Det krävs att man tar ett bredare samhällsansvar.

Men, som sagt var, jag är öppen för andra lösningar och väntar på att få höra om kulturministern har några sådana att redovisa här i dag.

Anf. 11 Kulturminister MARITA ULVSKOG (s):

Fru talman! Nej, passivitet tycker jag inte präglar regeringens hållning när det gäller invandrarspråkens eller minoritetsspråkens ställning. Flera av de nationella minoritetsspråken är just språk som saknar en geografisk hemvist, t.ex. romani chib, eller ett kulturspråk som jiddisch för att ta ett annat exempel.

Däremot vill vi, precis som Carina Hägg, söka en minsta gemensam nämnare för att inte ställa språk mot varandra. Vi tycker att vi har funnit en mycket kraftfull sådan, nämligen att ge alla i det här landet lika rättigheter, skyldigheter och möjligheter att använda sitt modersmål. När det gäller modersmålsundervisningen i skolan har regeringen och riksdagen lagt fast mål och riktlinjer som samlas i skollagen, i förordningar och i läroplaner. Alla barn och ungdomar har enligt dessa regelverk rätt till undervisning i sitt modersmål om minst en förälder har ett annat modersmål än svenska och använder det i sitt dagliga umgänge med barnet. Det är en viktig grundbult för regeringens mycket bestämda hållning i dessa frågor.

På det kulturpolitiska området är det framför allt litteraturen som vi har riktat in oss på. Det ligger ju nära språket förstås. Genom att stödja litteraturen på invandarspråk stärks invandrarnas möjligheter att bevara och uttrycka det egna kulturella arvet. Dessutom är det naturligtvis viktigt att barnen tidigt får ta del av böcker på sitt hemspråk för att utveckla och tillägna sig ett rikt språk.

Det finns ett stöd för översättning vid utgivning av litteratur på invandarspråk som ges av Statens kulturråd. Det finns ett särskilt kulturtidskriftsstöd som naturligtvis kan bli mer omfattande men som ändå existerar och kommer invandarspråken till del, t.ex. Assyriska riksförbundets månadstidning Hujådå, som årligen får ett sådant stöd. Det finns också stöd till andra delar av den invandarspråksrelaterade kulturverksamheten.

Mycket viktigt är att vi också vill satsa mer på mediasidan. För närvarande har vi faktiskt inte en riktigt bra bild av de medier som främst riktar sig till invandrare och minoriteter. Vi har därför under hösten gett Presstödsnämnden i uppdrag att kartlägga och analysera situationen för dessa medier. Detta uppdrag ska redovisas senast den 1 maj i år. Vi hoppas att det ska ge underlag för beslut om vilka åtgärder som är viktiga och lämpliga att vidta när det gäller språkstödet via medier. Dessutom vet vi att det finns mycket både tryckta medel och elektroniska publikationer som riktar sig till olika språkgrupper, till olika invandrar- och minoritetsgrupper. Där har vi skärpt kraven på *public service*-företagen. Vi har också gett ett särskilt digital-TV-tillstånd för DTU 7, som ju är en kanal som riktar sig till olika etniska grupper i Sverige.

Men mycket återstår självfallet att göra. Jag tycker också att det avspeglar sig i direktiven till den svenska språkkommittén att man ska ta hänsyn till den språkliga mångfalden i Sverige och också belysa minoritets- och invandarspråken i sitt arbete. Svenska språkkommittén kommer, som bekant, snart med sitt betänkande.

Anf. 12 CARINA HÄGG (s):

Fru talman! Jag vill än en gång tacka kulturministern, för vi har fått väldigt mycket information i dag. Det har också klarlagts att kulturministern har en väldigt ansvarsfull syn på vikten av ett språk. Vi har också fått en redovisning av hur det är med t.ex. invandrantidskrifter. Jag förstod att kulturministern var väl förtrogen med tidningen Hujådå, som riktar sig till just den assyriska invandrargruppen.

Jag vill nog ändå säga att jag hade önskat och jag hoppas fortfarande att jag ska kunna få svaret att man skulle kunna göra ytterligare. Jag tror inte att man kan ha den fyrkantiga bilden att alla invandrargrupper har exakt samma behov och att alla språk kan ges exakt samma stöd. Sett till hur man har jobbat från politiskt håll tidigare har man i praktiken inte förhållit sig exakt likadant till alla invandrargrupper. Det finns ändå de som kanske av politiska skäl har fått ett stöd som inte har kommit alla de övriga grupperna till del, därför att man har ansett att det funnits särskilda skäl för det. Det kan vara ett språk som inte har någon geografisk tillhörighet eller ett språk som inte får talas där det borde ha sin geografiska tillhörighet.

Jag tror att det är alldeles nödvändigt för det här språkets framtid att man tar ett större samhällsansvar. Det ska man göra både för den här

minoritetens, som finns i Sverige, och även för alla vi svensks skull, därför att det här är ett språk som också är en del av vår kulturhistoria genom den koppling och den betydelse det har för Bibeln och för andra religioner som finns här i Sverige.

Men det går inte att bortse från att det språk som en gång Jesus talade har en speciell plats i många av våra hjärtan och att det betyder väldigt mycket att man kan utveckla och bevara det. Det här språket är väldigt utsatt och är i farozonen för att raderas ut om den ungdomsgeneration som nu växer upp inte kan använda språket i t.ex. sin datakommunikation.

Jag skulle avslutningsvis vilja säga att mycket av den forskning som finns när det gäller det här språket har varit kopplad till den teologiska forskningen, vilket naturligtvis är både naturligt och väldigt positivt. Det är en forskning som måste fortgå. Men man har inte förmått att koppla över den till den situation som vi har i dag, där vi har en stor invandrargrupp. Av det skälet behöver man också arbeta igenom den här språkfrågan och se hur man bäst ska använda resurserna och hur de olika grupper som känner ett ansvar för den här språkfrågan ska kunna stötta varandra. Det ska kunna bli ett mer konstruktivt arbete, och man ska få ut mer av de pengar som redan avsätts från olika delar av samhället.

Sedan vill jag än en gång understryka det jag sade i början, att olika myndigheter i dagens Sverige använder olika benämningar på det här språket, så det behöver ske en uppstramning så att man har en gemensam språkbenämning. Jag har förstått att detta är någonting som man önskar väldigt starkt från invandrargruppens sida. Det är den grupp som också bör ha tolkningsföreträdare när det gäller hur man vill att det här språket ska benämnas.

Jag hoppas att den här interpellationen fäster fokus på att det behövs en ökad undervisning och att undervisningen på institutionerna vid Uppsala universitet kommer till stånd och inte stannar på planeringsstadiet. Det behövs en högre utbildning än den som ges i dag. Det behövs också en 80-poängskurs.

För att komma till huvudsaken vill jag säga att jag ännu inte fått något besked från kulturministern om hur man skulle kunna gå vidare på ett alternativt sätt för att bidra till det här språkets överlevnad och utveckling och ta hand om själva språkfrågan från svensk sida.

Anf. 13 Kulturminister MARITA ULVSKOG (s):

Fru talman! Från kulturpolitiska och mediepolitiska utgångspunkter tror jag att det är väldigt viktigt att vi fortsätter med en satsning på litteraturen på invandrarspråk och på översättningsmöjligheter. Jag tror också att det är väldigt viktigt att *public service* fortsätter att ägna tid och kraft åt de små språken och åt de stora invandrarspråken. Vi har ju nu fått i gång sändningar för ett litet språk, faktiskt för en mindre grupp i Sverige än assyrier/syrianer, nämligen på romani för den romska gruppen i Sverige. Dessa sändningar har nu inletts på det nya året.

Detta säger en del om de krav som vi från regering och riksdag har kunnat ställa på *public service* men också om den vilja som finns från *public service* att ägna dessa olika språk uppmärksamhet.

Jag tror att det är på det utbildningspolitiska området som mycket av kraften måste läggas, och där gäller det att se till att modersmålsunder-

visningen har tillgång till lärare och att det finns ett intresse från elever för att utnyttja möjligheten till utbildning. Det är ju fråga om en frivillig undervisning, och därför måste man uppmuntra barn och ungdomar att lära sig detta språk, så att det inte försvinner med nästa eller näst-nästa generation.

Visst kan vi från samhällets sida bidra till att skapa en legitimitet och en diskussion kring den språkmångfald som vi har i Sverige. Jag tycker att vi gör en del där – och jag hoppas också att bl.a. Svenskspråkkommittén ska bidra till att höja ambitionsnivån – men det ligger också ett mycket stort ansvar på den egna språkgruppen, dvs. att den assyrisk/syrianska gruppen försöker hålla vid liv det starka intresset för deras språk, som talas av en stor del av de 50 000 assyrier/syrianer som finns i Sverige i dag.

Om barnen i nästa generation ska fortsätta att vilja ta del av de möjligheter som modersmålsundervisningen erbjuder måste det vara ett delat ansvar.

Samma sak gäller också för forskningen. Forskningen är ju fri. Vi kan inte bestämma hur den ska läggas upp vid Uppsala universitet, men jag bedömer att det finns ett väldigt starkt intresse där för att bedriva fortsatt forskning kring detta språk.

Anf. 14 CARINA HÄGG (s):

Fru talman! Kulturministern talade om invandrargruppens eget ansvar. Även jag tror att denna grupp uppgår till ungefär 50 000–60 000 personer här i Sverige, men några riktigt säkra siffror på detta finns det inte. Många av dessa invandrare har sina rötter i det gamla Mesopotamien eller under senare århundraden i Turabin i sydöstra Turkiet, det som också kallas Gudstjänarnas berg. Därifrån har man utvandrat till de omgivande länderna. Slutligen har en del av dem sökt sig upp mot Europa, varav en stor grupp till Sverige.

Det här är en grupp som har en historia av förföljelse och övergrepp som har varat ända in i vår tid. Det har också skett övergrepp mot dess språk. Den här gruppen har inte fått använda sig av och utbilda sig på sitt språk.

Jag har själv under ganska sen tid sett exempel på den rädsla som fortfarande finns för att använda det egna språket och på svårigheterna att få undervisa på det. Detta påverkar också den grupp som finns i Sverige. Man har inte fått sådan utbildning och kunskap och har under 1900-talet inte kunnat tillgodose behovet av en språkutbildning och skapa en språkbildning.

Man kan inte vara historielös, utan man måste se till den här speciella gruppens bakgrund och koppla den till behovet av hemspråksundervisning och vidareutbildning i språket här i Sverige och till det bredare svenska kulturhistoriska intresse som finns för det här språket. Det är väldigt många faktorer, och det gör att det ibland är svårt att få någon att riktigt känna ansvar. Det är uppdelat på flera olika händer.

Jag skulle än en gång vilja vädja om att man från regeringen tar något initiativ, även om jag här inte själv kommer med något sådant, där man tar tag i den här språkfrågan. Det är mitt önskemål.

Överläggningen var härmed avslutad.

Prot. 2001/02:51
15 januari

Svar på
interpellationer

15 § Svar på interpellation 2001/02:114 om Drottningholms teater och Sveriges teatersamlingar

Anf. 15 Kulturminister MARITA ULVSKOG (s):

Fru talman! Ana Maria Narti har frågat mig om anslagen till föreställningarna vid Drottningholmsteatern och till museets lokalkostnader kommer att permanentas samt om Sveriges teatersamlingar kan räkna med den ökning som behövs för att rädda dess bestånd av kostymer, dekorer och dokument.

Jag delar interpellantens uppfattning att Drottningholms teater och teatermuseum är en viktig kulturinstitution. Teatern har unika möjligheter att uppföra föreställningar i en för verken samtida miljö. Museets samlingar är värdefulla, både ur ett nationellt och ett internationellt perspektiv. Själva teaterbyggnaden ingår dessutom i världsarvet Drottningholm.

Genom museets flytt under hösten till moderna och ändamålsenliga lokaler i Gäddviken i Nacka, så bör förutsättningarna för verksamheten ha förbättrats, bl.a. genom bättre magasinmöjligheter och genom samlokaliseringen med Operan och Dramaten.

Jag vill erinra om att Stiftelsen Drottningholms teatermuseum sedan lång tid tillbaka får årliga statsbidrag till såväl föreställnings- som musei- och arkivverksamheten. För år 2002 uppgår stiftelsens ordinarie verksamhetsstöd till sammanlagt ca 12,6 miljoner kronor, varav drygt 6,6 miljoner kronor fördelas av Statens kulturråd till Drottningholmsteatern och ca 6 miljoner kronor går till samlingarna. Härutöver får Drottningholmsteatern, i enlighet med vad som aviserats i budgetpropositionen för 2002, ett extra stöd på 1 miljon kronor för särskilda satsningar på bl.a. unga artister under den kommande spelsäsongen. Dessutom har regeringen genom ett särskilt beslut den 13 december 2001 beviljat Drottningholms teatermuseum 500 000 kr i bidrag för kostnader i samband med flytten till de nya lokalerna.

Frågan om ordinarie verksamhetsbidrag till Drottningholms teater och teatermuseum för 2003 får beredas i vanlig ordning inom ramen för budgetprocessen.

Anf. 16 ANA MARIA NARTI (fp):

Fru talman! Tack, Marita Ulvskog! Min första dag i Sverige tillbringade jag faktiskt på Drottningholm. Det var en fantastisk försommardag, i maj 1970. Jag visste då inte att jag skulle bli flykting, utan jag trodde att jag var turist. Därför kunde jag vara väldigt glad. Jag var faktiskt överlycklig över Drottningholmsteatern, detta lilla mirakel.

I andra länder som jag hade besökt hade krig, revolutioner och konflikter förstört väldigt mycket. Drottningholms teater är intakt. På så sätt har vi i Sverige en absolut unik skatt.

Visst låter 12 miljoner mycket, men man måste komma ihåg några enkla fakta.

Opera är mycket dyrt. Opera betyder orkester och mycket ofta kör, och det betyder också stöd till instudering förutom den vanliga kostnad som en dramatisk föreställning brukar ha. Opera, framför allt de sorters opera som presenteras på Drottningholm, kräver mycket ofta också ballettinsats, så det blir två tre gånger mer pengar än en vanlig dramatisk föreställning. Så är det: Vill vi ha opera så måste vi betala; vill vi inte ha

opera så är vi inte tvungna att göra det – men jag tror att vi alla vill ha det!

När det gäller museet är det faktiskt så att det här museet aldrig har haft tillräckligt med pengar för att organisera sin verksamhet. Det finns väldigt stora behov. Det finns samlingar av dokument som inte har kunnat katalogiseras och som inte har kunnat organiseras på rätt sätt. Det finns enorma samlingar av bilder, fotografier, som riskerar att förfalla därför att man inte kan ta hand om dem.

Det är sant att den där flytten som kulturministern talade om har betytt ett mycket stort steg framåt för Drottningholm, men jag sitter i styrelsen, vilket Marita Ulvskog säkert vet, och jag tror att jag sitter där därför att hon tycker att jag kanske kan göra någonting för teatern, och då måste jag säga att vid vårt senaste sammanträde bordlade vi helt enkelt budgeten därför att pengarna inte räcker till. Vi måste se vad vi ska dra ned på i fortsättningen, och detta är mycket smärtsamt. Det var därför jag skrev den här interpellationen, för att påminna om alla dessa stora behov och om att detta är en av de vackraste skatterna Sverige äger!

Anf. 17 Kulturminister MARITA ULVSKOG (s):

Fru talman! Från regeringens sida har vi velat att Ana Maria Narti sitta i styrelsen för denna unika teater och denna unika museisamling just därför att alla små sårbara institutioner med höga konstnärliga ambitioner behöver brinnande själar som försvarsadvokater, och vi tror att Ana Maria Narti kommer att vara det i förhållande till sina uppdragsgivare och i förhållande till verksamheten.

Vi är, tror jag, rätt väl informerade på departementet om de problem som finns på Drottningholm. Det är tyvärr så att det ju finns andra institutioner som är små som upplever samma sårbarhet. Vi tycker att det verkar väldigt bra med den lösning som nu har kommit till stånd i Gäddviken. Vi vet att det finns en del problem med magasinlokalen också på Drottningholm, men där lovar nu Fastighetsverket att vidta åtgärder. Vi kommer att på vanligt sätt gå igenom verksamheten mycket noggrant, både samlingarna i museidelen och föreställningsverksamheten, i det budgetarbete som ju inleds ganska snart igen.

Anf. 18 ANA MARIA NARTI (fp):

Fru talman! Än en gång tack, fru talman och kulturministern!

Jag ska passa på att försöka ta ett lite större grepp om den här diskussionen, just därför att Drottningholmsteatern och Drottningholms museum, som vi hoppas snart kommer att få ett mera innehållsrikt namn, representerar så mycket. Men de är en av de här små sårbara kulturinstitutionerna i landet som behöver väldigt mycket.

Då ska jag påminna om en lite längre historia. Vi har haft Sesamprojektet pågående under ett antal år under 90-talet. Sesamprojektet var ett projekt som skulle hjälpa bl.a. små museer att gå vidare med sitt arbete och använda sig av den nya tekniken. Problemet är att när projektet avslutades kom man mycket klart till slutsatsen att den här engångsinsatsen inte kunde avhjälpa de stora bristerna i väldigt många små museers verksamhet, därför att det faktiskt var en mycket långvarig eftersläpning som hade signalerats av Museiutredningen, och det var därför Sesamprojektet kom i gång.

Prot. 2001/02:51
15 januari

Svar på
interpellationer

Drottningholm, som jag älskar och som jag försöker att på alla sätt hjälpa, är bara ett bland flera exempel på mycket svåra situationer på museiområdet. Problemen är inte lösta. Sesam kunde lösa väldigt lite, bl.a. därför att det använde sig av arbetsmarknadsåtgärder. Vad museerna behöver är specialiserad personal som kan arbeta kontinuerligt, utveckla sina kunskaper och finlipa sin hantering av mycket värdefullt historiskt material. Så vi har ett stort problem fortfarande olöst framför oss. Jag hoppas att vi kan hjälpas åt att hitta en lösning, och lösningen heter faktiskt mera pengar till kulturen.

Anf. 19 Kulturminister MARITA ULVSKOG (s):

Fru talman! Sesamprojektet handlade om en klumpsumma på 285 miljoner kronor, om jag minns rätt, som kunde användas till att vårda det berg av samlingar som fanns inom kulturarvssektorn. Men det handlade också om att se till så att nyutbildade, mycket högkvalificerade yngre personer, som siktade på att få arbeta inom kulturarvssektorn och inom museisektorn, skulle få in en fot i den. Vi stod inför ett generationsskifte, och vi står fortfarande inför ett generationsskifte, och då måste man ge dessa personer möjligheter att komma in. Det fungerade väldigt väl, både när det gällde att kapa topparna på vårdberget, att också få in nytt blod bland dem som arbetar inom kulturarvssektorn och nya idéer därigenom och ge dem en fast och god position på den arbetsmarknaden. Det handlar alltså om högt kvalificerat utbildat folk. En hel del av dem har faktiskt blivit kvar, och det har vi god nytta av i dag.

Vi har skrivit till riksdagen och från regeringens sida överlämnat en skrivelse där vi också lägger grunden till en fortsättning på Sesamprojektet, men precis som Ana Maria Narti säger: De pengarna har vi inte i dag.

Jag tillhör den där gruppen kulturministrar – jag vet inte om det finns någon kulturminister som inte tillhör den – som också helt delar Ana Maria Nartis uppfattning: Jo, det behövs mer pengar till kulturen, och vi betraktar någon annan inställning som tjänstefel.

Anf. 20 ANA MARIA NARTI (fp):

Fru talman! Det behövs mer pengar till kulturen. Det är en lång dialog mellan kulturministern och olika andra debattörer.

Jag vill avsluta med att påminna om en början till en dialog som vi hade redan under hösten när vi diskuterade kulturbudgeten. Vi har inom Folkpartiet en bestämd idé om att man bör ta pengar från AMS för att förbättra den ekonomiska basen för kulturen.

Jag kommer att skriva min doktorsavhandling i teatervetenskap när jag går i pension, därför att jag aldrig har tid att syssla med den innan dess. Men jag är alltså officiellt doktorand vid teatervetenskapliga institutionen, och därför känner jag till den situation i vilken en färdig doktor i teatervetenskap oftast hamnar, och det är arbetslöshet.

Jag känner också många kulturvetare från andra kulturer som har tagit sin doktorstitel, i Sverige eller i andra länder, och som är arbetslösa. Vi kan inte lösa de här problemen om det inte skaffas kapital till kulturen. Vi kan absolut inte lösa dem genom arbetsförmedlingen kultur-media.

Det finns pengar, men de går fel. Pengarna går i en riktning där de absolut inte bidrar till utvecklingen av kulturen.

Anf. 21 Kulturminister MARITA ULVSKOG (s):

Fru talman! Låt mig avsluta helt kort. De små, sårbara kulturinstitutionerna behöver mer stöd successivt. Det är sådant vi tragglar varje budgetförhandling. Men de behöver också lära sig samarbeta ännu bättre än i dag. De samarbetar bra, men det behövs ännu mer.

Ja, det behövs ett visst överförande av arbetsmarknadsmedel till permanent kulturpolitik. Det har vi börjat med. Sedan några år tillbaka har vi fört över arbetsmarknadsmedel till just Kulturdepartementets budget. Det handlar om utökade utställningsmöjligheter för bildkonstnärer, en tredje anställningsform för skådespelare och andra konstnärspolitiska insatser för att öka efterfrågan på kultur.

Överläggningen var härmed avslutad.

Prot. 2001/02:51
15 januari

*Svar på
interpellationer*

16 § Svar på interpellation 2001/02:90 om diskriminering av kvinnor vid barnafödande

Anf. 22 Statsrådet MONA SAHLIN (s):

Fru talman! Ulla-Britt Hagström har frågat jordbruksminister Margareta Winberg vilka åtgärder ministern avser att vidta för att undanröja hinder kopplade till arbetsmarknaden i samband med barnafödande. Arbetet inom regeringen är så fördelat att det är jag som ska svara på interpellationen.

Jag instämmer helt i Ulla-Britt Hagströms beskrivning av de svårigheter som i dag förekommer på arbetsmarknaden i samband med barnafödande. Bilden får delvis stöd av den rapport som nyligen presenterades av en arbetsgrupp som på regeringens uppdrag har analyserat faktorer som påverkar födelsetalet. I rapporten konstateras bl.a. att jämställdhet är viktig för barnafödandet och att det i dag finns brister i jämställdheten. En tydlig indikation på dessa brister är att mammor har en sämre inkomstutveckling än både pappor och kvinnor som inte har barn.

Det är viktigt att skapa en arbetsmarknad där människor i framtiden både vill och vågar skaffa barn, inte minst med hänsyn till att vi står inför en arbetskraftsbrist. Regeringen och arbetsmarknadens parter har tillsammans ett gemensamt ansvar för att de hinder för barnafödande som är kopplade till arbetsmarknaden undanröjs.

Beträffande regeringens åtgärder vill jag till att börja med påminna om att jämställdhetslagen skärptes den 1 januari 2001, bl.a. genom att skyddet för arbetssökande stärkts. Vidare har flera bestämmelser införts i syfte att garantera efterlevnaden av likalöneprincipen och att ge kvinnor och män samma löneutvecklingsmöjligheter.

Om män och kvinnor, fäder och mödrar, mera jämställt delar på ansvaret för barnen minskar risken för diskriminering av kvinnor på arbetsmarknaden. Papporna tar i dag ut en väldigt liten del av föräldralejdigheten. Vid årsskiftet förlängdes emellertid föräldraförsäkringen på så sätt att sammanlagt 60 dagar med ersättning motsvarande förälderns sjukpenning reserveras för modern respektive fadern. Förhoppningsvis kan en ytterligare s.k. pappamånad bidra till ett mera jämställt ansvar för barnen och på sikt inverka positivt på löneutvecklingen för kvinnor.

Det är också viktigt att se till att småbarnsföräldrar kan kombinera förvärvsarbete och föräldraskap. Ändringar har därför införts i föräldraledighetslagen. De innebär en ökad flexibilitet i hur ledighet förläggs under arbetsveckan och ett ökat inflytande för den berörde arbetstagaren över ledigheten. Ändringarna började gälla den 1 juli 2001. Även arbetstidslagen ses över för att göra det lättare att kombinera arbetsliv och föräldraskap. En parlamentarisk kommitté ska i juni i år lämna förslag till lagändringar som ger individen ett större inflytande över arbetstidens förläggning.

Vi måste också se till att de arbetsrättsliga reglerna är utformade på ett sådant sätt att arbetstagare som utnyttjar eller funderar på att utnyttja sin rätt till föräldraledighet inte på något sätt missgynnas, t.ex. genom omplacering, utebliven befördran eller kompetensutveckling, sämre löneutveckling eller ytterst genom uppsägning. Av den anledningen beslutade regeringen i oktober förra året att ge Arbetslivsinstitutet i uppdrag att överväga om det finns behov av att stärka skyddet för de arbetstagare som väljer att ta ledigt i samband med föräldraskap. I första hand ska bestämmelserna i föräldraledighetslagen och anställningsskyddslagen ses över. Uppdraget redovisas senast i oktober i år.

Avslutningsvis vill jag erinra om att hinder på arbetsmarknaden i samband med barnafödande inte bara förekommer inom ramen för en anställning. Även arbetssökandes situation måste uppmärksammas. Som jag redan nämnt har jämställdhetslagens skydd för arbetssökande nyligen stärkts. Vidare har en särskild utredare tillsatts för att se över behovet av att stärka skyddet för den enskildes personliga integritet i arbetslivet, som också berörs av detta faktum. Utredningen har i den delen tillsatts bl.a. mot bakgrund av att det i dag förekommer att uppgifter rörande graviditet inhämtas som underlag för beslut om anställning. Detta är självfallet orimligt. Resultatet av utredningen ska redovisas i februari i år.

Anf. 23 ULLA-BRITT HAGSTRÖM (kd):

Fru talman! Jag vill tacka statsrådet Mona Sahlin för svaret på min interpellation om diskriminering vid barnafödande och föräldraledighet. Det låga barnafödandet handlar om flera faktorer. Den viktigaste är givetvis hur vi prioriterar familjen. En annan är brister i jämställdheten och att mammor har en sämre inkomstutveckling än pappor och kvinnor som inte har barn.

Min fråga handlar just om hur vi ska kunna undanröja hinder kopplade till arbetsmarknaden i samband med barnafödande. Barnafödandet har aldrig varit så lågt i Sverige som 1999 enligt den statistik vi har tillgång till. Vi får gå tillbaka till år 1749 för att hitta så låga siffror.

I mitten av december kom färskare siffror från Statistiska centralbyrån som visar på en liten ökning: Antalet födda barn under de tre första kvartalen år 2001 var 71 100 jämfört med 69 900 år 2000, alltså en ökning med 1 200 barn. Kvinnor i fertil ålder föder i dag i genomsnitt 1,55 barn. För att befolkningen inte ska minska krävs att kvinnor i genomsnitt föder 2,1 barn.

Jag är glad över flera uppgifter i Mona Sahlins svar. Även om vi inte har samma uppfattning i familjepolitiken, som skulle vara ett eget ämne för en debatt, har jag fått konkreta svar på min frågeställning. Jämställdhetslagen är en del. Likalöneprincipen är en del. Föräldraförsäkringen är

en del. Uppdraget till Arbetslivsinstitutet att se över föräldraledighetslagen och anställningslagen är en mycket angelägen del. Jag ser med spänning fram emot redovisningen i oktober.

Utredningen om den enskildes personliga integritet i arbetslivet är mycket angelägen. Vi måste vara betydligt mer åtgärdsinriktade än i dag. Intressant är uppföljningen i tidningen Vår Bostad av SIFO. Där sägs att ca 300 000 svenskar mellan 18 och 40 år skulle skaffa barn om de hade en egen eller en större bostad och att 9 av 10 egentligen vill skaffa barn. Här har vi kristdemokrater t.ex. ett bättre program för bostadsbidragen.

Trots positiva svar från Mona Sahlin anser jag att regeringen måste vara mer åtgärdsinriktad. Det är en mycket allvarlig fråga för ett land när inte medborgarna visar sig vilja bli fler och växa. Det är stora och grundläggande problem som måste åtgärdas. Så länge inte familjen ges det värde den ska ha – familjen, samhällets grundpelare – svalnar framtids-tron. Jag tror att det är här problemen grundas.

Regeringen har valt att leda Sverige tillsammans med Gudrun Schyman som öppet proklamerar ”död åt familjen”. Jag tycker att Mona Sahlin ska gå ut offentligt och säga till henne på skarpen.

Fru talman! Barnafödande handlar mycket om värderingar. Det är lätt att komma med undanflykter som argument när den framtidsro och tillit saknas som är viktig för att sätta barn till världen. Värdefrågorna måste diskuteras grundligt, när undersökningar visar den enskildes krav: Jag ska ha en bra bostad, vara klar med mina studier, ha ett fast arbete, en bättre karriär och högre lön innan jag föder mitt första barn.

I detta ligger den grundläggande problematiken. Det handlar om tro, hopp och kärlek. En värdekommission behöver tillsättas för att hjälpa till med värderingsfrågorna. Vad säger Mona Sahlin om det? Barn är det bästa som finns. Den bästa samhällstjänsten är att föda och fostra barn, och det måste genomsyra samhället.

Anf. 24 Statsrådet MONA SAHLIN (s):

Fru talman! Det är säkert så som Ulla-Britt Hagström sade. Om vi skulle ha en diskussion inriktad på just familjepolitiken eller bostadspolitiken har våra två partier självfallet ganska olika utgångspunkter. Själva grundfrågan är att samhället måste anstränga sig och vara mycket mer åtgärdsinriktat för att undanröja hinder som finns i olika delar av samhället. Alla kvinnor och män ska känna att de vill skaffa barn och också att de vågar skaffa barn. Arbetsmarknaden ska därför inte diskriminera eller försvåra denna uppgift.

Det är kanske den största uppgift vi har i livet att kunna föda, fostra och uppfostra barn i vårt samhälle i dag. Den utgångspunkten är vi helt överens om. Jag vill nog ändå mena att svaret visar att regeringen försöker att vara just åtgärdsinriktad. Regeringen försöker nu systematiskt att gå igenom de olika lagstiftningar och de olika socialförsäkringssystem som finns för att se till att det som är ett hinder eller som möjliggör orimlig diskriminering ska tas bort.

Jag är övertygad om att vi behöver lägga till fler punkter på den listan än dem som jag har kunnat redovisa i dag. Ett sådant arbete pågår också på många departement. Däremot är jag mer osäker på att en värdekommission skulle vara speciellt åtgärdsinriktad. Det handlar återigen om att

Prot. 2001/02:51
15 januari

*Svar på
interpellationer*

alla delar i politiken i grunden måste vara starkare och visa att barn betyder mycket och ge möjligheter att i en familj uppfostra barn.

Jag vet att vi kanske har olika åsikter om hur en familj ser ut och hur t.ex. politiken för olika sorters familjer ska se ut. Det är en debatt som alltid pågår mellan riksdagspartier om vilka värdegrunder vi har för olika förslag. Jag återkommer gärna om ett tag till en mer inriktad diskussion om vi kan komma längre med åtgärds paketet. Vi ska göra föräldraskap och arbetsliv, inte till något människor tycker är svårt utan, till något som samhället visar att det uppmuntrar och stödjer.

Anf. 25 ULLA-BRITT HAGSTRÖM (kd):

Fru talman! Jag tackar för det svaret. Det är väldigt bra och det måste till att regeringen försöker med åtgärder som handlar om sociala och ekonomiska grunder. Jag tror att vi skulle kunna komma fram till en gemensam värdegrund också om kvinnors situation och mammors och pappors situation vad gäller barnafödande.

Vi är rörande överens om att det är ovärdigt att en kvinna i och med en anställningsintervju ska behöva skriva under ett kontrakt om att inte föda barn. Det är helt förnedrande och som att sluta andas.

Jag skulle bli väldigt glad om Mona Sahlin kunde säga till Gudrun Schyman lite. Jag tror inte att Mona Sahlin har samma åsikter om familjen som Gudrun Schyman.

Den 22 november var det ett intressant frukostmöte här i Riksdagshuset som talmannen Birgitta Dahl inbjöd till då JämO var här. Han redovisade att 25 % av den offentliga sektorn saknar jämställdhetsplaner liksom 24 % av den privata sektorn. Här har vi ett område där vi har lagstiftat, men det måste följas upp.

Han sade också att 11–13 % av papporna i dag tar ut föräldraledighet. Det är ju positivt, men förändringen går långsamt. Psykologiprofessor Philip Hwang har redovisat att personalchefer i 200 svenska storföretag fortfarande har en mycket traditionell syn på pappaledighet.

Ett sätt regeringen kunde göra något åt det på är att samla goda exempel på de företag som inser att det är ett vinst för företaget att anställa såväl en kvinna som väntar barn som en mamma med små barn och att låta en pappa vara föräldraledig och ta till sig den erfarenheten.

Det är fyra år i rad som vi inte har haft något födelseöverskott i Sverige. Enligt undersökningar bland de barnlösa tror nära 60 % av kvinnorna och 20 % av männen att deras situation på arbetsmarknaden skulle försämrats om de fick barn. Det handlar mycket om framtidstro.

Det som är ännu allvarigare är att av dem som har barn säger nära 40 % av kvinnorna och 10 % av männen att deras arbetsmarknadssituation har försämrats på grund av barnen. Det är jätteviktigt att vi tillsammans arbetar med att skapa en arbetsmarknad som är vänlig för småbarnsföräldrar.

Dessutom har Riksförsäkringsverket visat att benägenheten att skaffa barn är lägre bland arbetslösa än bland fast anställda. Men den är ännu lägre bland tillfälligt anställda. Barnafödande är ovanligt bland studerande och över huvud taget sällsynt bland unga utanför arbetskraften.

Om vi tänker att vi är i en ny tid där människor studerar längre osv. skulle vi ha kommit till en situation där det är naturligt att föda barn under studier. Vi är i en annan generation än när jag växte upp.

Jämfört med de fast anställda sägs benägenheten att skaffa ett första barn vara 24 % lägre för kvinnor med tidsbegränsad anställning. Sedan kan man krasst säga att det inte underlättar när Socialstyrelsen går ut fritt och säger att onödiga kejsarsnitt ska betalas av kvinnorna själva. Som väl var svarade man i Västra Götaland där jag bor att det inte finns några onödiga sådana.

Jag undrar om Mona Sahlin har tänkt på att samla positiva exempel från företag. Det tror jag skulle vara värdefullt.

Anf. 26 Statsrådet MONA SAHLIN (s):

Fru talman! Låt mig tillägga en information. På torsdag avser regeringen att fatta beslut om att lämna en lagrådsremiss som handlar om att ta bort diskrimineringen av deltidsanställda och tillfälligt anställda i förhållande till heltidsanställda när det gäller lön och anställningsvillkor. Det har gällt t.ex. pensioner, som har varit uppe till diskussion. Dessutom har ALI i uppdrag att göra en översyn. Den ska just titta på dem som inte har fast anställning och inte har heltid. Jag håller med om betydelsen av det som Ulla-Britt Hagström säger.

Jag vill göra några små kommentarer. Jag tar till mig det som sades om informationsbehovet och att sprida exempel på företag som i sin affärsverksamhet tjänar på att gynna barnafödande, pappor som är hemma och mammor som föder barn och behåller sina arbeten. Det finns många sådana exempel. Det tar jag till mig.

Apropå Gudrun Schyman tycker jag just i dag att det är väldigt viktigt att ibland se bakom rubriker. Jag är väl medveten om Gudrun Schymans avsikt med att föra en diskussion. Familjen är en oerhört central del i vårt samhälle och ska vara det. Men man måste också kunna föra diskussioner om att det försiggår ganska mycket otäcka saker också i familjen. Mycket av kvinnovåldet sker inte på gator och torg utan i familjen bakom hemmets stängda dörr. Jag har tolkat Gudrun Schymans avsikt med denna ganska hårda och upprörande rubrik som att hon ville föra den diskussionen.

Också jag tycker att familjen är viktig som värdegrund. Vad jag avsåg när jag sade att jag var tveksam till en värdekommission var att i min värdegrund består en familj som bekant inte alltid av en mamma och en pappa. Den består ibland av en mamma och en pappa och ibland av en pappa och en pappa. Det är den typen av ideologiska frågeställningar som skiljer oss åt.

I grunden känner jag efter den här diskussionen att det finns en väldigt stark överensstämmelse om att ta bort hinder i lagstiftning, kollektivavtal och socialförsäkringar. Det gäller att förstå att det bara är med framtidsstro som människor både vågar och vill skaffa barn.

Där tror jag att vi har mycket kvar att göra för att visa den attityden från många delar av det svenska samhället. Jag ser alltså fram emot att få återkomma och fortsätta diskussionen vid ett senare tillfälle om hur vi kan vara mer konkreta i åtgärdsplanen. För barn behövs – annars är det inte mycket till samhälle vi har kvar.

Anf. 27 ULLA-BRITT HAGSTRÖM (kd):

Fru talman! Jag inser att statsrådet Mona Sahlin är mycket duktig på att tolka olika uttryck. Det är beundransvärt att kunna tolka Gudrun

Schyman på det sättet! När jag tänker mig vad Mona Sahlin menar så tänker jag på att jag har läst i forskningsutredningen *Slagen dam* att det finns en hel del våld som sätter i gång vid graviditeter. Men jag tror inte riktigt att det var det som Gudrun Schyman ville åt, utan där tror jag att vår syn på familjen skiljer sig ganska mycket åt.

Jag är glad över den lagrådsremiss som ska komma. Jag möter många människor. Det kan vara en kvinna som i offentlig sektor har haft olika korta vikariat i kanske en, tre eller sex månader under sex år men som inte har fått fast jobb. Hon vet aldrig hur det blir till sommaren. Familjen längtar efter barn men vågar inte satsa. Klarar familjen ekonomin när barnet kommer? Det finns alldeles för mycket osäkerhet som beror på systemfel i samhället. Tjänsten behövs ju! Kvinnan har jobb hela tiden, men det blir så splittrat och uppdelat att den familjeplanering och den långsiktiga planering som hon själv vill göra förstörs. Därmed tar systemet och samhället ifrån familjerna mycket av deras verklighet, som de skulle kunna planera själva.

Jag vill också be Mona Sahlin att titta lite grann på Island. Där har man ett födelsetal på 2,01 och ett födelseöverskott på 2 423, medan Sverige har ett underskott på 1 920. Island har skapat en modell med ett ordentligt grundavdrag som är relaterat till försörjningsansvaret och som mer lägger besluten aktivt i föräldrarnas händer. I dag är ju många av familjernas möjligheter samhällsstyrda.

Överläggningen var härmed avslutad.

17 § Svar på interpellation 2001/02:107 om regeringens löften om deltidsarbetslösheten

Anf. 28 Statsrådet MONA SAHLIN (s):

Fru talman! Anna Lilliehöök har frågat Björn Rosengren vilka åtgärder regeringen avser vidta för att så snabbt som möjligt kunna uppfylla löftet om att halvera deltidsarbetslösheten inom vård och omsorg.

Eftersom frågan hänger samman med det arbete som bedrevs i Vårdkommissionen, där jag var ordförande, är det jag som svarar på interpellationen.

Anna Lilliehöök hänvisar till Vårdkommissionens rapport som innehöll ett antal förslag – däribland ett åtagande från Landstingsförbundets, Kommunförbundets och statens sida att verka för att kommuner och landsting i samarbete med länsarbetsnämnderna skulle erbjuda önskad arbetstid till dem som var deltidsarbetslösa. Målet var att minska deltidsarbetslösheten med 50 % mellan november 1999 och november 2000, alltså från 30 000 personer till 15 000 personer.

Regeringen följer kontinuerligt utvecklingen av antalet deltidsanställda inom vård och omsorg, som åtagandet avser. Erfarenheterna av det arbete som pågår visar tydligt att det fortfarande finns områden där arbetsgivaren behöver se över sin rekryteringspolicy och arbetstidsplanering samt, inte minst, ta en dialog med de fackliga organisationerna för att målet ska kunna nås. Men till skillnad från vad Anna Lilliehöök hävdar har deltidsarbetslösheten trots allt stadigt minskat månad för månad, och i november 2001 fanns 19 012 personer registrerade som deltidsar-

betslösa på arbetsförmedlingen. I procent innebär det en minskning med 36 % sedan november 1999.

Fyra län, Västerbotten, Kronoberg, Stockholm och Uppsala, har redan klarat målet om en halvering och ytterligare några är på god väg. Det är trots allt ett gott betyg till många av dem som arbetar med denna fråga.

AMS har under de tre senaste åren i samverkan med parterna arbetat på ett föredömligt sätt med frågan, vilket också har resulterat i en kraftig minskning av deltidarbetslösheten. Däremot kan vi av statistiken utläsa – och det är det allvarliga – att det ständigt tillkommer nya arbetslösa. I vissa län, däribland Stockholm, är det extra tydligt. Därför poängterar AMS i rapporter till regeringen att aktiva förmedlingsinsatser i sig inte kan bidra till några bestående förändringar. En oförändrad rekryteringspolicy och arbetsorganisation innebär ständigt nya deltidarbetslösa. För att åstadkomma bestående resultat krävs bättre personalplanering, ändrade arbetsmetoder, flexibla arbetstidsmodeller och ökad samverkan mellan arbetsförmedling, fack och arbetsgivare.

I januari 2001, när vi stämde av halveringsmålet med de berörda parterna, bestämde vi oss för att intensifiera insatserna för att påskynda minskningen av deltidarbetslösheten. AMS fick ett uppdrag att i överläggningar påverka arbetsgivare som har en stor andel arbetstagare som är deltidarbetslösa, även inom andra sektorer än vård och omsorg, att anpassa sin organisation så att deltidsanställda kan erbjudas den arbetstid som de efterfrågar. Det arbetet pågår. Vidare har AMS infört en intygssrutin som bidrar till att arbetsförmedlingen får en snabb återkoppling om vilket arbetsutbud arbetsgivaren kan erbjuda den arbetslösa.

Därutöver har regeringen avsatt 100 miljoner kronor per år under perioden 2002–2004 för att aktiviteter som bidrar till att deltidarbetslöshet motverkas kommer till stånd. Medlen kommer främst att användas för merkostnader som ett nytt arbetssätt i arbetsorganisationen initialt kan medföra och för att stödja att heltidsarbete blir norm och deltid till en möjlighet. Medel kommer också att avsättas för kompetensutveckling av deltidarbetslösa, forskning och informationsinsatser.

Regeringen tar frågan om deltidarbetslöshet på största allvar, och jag följer frågan mycket noggrant.

Anf. 29 ANNA LILLIEHÖÖK (m):

Fru talman! Regeringen lovade som sagt 1999 att deltidarbetslösheten inom vård och omsorg skulle halveras till november år 2000. Ett enda landsting klarade av detta, och det var Stockholms läns landsting.

Precis som ministern nämnde har det satts av mycket pengar för att uppnå detta mål, men det tycks inte uppnås ändå. Visserligen har ytterligare tre län numera nått denna nivå med en fördröjning, men på de flesta håll är man fortfarande mycket långt från målet.

Deltidarbetslösheten sammanhänger med arbetets organisation och de anställdas möjligheter att ha inflytande över arbetstid och arbete. Det står tyvärr illa till på många arbetsplatser i vårt land. Antalet som blir sjuka av sitt arbete stiger i en förfärande utsträckning, och särskilt allvarlig tycks denna utveckling vara inom kommuner och landsting och för de kvinnor som arbetar inom vård och omsorg.

Stora arbetsplatser tycks innebära särskilt stora risker, med svårigheter att skapa arbetstillfredsställelse, delaktighet, möjlighet att lära nytt och

Prot. 2001/02:51
15 januari

Svar på
interpellationer

känslan av att göra ett bra jobb. Många arbetsplatser, inte minst inom kommuner och landsting, lämnar mycket övrigt att önska i detta avseende.

Arbetsklimat som resulterar i deltidslöshet tror jag delvis har samma skäl som den epidemi av sjukskrivningar som vi ser. Detta skapar mycket höga kostnader och är ett allvarigt problem för oss alla i och med att det vid det här laget kostar skattebetalarna mer än vad vård- och fritidshem, grundskola och gymnasium gör tillsammans.

Ministern pekar mycket riktigt på betydelsen av arbetsorganisation i sitt svar. I Stockholms läns landsting har man gjort verklighet av en förnyelse av organisationen. Man har arbetat konsekvent med att skapa mångfald och små, oberoende enheter. Nästan all öppenvård bedrivs i annan regi än landstingets med små arbetsplatser med flexibilitet, individuella lösningar och eget ansvar för arbetets organisation. De anställda kan välja mellan många olika arbetsgivare och olika sätt att arbeta. Inom de stora sjukhus som fortfarande finns kvar inom landstingets organisation har man aktivt arbetat för att decentralisera organisationen och uppmuntra alternativa sätt att arbeta med nya modeller för schemaläggning och uppläggning av arbetet. Man har med framgång visat att det går att utveckla scheman. Det fungerar alldeles utmärkt när önskemålen ska jämkas samman mellan de olika anställda.

Jag tror att deltidslösheten än i denna dag till stor del är en följd av rigid arbetsplanering och att arbete definieras i antal tjänster snarare än som en verklig organisation med människor av kött och blod och god vilja. Det behövs en förnyelse på arbetsplatserna inom vård och omsorg.

Jag vill fråga ministern om det inte är dags att lyfta fram Stockholms läns landsting som ett gott exempel som visar ett sätt att arbeta som kan lösa problemen med deltidslösheten utan stora kostnader.

Anf. 30 Statsrådet MONA SAHLIN (s):

Fru talman! Jag håller till fullo med om en del av den beskrivning som Anna Lilliehöök gör av att grunden för problemet handlar om arbetsorganisationen. Det handlar om bristande inflytande för många individer som jobbar inom vården och omsorgen som vi nu diskuterar. Men jag måste säga att det inte blir trovärdigt att göra detta till en fråga om att om man bara privatiserar och lägger ut på entreprenad så löser det alla problem. Jag tar frågan på betydligt större allvar än så. Det gäller att läsa statistiken någorlunda korrekt.

Man talar t.ex. om utvecklingen i Stockholm, men det handlar inte bara om Stockholms läns landsting. Det handlar också om samtliga kommuner i Stockholms län, varav många är socialdemokratiska och andra är borgerliga. När statistiken talar om Stockholm är det mer än Stockholms läns landsting.

Det är också så att utvecklingen i Stockholm inte bara är positiv. Som jag sade i mitt svar är det en sak om man aktivt jobbar med att de som är ofrivilligt deltidslösa ska få heltid. Det gör man mer eller mindre framgångsrikt. Men om man samtidigt hela tiden fyller på med nya deltidstjänster blir inte problemet i grunden löst. Jag påstår rakt ut att denna frågeställning inte handlar om socialdemokratiskt eller borgerligt styre. Det handlar inte om att det är bättre med entreprenad, privatiserat eller

kommunalt. Det borde kanske vara större skillnad, tycker jag, fast åt ett annat håll.

Även om vi inte diskuterar den privata sektorn i dag, eftersom interpellationen handlar om vård och omsorg, är den ofrivilliga deltidslösheten ett gigantiskt problem inom handel, hotell och restaurang. Där finns knappast kommun och landsting med i bilden.

När man pratar om att man ska göra Stockholms läns landsting till ett föredöme är det också viktigt att tänka på att inom landstinget i Stockholm, såväl som på många andra håll, har det varit en väldigt liten andel deltidslösa. Det är ett litet problem bland sjuksköterskor och har så varit ganska länge. De stora problemen finns bland undersköterskorna. Och det finns inte speciellt många sådana i Stockholms läns landsting, utan de finns ute i kommunerna.

Jag tycker att hela utgångspunkten haltar. Jag fortsätter nog att se det så att oavsett offentlig eller privat verksamhet är det ungefär samma typ av förändring av arbetsorganisationen, inflytandet och arbetstidsmått som måste till. Jag vill inte attackera deltidslösheten i sig. Det är den ofrivilliga deltiden som står i fokus för mig. Jag är övertygad om att väldigt många av de som arbetar deltid gör det därför att de vill och att arbetsmarknaden i framtiden också till stor del behöver ett visst mått av deltidslöshet. Men man ska inte bli diskriminerad och inte heller fastna i denna deltid.

Det är mitt arbete att förändra lagar, övertyga parterna om att förändra arbetssättet i kollektivavtalen och föra diskussioner med privat och offentlig sektor så att man förändrar arbetsorganisationen.

Anf. 31 ANNA LILLIEHÖÖK (m):

Fru talman! Jag vill ändå påstå att man i Stockholm på ett konstruktivt sätt har visat hur det går att arbeta med deltidslösheten. Man har faktiskt kunnat erbjuda heltidstjänster till samtliga som vill ha det. Det finns en stor skillnad i vårt land. I skogslänen, ofta styrda av Mona Sahlin's kolleger, är det en helt annan situation. Proportionellt, i förhållande till storleken på respektive verksamhet, är det betydligt högre deltidslöshet där. Jag tycker att det visar att den här organisationen faktiskt behöver förändras. Där kan vi i Stockholm visa att det finns nya, moderna sätt att arbeta. Inte minst alla de privata vårdgivare som arbetar på oberoende och nya sätt har gjort att man har kunnat ta till sig nya modeller också i den stora landstingsorganisationen.

Man kan säga att det är lite enkelt därför att det mest är små, privata kontorstidsvårdgivare som är de oberoende vårdgivarna i Stockholm och att det är lätt att få det att fungera då, medan den stora tunga organisationen i form av sjukhusen faktiskt är kvar inom landstinget. Men där har man också lyckats med detta på ett sätt som verkligen borde tas som förebild. Många olyckskorpar sade att det skulle kosta pengar. Jag ser i ministerns svar att man tror att det kommer att gå åt delar av de hundra miljonerna, eftersom det blir merkostnader. Det har visat sig att det egentligen inte har blivit det, utan det har löst sig alldeles utmärkt bra när alla tillsammans ska jämkas ihop de tider de vill ha och de scheman de önskar. Det är inte så att det är dubbelt så många som kommer till jobbet på tisdagen – det var väl sådant som alla var oroade över skulle hända om man skulle lägga om dessa scheman. Så är det inte alls, utan det fungerar utmärkt väl. Och det gör det inte på grund på av mycket pengar,

Prot. 2001/02:51
15 januari

Svar på
interpellationer

lagstiftning eller någonting annat, utan därför att man har en ändrad organisation som utgår ifrån den enskilda individens och den enskilda arbetsplatsens behov. Det fungerar utmärkt väl.

Jag tror faktiskt att det finns en hel del kvar att göra. Jag tar upp det här med sjukfrånvaron därför att om man tittar på deltidsarbetslöshet och sjukfrånvaro ser man ju var det finns höga tal. Jag och de jag har försökt att intervjua i den här frågan tycks vara ganska ense om att det beror på att organisationen behöver förnyas. Jag hade hoppats att ministern skulle svara mig att man var beredd att ta upp det som man gör i Stockholms läns landsting som ett bra arbetsätt och att det kunde utgöra modell för de andra landsting där Mona Sahlins kolleger är ansvariga för arbetet.

Jag hade hoppats att man särskilt skulle lyfta fram Stockholms läns landsting, om inte annat för att olika ministrar i så många sammanhang tar fram Stockholms läns landsting snarast som ett skräckexempel. Här finns ju en möjlighet att ta fram detta som ett gott exempel.

Jag vill återigen fråga ministern hur hon har tänkt att ta till sig de erfarenheter som man har gjort här och sprida dem vidare och lyfta fram Stockholms läns landsting. Vilka specifika åtgärder tänker ministern vidta för att minska deltidsarbetslösheten i de län där den fortfarande är väldigt hög och antyder att det finns problem i organisationen?

Anf. 32 Statsrådet MONA SAHLIN (s):

Fru talman! De län – och det handlar inte om landsting – där det finns både landsting och kommuner som har klarat målet är på olika sätt fördömen. De har jobbat lite olika. De har väldigt många erfarenheter som man nu försöker sprida till andra delar. Stockholm är ett sådant område, men jag kan nämna två andra. Anna Lilliehöök envisas ju med att naivt tro att det bara handlar om det borgerliga Stockholms läns landsting. Jag nämnde ett skogslän, ett tungt socialdemokratiskt sådant, som heter Västerbotten. Där har man inte satt i system att lägga ut på entreprenad eller privatisera, och man har lyckats nå målet. Jämtland är ett annat socialdemokratiska skogslän som också har lyckats väldigt väl.

Jag tar frågan på lite större allvar. Jag använder ofta som exempel de privata vårdgivare som har en alldeles utmärkt arbetsorganisation, som fått ned sjukfrånvaron och som har ändrat sättet att arbeta. De är bra fördömen och har på många vis bidragit till att ändra arbetsorganisationen på andra håll inom vård och omsorg. Men jag lyfter också gärna fram, vilket jag hoppas att även Anna Lilliehöök gör, t.ex. Karlstad kommun. Det är en kommun som på samma sätt bestämde sig för att ändra sin arbetsorganisation för att få bort den ofrivilliga deltidsarbetslösheten. Man har också lyckats med det. Det är en kommun, Anna Lilliehöök, och den jobbar med samma ambitioner. Så jag fortsätter att tro att problemet inte handlar om huruvida det privatiseras eller inte utan om vilken arbetskraftspolitik som man av olika skäl har inom handeln, hotell- och restaurangnäringen, vården och omsorgen och hur man ser på arbetstagarnas inflytande. Och eftersom så många län, kommuner och landsting, har lyckats är jag övertygad om att de har arbetsmetoder och behöver hjälp med att få fram tydliga arbetssätt så att den ofrivilliga deltidsarbetslösheten ska fortsätta att minska i samma snabba takt som den just nu gör.

Anf. 33 ANNA LILLIEHÖÖK (m):

Fru talman! AMS har ju gjort en genomgång av kommunernas arbete, och den lämnar tyvärr en hel del övrigt att önska. Det är ungefär 10 % av kommunerna, alltså 20–30, som faktiskt har tagit sig an den här frågan. Det är mycket riktigt bl.a. Karlstad. Men det finns lika många kommuner som inte har gjort detta. Det är ungefär en tredjedel som över huvud taget inte har påbörjat det här arbetet. Det finns alltså en hel del mer att göra inom det här området.

Man kan då titta på statistiken. Mona Sahlin lyfte fram att det rör sig om 20 000 personer, vilket säkert är alldeles riktigt. Vi kan då titta på hur många det är inom enskilda kommuner och enskilda landsting. Det är ofta inte mer än ett hundratal personer. Då tycker jag egentligen att detta är väldigt konstigt. Om man faktiskt vill göra någonting åt det här borde det inte vara så himla svårt att se till att de deltidsarbetslösa får den arbetstid som de vill ha, inte minst på grund av att man behöver ersätta alla dem som faktiskt sjukskriver sig. Det finns ju inte för många som vill arbeta inom vård och omsorg. Det finns tvärtom alldeles för få.

Därför vill jag än en gång med anledning av regeringens, ministrarnas, löfte om att deltidsarbetslösheten bland vårdpersonalen ska halveras – den skulle ha halverats redan år 2000 – fråga: Tar ministern detta åtagande på allvar? Och vilka åtgärder avser ministern att vidta för att infria löftet om en halverad deltidsarbetslöshet inom vården, som man inte har kunnat hålla?

Anf. 34 Statsrådet MONA SAHLIN (s):

Fru talman! Får jag börja med att understryka att det som Anna Lilliehöök hela tiden kallar ministrarnas löfte var ett gemensamt åtagande från kommunförbund, landstingsförbund, berörda fackliga organisationer och staten. Som jag har förstått Anna Lilliehöök vill varken hon eller jag att staten, regeringen, ska bestämma allt över kommunerna. Det är väldigt viktigt att man samarbetar men också att man inser att det är i väldigt många politiska församlingar och hos väldigt många privata arbetsgivare som det måste fattas beslut och som det måste ändras inställning till arbetstagarnas behov av att kunna planera sitt liv och därmed också sin arbetstid. Jag tycker därför att jag på ett trovärdigt sätt har redovisat att jag tar frågan på allvar och att staten för sin del inte har gjort mindre sedan det här åtagandet skulle ha varit fullgjort, utan vi anstränger oss än mer.

Till sist vill jag bara korrigera en uppgift. De länsarbetsnämndsrapporter som det talades om här och som kom i oktober 2001 visar att samtliga landsting och merparten av landets kommuner arbetar mycket aktivt med deltidsproblematiken. Det är alltså inte den bild som Anna Lilliehöök gav. Trots det kommer jag att anstränga mig mer, så att alla kvinnor – för det är kvinnor som det handlar om – får den arbetstid som de själva önskar, oavsett om de jobbar privat eller offentligt.

Överläggningen var härmed avslutad.

18 § Svar på interpellation 2001/02:115 om kortare arbetstid

Anf. 35 Statsrådet MONA SAHLIN (s):

Fru talman! Henrik Westman har frågat mig vilka initiativ jag avser att vidta för att tillse att människor själva kan bestämma mer över sin egen arbetstid och för att förändra nuvarande utformning av de lagar som berör arbetstiden.

Jag håller med Henrik Westman om att det är viktigt att människor får ett större inflytande över sin arbetstid, både när det gäller arbetstidens längd och arbetstidens förläggning. Inflytandet över när man arbetar har stor betydelse för människors möjlighet att planera sin tid och för möjligheten att kombinera arbetsliv och livet i övrigt.

Jag är också övertygad om att ett ökat inflytande över arbetstiden för individen har en stor betydelse för att minska bl.a. stressproblemen i arbetslivet.

Det är också riktigt att regeringen vill förkorta arbetstiden. Traditionellt har en del av välbefindandet i samhället sedan lång tid tillbaka tagits ut i form av förkortad arbetstid. Det önskemålet finns också i dag. Naturligtvis måste de kostnader som är förknippade med en arbetstidsförkortning alltid vägas in. Samtidigt är det i dag många människor som har kortare arbetstid än de önskar.

Ofta är det möjligt att kombinera arbetstagarnas önskemål och verksamhetens behov när det gäller arbetstidens längd och förläggning. Men när det inte är möjligt är det viktigt att de regler som gäller enligt lag ger en rimlig avvägning mellan arbetstagarens behov av inflytande och arbetsgivarens behov av flexibilitet i verksamheten. Med en sådan lagstiftning som grund kan arbetsgivare och arbetstagare träffa överenskommelser som passar i det enskilda fallet. Även kollektivavtalen spelar här en mycket viktig roll.

Regeringen har tillsatt en parlamentarisk kommitté som ska lämna förslag till en ny arbetstidsreglering som ger den enskilde arbetstagaren ett större inflytande över arbetstidens förläggning och samtidigt ger möjlighet till en god flexibilitet i produktionen. Inte minst viktigt är det att beakta de små företagens möjligheter att planera sin verksamhet.

Dessutom ska kommittén pröva olika vägar till förkortning av arbetstiden och ge förslag på hur dessa ska kunna genomföras. En modell kommittén ska pröva liknar det gemensamma förslag som de tre fackliga centralorganisationerna LO, SACO och TCO lämnade hösten 2000. Modellen går ut på att arbetstagarna på sikt får rätt till ytterligare fem dagars betald ledighet med ett starkt inflytande över ledighetens förläggning.

Kommittén ska också lämna förslag till en ändring av semesterlagen som ger arbetstagaren rätt att ta ut den femte semesterveckan och sparad semester som del av dag. Därutöver ska kommittén se över genomförandet av EG:s arbetstidsdirektiv.

I juni 2002 ska kommittén lämna ett omfattande delbetänkande med förslag om arbetstidens längd och förläggning. Med kommitténs förslag som underlag kommer regeringen att föreslå lagändringar som gör att människor själva kan bestämma mer över sin arbetstid.

Anf. 36 HENRIK WESTMAN (m):

Fru talman! Jag vill först tacka Mona Sahlin för svaret. Jag konstaterar att Mona Sahlin och jag har ungefär samma verklighetsuppfattning, men vi drar nog lite olika slutsatser om vad man bör göra.

Självfallet håller jag med Mona Sahlin om att det naturligtvis är bra att välståndsökning kan tas ut i form av minskad arbetstid, men vi lever ju inte ensamma, utan vi har också en omvärld som vi måste ta hänsyn till. En minskning av arbetstiden kostar, som Mona Sahlin mycket riktigt påpekar, och ökade kostnader måste man då ta ut i form av ökade priser eller så måste man parera dem med en ökad produktivitet. Ökade priser påverkar vår konkurrenskraft, och en minskad konkurrenskraft gentemot omvärlden kan i sin tur slå mot antalet arbetstillfällen.

I vår motion om en flexibel och individuell arbetstid hänvisar vi till en internationell jämförelse mellan 15 OECD-länder som visar att Sverige har den näst lägsta faktiska arbetstiden. Det är bara Norge som har en lägre faktisk årsarbetstid. Undersökningen visar samtidigt att den ordinarie lagstiftade veckoarbetstiden i Sverige är ungefär densamma som i flertalet andra jämförbara undersökta länder. Det tyder ju på att för lång arbetstid knappast kan vara ett generellt problem.

I min interpellation pekade jag på att det stora problemet nog inte är att vi arbetar för mycket här i landet utan att man inte har så mycket olika valmöjligheter. Jag redovisade också en del undersökningar som styrker detta. Sammanfattningsvis har många helt enkelt inte råd att arbeta mindre, och för andra lönar det sig inte att arbeta mer.

I flera undersökningar framgår klart att trivseln på arbetet är viktig för hälsan, vilket Mona Sahlin också har sagt, och att man mår bättre när man känner att man kan påverka sin situation själv. I dag ser vi att andelen långtidssjukskrivna ökar kraftigt. Ökningen har faktiskt varit 110 % på fyra år. Trots att problemen ökar tycker jag nog att regeringen har varit något passiv. Det som kallas utbrändhet har blivit en folksjukdom. Jag tror att en del av ökningen av antalet utbrända beror på brist på möjlighet att påverka sin situation själv. Man saknar möjlighet att bestämma hur, var och när man ska arbeta. Man har ofta inte heller råd att resonera om hur mycket man ska arbeta.

Arbetslagarnas hälsa och känsla av mindre stress beror mycket på om man känner att man har ett individuellt inflytande på sin arbetstid. Lösningen är inte utredningar eller politiska direktiv. Vad vi behöver är helt enkelt ett förändrat skattesystem och möjlighet till flexibla och individuella arbetstider – inte generella, politiskt beslutade arbetstidsförkortningar.

Anf. 37 Statsrådet MONA SAHLIN (s):

Fru talman! Henrik Westman och jag uttrycker oss på ungefär samma sätt men lägger kanske ibland in andra meningar i avsikten. Självklart kostar alltid en arbetstidsförkortning. Den kostar något någonstans för någon. Veldig ofta är det för produktionen, och därmed blir det för folkhushållet, alltså nationen.

Det som komplicerar detta är att man samtidigt, och det saknade jag lite i inlägget, måste föra en diskussion om huruvida arbetstiden är sådan att den upplevs som för lång, orättvis eller orimlig. I så fall kostar nämligen också det i form av stresskänsla, sjukdomar och utbrändhet. Om man

genomför arbetstidsförkortningar till priset av att arbetstiden blir ännu mer hoppresad ökar sannolikt en arbetstidsförkortning kostnaderna för sjukskrivning. Men om arbetstidsförkortning kombineras med inflytande för individen så att denne trivs bättre, mår bättre och har mindre sjukfrånvaro är det ett plus. Alltså är det inte arbetstidsförkortningen i sig som avgör om detta kostar eller inte utan på vilket sätt det görs, i vilket sammanhang det görs och kanske ibland också i vilket syfte det görs.

Det kanske är fel att säga att vi jobbar för lite generellt. Däremot är jag övertygad om att vi som nation arbetar för lite. Väldigt många står helt utanför arbetsmarknaden. Många jobbar väldigt kort, vilket vi diskuterade i den förra interpellationsdebatten, dvs. att man jobbar deltid men vill jobba mer. Vi jobbar också en allt mindre del av våra liv. Vi studerar allt längre, och väldigt många söker sig uppenbarligen till pensionärstillvaron allt tidigare i livet. Sammantaget är detta förstås bekymmersamt när vi samtidigt föder allt färre barn. Allt detta är bakgrunden till allvaret i diskussionen om arbetstiden.

Jag tror att det är helt riktigt att säga att mycket av sjukfrånvaron bottnar i känslan av att inte kunna påverka, att känna sig utanför kontroll också i sitt eget arbete. Det har många forskningsrapporter visat. Kanske kan vi i den här interpellationsdebatten enas om åtminstone en av slutsatserna, nämligen att ju mer individen själv kan påverka sin arbetstid – under livet, under arbetsdagen och förläggningen av den – och detta går att kombinera med arbetsgivarens behov av att kunna ha en flexibilitet som passar med produktionen, desto bättre blir utfallet både för nationen som helhet och för individen.

Det är trots allt detta som Arbetstidsutredningen – ska man ändra regler måste man nämligen också ha utredningar och politiska direktiv – syftar till. Den syftar inte till att begrava frågan utan till att relativt snart få konkreta förslag på inte *om* utan *hur* individen kan få ett större inflytande över både sin lediga tid och sin arbetade tid.

Anf. 38 HENRIK WESTMAN (m):

Fru talman! Det kanske låter konstigt att jag som moderat säger: Ja, visst! Jag tycker att det var bra och riktigt, det som statsrådet sade. Jag delar uppfattningen. Men det jag inte riktigt delar är exakt hur vi ska komma fram till detta. Verklighetsbakgrunden är densamma. Och självklart inser jag också att vi måste ha utredningar som klarar ut vad vi ska göra.

Jag har dock ett litet tips. Det ska man ju alltid ha. Man ska tala om vad man tycker. Därför vill jag hänvisa till vad vi sade i vår motion om hur man kan komma till rätta med detta. Jag tror nämligen att ganska mycket av problemet är just att man inte kan bestämma själv. Jag tror att det skulle vara bra om skattesystemet ändrades något så att det skulle löna sig mera att arbeta mera och så att man skulle ha råd att arbeta mindre.

Vi skriver i motionen att det är de enskilda arbetstagarna och arbetsgivarna som bäst avgör hur arbetstiden ska utformas och fördelas. Vi föreslår att ingen generell arbetstidsförkortning ska genomföras. Vidare vill vi upphäva nuvarande arbetstidslagstiftning. De grundläggande regler som behövs till skydd för människors liv och hälsa ska anges i arbetsmiljölagen och vara indispositiva, dvs. inte möjliga att avtala bort.

Makten över arbetstiden ska föras från politikerna till de enskilda individerna och deras arbetsgivare. Människor är olika och prioriterar olika. En och samma individ har olika önskemål och behov under olika skeden i livet. Det ska vara upp till arbetsgivare och arbetstagare att via kollektiva eller individuella avtal avgöra arbetstidens omfattning och förläggning.

Jag tror också att det är viktigt att man ska kunna leva på sin lön. Därför föreslår vi att grundavdraget ska höjas kraftigt för försörjningsinkomster, i ett andra steg till 50 000 kr, under de kommande mandatperioderna. Utöver grundavdraget vill vi under de kommande mandatperioderna införa ett förvärvsavdrag omfattande minst 15 % av arbetsinkomsten upp till drygt åtta basbelopp per år, ett särskilt grundavdrag omfattande 15 000 kr per barn och år samt ett avdrag för hushållsnära tjänster omfattande hälften av de faktiska arbetskostnaderna upp till 50 000 kr.

Sedan kan man också tycka att bensinskatten successivt bör sänkas under mandatperioderna. Man bör avskaffa fastighetsskatten. Den beror också familjens inkomst på. Vi bör också införa en barnomsorgspeng, ett barnomsorgskonto, som föräldrarna fritt kan förfoga över för att aktivt själva kunna välja barnomsorg. Vi vill också att ett avdrag ska införas för styrkta barnomsorgskostnader.

Det här var några tips på förbättringar utifrån vår gemensamma önskan att det ska bli bättre för de enskilda.

Anf. 39 Statsrådet MONA SAHLIN (s):

Fru talman! Jag vet inte om jag skulle kalla detta små tips. Det var snarare en katalog över allt, utom fred i världen, som frågeställaren tyckte krävdes. Kanske kom vi lite bort från ämnet.

Jag tror ändå, för att slutföra diskussionen, att vi båda är betjänta av den utredning som nu pågår. Förhoppningsvis får vi ett antal konkreta förslag på hur flexibilitet för individ och arbetsgivare kan komma att kombineras. Därefter får man föra diskussionen, mellan partierna och här i riksdagen, om hur mycket folkhushållet vinner eller förlorar på att man faktiskt kortar arbetstiden. Jag är dock själv övertygad om att det inte är skattesystemet som är det stora hindret för individen då det gäller att kunna lägga ut sin arbetstid. Problemet ligger i arbetsmarknadens funktionssätt, synen på kvinnors arbete samt tröga organisationer både i privat och i offentlig sektor. Det är snarare där jag tror att de stora och viktiga lösningarna finns. Skattesystem, bensinskatt och fred i världen får anstå till en annan interpellationsdebatt.

Anf. 40 HENRIK WESTMAN (m):

Fru talman! Jag tror nog att vi kan vara överens om att fred i världen i och för sig är ganska viktigt för allt detta. Det ena goda behöver inte förskjuta det andra.

Men som sagt: Jag ser fram emot en intressant debatt när vi så småningom har fått den här utredningen. Jag hoppas att man tillsammans kan komma fram till de lösningar som vi ändå gemensamt tycks vara ganska överens om.

Överläggningen var härmed avslutad.

19 § Svar på interpellation 2001/02:116 om redovisning av amalgamanvändning

Anf. 41 Socialminister LARS ENGQVIST (s):

Fru talman! Siw Persson har frågat mig om jag avser att vidta några åtgärder så att det inte längre blir tillåtet att använda amalgam vid narkosvård på handikappade eller på annat sätt utsatta barn. Hon har vidare frågat mig om jag avser att ta initiativ till att en uppföljning görs av amalgamets effekter på dessa handikappade eller utsatta barn. Därutöver önskar hon veta om jag avser att vidta åtgärder så att tillförlitlig statistik upprättas i alla landsting och regioner och så att åtgärdsstatistiken ska relateras till patient och inte till totalt utförda åtgärder av respektive slag inom åldersgruppen 0–19 år.

Den överenskommelse som träffades den 20 mars 1995 mellan staten och Landstingsförbundet innebär att användningen av amalgam inom barn- och ungdomstandvården ska upphöra men att undantag får ske i vissa fall när nyttan för den enskilde motiverar det. Vid exempelvis narkostandvård är orsaken till att amalgam har använts att det är angeläget att begränsa behandlingstiden under narkos av hänsyn till barnet.

Regeringens uppfattning är att användningen av amalgam i tandvården ska avvecklas och att ett förbud mot amalgam bör införas när det bedöms vara möjligt. Enligt kemikaliestrategin för giftfri miljö (prop. 2000/01:65) ska kvicksilver fasas ut senast 2003. Mot denna bakgrund anser regeringen att amalgam bör undvikas i barn- och ungdomstandvården och att man bör vara mycket restriktiv med att utnyttja de möjligheter till undantag som finns enligt överenskommelsen från 1995. Tandvården bör självfallet sträva efter att använda alternativa material även när det gäller funktionshindrade och utsatta barn.

Eftersom det har gått närmare sju år sedan överenskommelsen träffades och en fortsatt utveckling av tandlagningsmaterialen skett finns det skäl att följa upp tillämpningen av överenskommelsen från 1995 för att bl.a. se om undantagen för fortsatt användning av amalgam fortfarande är aktuella. Jag avser att ta ett sådant initiativ under året.

Enligt upplysningar från Socialstyrelsen håller i stort sett alla landsting på att installera moderna datasystem för uppföljning av tandvården bl.a. till barn och ungdomar. Inom den närmaste framtiden kommer det att vara möjligt att sammanställa önskad statistik från i stort sett samtliga landsting. Vad gäller statistik över tandvårdsstödet enligt bestämmelserna i tandvårdsförordningen (1998:1338) samlar Landstingsförbundet fortlöpande in statistik från samtliga landsting. De nya statistiksystemen i flertalet landsting kommer att möjliggöra en uppföljning på individnivå.

Anf. 42 SIW PERSSON (-):

Fru talman! Tack för svaret, socialministern.

Svaret är ungefär som tandvårdsförsäkringen i Sverige: Det var inte mycket. Det var mest ingenting.

Som i ett nötskal den svenska tandvården; eller man kanske ska säga, som i en munhåla den bristande tandvården.

Socialministern har svarat att man med hänsyn till barnet använder amalgam på handikappade barn för att begränsa behandlingstiden under narkos. Varför finns försiktighetsprincipen här? Vi vet alla att t.ex. pro-

fessorn i miljömedicin, Maths Berlin, i sin riskbedömning i Forskningsrådsnämndens rapport 1998:22 klart pekat på sambandet mellan beteendestörningar och inlärningssvårigheter och kopplingen till kvicksilver från amalgamfyllningar.

Det finns andra godtagbara material, dvs. andra material som inte till 50 % innehåller kvicksilver. Var finns hänsynen till barnets handikapp? Var finns hänsynen till de medicinska följderna? Jag skulle gärna vilja ha svar av socialministern.

Socialministern säger också att amalgam i tandvården ska avvecklas när det bedöms vara möjligt. När bedöms det nu vara möjligt? Blir det kanske för den aggressivaste miljö vi har, dvs. munhålan, den 31 december 2003?

Jag har också fått som svar att man efter närmare sju år nu verkligen ska följa upp vad som har hänt på området. Det ska tas ett initiativ under året. Varför startades inte en uppföljning från första början när det gäller de utsatta grupperna? När under året ska denna utredning startas?

Sist fick jag svar på frågan om statistik, nämligen att de nya statistiksystemen i flertalet landsting kommer att möjliggöra en uppföljning på individnivå. Före 1999 var tandvårdstaxan uppgjord så att enytsfyllningar utförda med såväl amalgam som med annat material hade samma åtgärdsnummer. En elak fråga är då om det var för att det inte skulle gå att se vilka fyllningar det var fråga om. Men efter 1999 finns det tillförlitlig statistik för allmän tandvård. Varför har det så lite tryckts på att redan från 1999 följa upp med en statistik så att man vet hur det står till i landstingen?

Anf. 43 Socialminister LARS ENGQVIST (s):

Fru talman! Det kanske inte vore så oävet om Siw Persson faktiskt tog del av det svar som har lämnats.

Jag trodde i min enfald att Siw Persson skulle resa sig upp och säga att det är bra, nu görs den genomlysning som många som har följt debatten har efterfrågat. Nu går vi igenom och ser vad som har hänt sedan 1995, och vi är beredda att vidta de åtgärder som är nödvändiga.

Det är ungefär det som de som följer debatten är ute efter.

Jag läste, som jag också tror att Siw Persson har gjort, med spänning Mauritz Sahlins och hans hustrus bok *Gapa stort*. Det är två människor som har drabbats av förgiftning, som har gått igenom processen och som begär att samhället ska ta problemställningen på större allvar än vad som har gjorts. De begär inte något angående de överenskommelser som träffades 1995 med de undantag som faktiskt antogs med sakliga skäl. Det bedömdes inte finnas behandlingsmaterial som rakt upp och ned kunde ersätta amalgam i alla lägen. Det fanns en rad problem med att ersätta amalgam, dvs. det saknades material att ersätta amalgam vid alla behandlingstillfällen.

Detta erkänner de som följer debatten. De säger att den typen av material kanske finns nu. Låt oss då undersöka det.

Jag trodde i min enfald att Siw Persson skulle säga att hon äntligen hade ställt en fråga som har gett resultat. Läs svaret en gång till och säg att det var bra att frågan ställdes för att det nu finns besked.

Prot. 2001/02:51
15 januari

Svar på
interpellationer

Anf. 44 SIW PERSSON (-):

Fru talman! Jag vet inte om jag ska skratta eller gråta. Det var bara för att jag hade läst svaret som jag ställde följdfrågorna. Hade ministern, departementet och Socialstyrelsen varit intresserade av de redan utsatta hade frågan följts upp redan från början. Det går inte att säga att frågan ska följas framöver.

Jag har gått igenom statistiken från olika landsting. Där framgår tyvärr att vissa landsting har sagt att ingen uppföljning av antalet amalgamfyllningar finns, ingen medicinsk uppföljning finns, det finns inte tillförlitlig statistik tillgänglig. Den tillförlitliga åtgärdsstatistik som finns är inte relaterad till patient.

Men inom några landsting finns det glädjande beskedet, som jag förutsätter att socialministern också har fått tillgång till: Fullständig statistik på utförda åtgärder inom såväl barn- och ungdomstandvård som vuxentandvård finns på personnivå. Samma landsting har också sagt att sedan några år har amalgam inte behövt användas av särskilda skäl på barn och ungdom.

Varför är det så olika i landstingen? Varför går det i vissa landsting och varför går det inte i vissa andra? Beror det på att det inte finns ett tillräckligt intresse från Socialdepartementets och Socialstyrelsens sida när det gäller de – inte många, det ska vi vara tacksamma för – som av olika skäl inte har den höga smärtröskeln och toleransnivån som många andra har?

Anf. 45 Socialminister LARS ENGQVIST (s):

Fru talman! Nu var det inte i första hand diskussionen om statistiken jag tänkte på utan genomgången av i vilken mån det i dag är möjligt att genomföra det förbud som regeringen flera gånger har talat om. Det är möjligt att genomföra den dagen vi faktiskt vet att det finns material som kan ersätta amalgam vid alla behandlingar. När överenskommelsen träffades 1995 redovisades undantag i ett antal fall där det inte ansågs finnas alternativt material. Alla som arbetar inom tandvården erkänner att detta var ett problem. Hade det funnits fullgott material för alla behandlingar hade amalgam inte behövt användas över huvud taget.

Jag ska räkna upp de undantag som då redovisades:

Det första var vid behandling av gravt karierade eller missbildade tänder där andra plastiska tandfyllnadsmaterial inte håller för tuggbelastningen. Det fanns inga material som kunde ersätta amalgam vid sådana lägen.

Det andra var vid fyllnadsbehandling eller fyllnadsterapi på patienter där det inte går att hålla tanden fri från saliv under tillräckligt lång tid.

Det tredje var vid narkostandvård och användandet av andra material som medför ytterligare behandlingstillfällen, dvs. för att undvika ytterligare narkosbehandlingar.

Det var ingen som önskade sådana undantag, men man sade att man tvingades acceptera dem.

Nu är det några år sedan den här överenskommelsen träffades, och vi kan konstatera att användandet av amalgam har minskat drastiskt. Det är bra – vi ska ha bort amalgam över huvud taget. Vi kan fatta ett sådant beslut när vi vet att det finns fullgott material.

Tandläkare gör uppenbart olika bedömningar i olika delar av landet. Man har olika erfarenheter och olika kunskaper. Nu är det dags att gå igenom vad som har hänt sedan 1995 och vidta de åtgärder som är nödvändiga för att slutgiltigt föra bort amalgamet. Det var det beskedet som jag trodde att Siw Persson skulle notera och glädja sig åt.

Prot. 2001/02:51
15 januari

*Svar på
interpellationer*

Anf. 46 SIW PERSSON (-):

Fru talman! Socialministern sade att tandläkare drar olika slutsatser i olika delar av Sverige. Tandläkare får inte dra olika slutsatser i olika delar av Sverige. Det ska finnas samma rättigheter för patienten i alla delar av Sverige, och det ska finnas samma skyldigheter för alla tandläkare i alla delar av Sverige.

Jag hoppas att socialministern verkligen visar de förutsättningar som finns att äntligen ta bort amalgam, som har skadat så många. Vi vet inte hur många som har skadats, eftersom man före 1999 hade en tandvårds-taxa som innebar att man inte förde statistik över vilka enytsfyllningar som var amalgam och icke.

Det är så, socialministern, att tandvården i Sverige behöver vårdas. Då blir det färre vård dagar. Tänderna är hos oss alla en del av kroppen, och de sitter mycket nära hjärnan. De sitter dessutom i en aggressiv munhåla. Tänderna är inte heller isolerade, utan de har kontakt, t.o.m. tät kontakt, med hela kroppen från huvud till fot.

När nu olika myndigheter allt högljuddare kräver att tandbärarna ska vårda sin kropp, inklusive tänderna, för att minska antalet vård dagar tycker jag att vi tandbärare också har rätt att kräva giftfria tandmaterial, just för att kunna vårda våra tänder och vår kropp. Då är det väldigt viktigt att vi är överens, oavsett om vi är riksdagsledamöter, socialminister, tandläkare eller patienter, om att se möjligheterna och inte hindren och inse att det ligger oerhört mycket prestige i detta med amalgamanvändning.

Se till att amalgam, med 50 % kvicksilver, försvinner när det gäller terapi för alla!

Överläggningen var härmed avslutad.

Ajournering

Kammaren beslutade kl. 16.22 på förslag av talmannen att ajournera förhandlingarna till kl. 18.00.

Återupptagna förhandlingar

Förhandlingarna återupptogs kl. 18.00.

20 § Svar på interpellation 2001/02:87 om EU-regler vid nedläggning av fabriker

Anf. 47 Näringsminister BJÖRN ROSENGREN (s):

Herr talman! Marie Granlund har frågat mig vilka åtgärder regeringen ämnar vidta för att svenska intressen inte ska komma i kläm när andra länder åsidosätter de spelregler som EU-länderna gemensamt beslutat om.

Bakgrunden till frågan är att Austria Tabak AG beslutat om att lägga ned fabriken i Malmö i slutet av våren 2002 – ett led i en rationalisering där endast tre fabriker ska finnas kvar, samtliga förlagda till Österrike.

Marie Granlund anser att beslutet inte verkar grunda sig på marknadsekonomiska principer utan på nationella intressen avseende sysselsättning, vilket strider mot gemenskapsmålet om solidaritet mellan medlemsstater.

Jag vill börja med att uttrycka min medkänsla med de enskilda personer som riskerar att förlora sina arbeten.

Det finns ingen lagstiftning inom EG-rätten som innebär att företag är förhindrade att lägga ned sin tillverkning i annat medlemsland. Besluten förutsätts dock grunda sig på marknadsekonomiska skäl.

Den inre marknaden inom EU och globaliseringens öppna handel bygger i grunden på att företag fattar företagsekonomiskt rationella beslut utan hänsyn till vilken nationsflagga som vajar över huvudkontoret.

Opinionsstödet för fria investeringar över gränserna bygger på den viktiga förutsättningen att konkurrensen sker på lika villkor.

Om människor upplever att utländska ägare tar andra hänsyn än rent ekonomiska, om man uppfattar att produktion i Sverige läggs ned bara för att rädda anläggningar i hemlandet, kommer stödet för de fria kapitalmarknaderna att urholkas. Jag har tidigare pekat på att vi i Sveriges regering och riksdag inte utan protester kan se på när företag flyttar utomlands av nationella skäl. I sådana fall måste vi överväga andra åtgärder för att undvika den här typen av beslut. Många bedömare har som bekant under senare tid pekat på att regleringarna i vissa avseenden är hårdare i flera andra europeiska länder.

Mot bakgrund av detta har vi också gett Arbetslivsinstitutet och Arbetsmarknadsstyrelsen i uppdrag att kartlägga rättsläget i EU:s medlemsstater vad gäller arbetsgivarnas ansvar vid företagsnedläggelser.

Företagens sociala ansvar vid nedläggning av produktion har diskuterats intensivt under senare tid inom EU. Kravet på företagen på information till och samråd med arbetstagare inför planerade förändringar av produktionen har stärkts bl.a. genom direktivet om europeiska företagsråd.

Rådet har i oktober fattat beslut om direktivet gällande Europabolag och kommit överens med parlamentet om att anta direktivet om information till och samråd med arbetstagare. Formellt beslut väntas i januari.

Alltfler företag främjar strategier för socialt ansvar som svar på en rad sociala, miljömässiga och ekonomiska påtryckningar. Företagen vill därigenom sända en signal till de olika intressenter som de samverkar med: anställda, aktieägare, investerare, konsumenter, offentliga myndigheter och icke-statliga organisationer. Det är ett sätt för företagen att

investera i sin framtid. Syftet är att deras frivilliga engagemang ska bidra till att öka företagets lönsamhet.

Kommissionen presenterade i juli *Grönbok – Främjande av en europeisk ram för företagens sociala ansvar*, som varit ute på remiss under hösten. Rådet för sysselsättning och socialpolitik beslöt vid sitt möte den 3 december förra året om en resolution i vilken rådet välkomnar kommissionens grönbok. Man uppmanar kommissionen att införliva slutsatserna från diskussioner i medlemsländerna och vid internationella konferenser i det meddelande som kommissionen ska presentera i vår, med förslag om hur EU skulle kunna främja företagens sociala ansvarstagande både på europeisk och nationell nivå. Samtidigt ska mervärdet i varje ny åtgärd som föreslås på europeisk nivå utvärderas.

Jag förutsätter att Austria Tabak kommer att ta sitt ansvar och medverka till att de som varslats får så goda möjligheter som möjligt att gå vidare i annan verksamhet.

Naturligtvis måste samhället också medverka till att de negativa följderna blir så begränsade som möjligt. Regeringen för en långsiktig och strategiskt inriktad politik för att utveckla näringslivet i Sverige. Det innebär bl.a. långtgående decentralisering av olika insatser till främst den regionala nivån. Inom ramarna för arbetsmarknads-, närings- och regionalpolitiken har således länsstyrelserna och länsarbetsnämnderna stora resurser och befogenheter för att möta kriser i samband med strukturomvändningar och för att verka för en långsiktig ekonomisk tillväxt.

Anf. 48 MARIE GRANLUND (s):

Herr talman! Jag vill tacka näringsministern för detta svar. Företagsflytt och företagsnedläggning har varit en stor fråga de senaste åren i Sverige, precis som i övriga Europa – detta självklart mot bakgrund av den alltmer globaliserade ekonomin och den allt hårdare konkurrensen på världsmarknaden.

Det finns stora problem med detta. Det som hänt i Gislaved och med tobaksfabriken i Malmö, t.ex., visar klart på kapitalismens tillkortakommanden. Man är kortsiktig, och man är inte heller så effektiv som man brukar säga att man är. Man grundar inte beslut på företagsekonomiska resonemang utan använder i stället nationell protektionism.

Tobaksfabriken i Malmö köptes 1999 av det österrikiska företaget Austria Tabak. Den österrikiska staten var till nyligen delägare i Austria Tabak med 41,1 %. Den 21 juni 2001 sålde den österrikiska staten sina aktier i Austria Tabak till den brittiska tobaksgruppen Gallahar Group.

Austria Tabak har fyra fabriker: tre i Österrike och en i Malmö. Förra året beslutade man att Malmöfabriken ska stängas i slutet av 2002 som ett led i rationaliseringen, där endast tre fabriker ska finnas kvar. Vid ett flertal tillfällen har företagsledningen i Austria Tabak hävdat att anledningen till att just Malmöfabriken läggs ned är en österrikisk privatiseringslag som går ut på att ta till vara österrikiska intressen vid privatisering av statlig egendom. Detta har också framkommit i skriftliga dokument. Det borde strida mot EU-rätten.

Beslutet om att lägga ned Austria Tabaks fabrik i Malmö verkar inte grundas på marknadsekonomiska principer utan på nationella intressen avseende sysselsättning, vilket verkligen borde strida mot gemenskapsmålet om solidaritet mellan medlemsstater.

Prot. 2001/02:51
15 januari

Svar på
interpellationer

Jag tycker att det är ett bra svar från näringsministern, och jag är glad för de åtgärder som ska vidtas. Man ska se över regelverket, rättsläget och även det sociala ansvaret. Men jag skulle vilja fråga näringsministern om det går att bekräfta de fakta som har redovisats här och om det finns någon möjlighet att gå vidare. Sverige följer EU:s lagar och regler till punkt och pricka, vilket vi självklart ska göra, men det finns en uppenbar risk att andra länder åsidosätter detta när det passar dem.

Min fråga är: Finns det någon möjlighet att gå vidare och diskutera dessa frågor på europeisk nivå?

Anf. 49 Näringsminister BJÖRN ROSENGREN (s):

Herr talman! Beslutet om rationalisering har enligt Austria Tabak fattats utifrån marknadsekonomiska principer. En företagsnedläggning är, som jag sagt tidigare och som alla är medvetna om, en tragedi för dem som drabbas, för orten och för alla dem som jobbar där. I det här fallet kan jag dock konstatera utifrån länsarbetsnämndens och de fackliga företrädarnas bedömning att Austria Tabak trots allt tagit på sig ett ansvar för att mildra den tragedi som enskilda individer ställts inför vid en företagsnedläggelse.

Arbetslivstjänster från AMS har fått i uppdrag av Austria Tabak att ta fram handlingsplaner för de individer som så önskar. Det kan handla om att få hjälp med att söka nytt jobb eller en kortare kompetensutveckling för att stärka sin ställning på arbetsmarknaden. Alla över 45 år har förlängda uppsägningstider. Ett sjuttioal har också erbjudits arbete i Österrike, och samtliga som sägs upp får en prestationsbonus motsvarande tolv månadslöner.

Alla över 55 år får avtalspension som motsvarar 75 % av lönen. Jag kan väl säga att detta i ett samhällsperspektiv inte är något positivt, men jag kan förstå att individen tycker att det är bra.

Låt mig sedan säga att om det finns styrka bevis för det som påstås, att österrikiska intressen helt och hållet har fått styra nedläggningen, finns det inget hinder för att de som berörs av beslutet anmäler ärendet till kommissionen eller inger en inlägga till domstol. Det är då ytterst kommissionen som ska bevaka att medlemsländerna följer de regler som finns.

Vi har inte fått några signaler om att det skulle förhålla sig på det sättet utan utgår från att Austria Tabak har beslutat om nedläggning av nationella marknadsekonomiska skäl. Men jag kommer att så fort tillfälle bjuds föra en diskussion om detta med den österrikiska ministern och höra hur den österrikiska ministern bedömer situationen och därmed försöka få en förklaring från den österrikiska regeringens nivå – det är den som nu ska privatisera – vilka bedömningar man har gjort när man gör de här strukturella förändringarna. Jag ska då be att få återkomma till detta.

Anf. 50 MARIE GRANLUND (s):

Herr talman! Jag tackar för det svaret. Det är ju riktigt att Austria Tabak har tagit ett socialt ansvar och att man från de fackliga företrädarna på fabriken är nöjd med det, men det är en principiell fråga hur man gör framöver och hur det kommer att fungera i Europa. Ska bara vissa stater följa de gemensamma mål som vi har satt upp medan andra inte kommer

att göra det? Det finns faktiskt papper som kan visa på att det finns risk för att det har varit på det här sättet. Vi kan säkert inte göra något för att i dagsläget ändra det beslut som finns, men det är, som sagt, en väldigt viktig principiell fråga för framtiden att inte bara Sverige ska följa alla regler till punkt och pricka utan att också andra länder ska göra det-samma.

Överläggningen var härmed avslutad.

Prot. 2001/02:51
15 januari

*Svar på
interpellationer*

21 § Svar på interpellation 2001/02:91 om arbetslösheten

Anf. 51 Näringsminister BJÖRN ROSENGREN (s):

Herr talman! Kent Olsson har frågat mig vilka initiativ regeringen avser vidta för att redovisa arbetslösheten samt vilka initiativ regeringen avser vidta för att alla som vill arbeta ska få ett arbete.

Innehållet i flera aktuella interpellationer visar att moderaternas intresse för arbetsmarknadspolitik numera är stort. Jag vill säga att det gläder mig. Tidigare har moderaterna koncentrerat sig på att föreslå nedläggning av arbetsmarknadspolitiken.

I en interpellation som jag besvarade den 27 november ställde Kent Olsson frågan om hur alla ska få ett arbete. Jag gick då igenom en lista över regeringens åtgärder inom arbetsmarknadspolitik, regionalpolitik och transportpolitik för att säkerställa en fortsatt god utveckling på arbetsmarknaden.

Frågan ställs återigen i denna interpellation. Jag vill i denna del av interpellationen hänvisa till det svar jag lämnade den 27 november.

Interpellationsdebatten den 27 november kom att beröra moderaternas beräkningar av det som de kallar den ”verkliga arbetslösheten”. Jag tycker det är bra att interpellationens andra fråga ger mig tillfälle att återvända till ämnet.

Kent Olsson påstår att SCB redovisar att ungefär 700 000 personer saknar ett riktigt arbete. Jag håller inte med om detta påstående.

Moderaterna är kritiska till regeringens politik, och man vill blåsa upp antalet arbetslösa genom tendentiös användning av SCB:s och andra myndigheters siffror.

I moderaternas senaste arbetsmarknadspolitiska partimotion finns en uppställning där ”antal människor i arbetsför ålder som inte har ett riktigt arbete eller som vill arbeta mer” anges till 654 400.

För att nå summan 654 400 räknar moderaterna med 107 000 latent arbetssökande. Latent arbetssökande är de som vill och kan arbeta men som inte tillhör arbetskraften.

Hit hör exempelvis sommarlovslediga gymnasieungdomar som av någon anledning inte sökt feriearbete. Av de utanför arbetskraften som säger att man kan och vill arbeta finns hela 51 % i åldersgruppen 16 till 19 år. När man är så ung har de flesta skolgång kvar innan man är redo för arbetslivet. Det är därför vilseledande att summera latent arbetssökande med arbetslösa och deltagare i arbetsmarknadspolitiska program.

För att nå summan 654 400 räknar moderaterna med 40 000 i Kunskapslyftet. Siffran kommer inte från SCB utan kan ha kommit till ge-

nom att moderaterna antar att hälften av de studerande i Kunskapslyftet är arbetslösa som när som helst skulle kunna gå till ett förvärvsarbete.

Så är inte fallet. AMS och Skolverket beräknar att 48 % av dem som deltar i kommunal vuxenutbildning, där Kunskapslyftet ingår, är inskrivna vid arbetsförmedling. Men man kan studera i Kunskapslyftet deltid samtidigt som man är arbetslös hel- eller deltid med arbetslöshetsersättning, och man kan studera i Kunskapslyftet som en del av ett arbetsmarknadspolitiskt program. Man kan också tillhöra kategorin latent arbetssökande samtidigt som man studerar i Kunskapslyftet.

En stor del av dem som ingår i siffran 40 000 finns alltså med i de andra posterna i moderaternas uppställning.

För att nå summan 654 400 lägger moderaterna till 224 000 undersysselsatta. Man räknas som undersysselsatt om man uppger att man vill arbeta fler timmar. I genomsnitt vill man öka sin arbetstid med 11,7 timmar per vecka. Att summera anställda som säger sig vilja arbeta mer med arbetslösa och deltagare i arbetsmarknadspolitiska program är vilseledande.

Slutsatsen att ungefär 700 000 personer saknar ett riktigt jobb är ett moderat debattinlägg som inte stöds av fakta, och jag ser ingen anledning att för tillfället föreslå förändringar i arbetslöshetsstatistiken.

Anf. 52 KENT OLSSON (m):

Herr talman! Till att börja med önskar jag näringsministern ett gott nytt år och tackar för svaret. Trots att det är valår hade jag vissa förhoppningar om att ministern och jag skulle kunna läsa statistiken på samma sätt, men av svaret att döma blir det nog ganska svårt.

Statistik är dock viktig för regeringen. I dag kunde man i tidningen läsa att AMS-chefen beslutat att AMS ska använda tre fjärdedelar av sin budget under våren. Han säger att detta inte är någon politisk styrning – detta är ganska otroligt – utan att insatserna behövs mest under våren.

Det är märkligt hur det kan skifta. Hösten 2000, mitt under brinnande högkonjunktur, ökade AMS sina åtgärder med 22,5 %, och antalet individer som befann sig i åtgärder var 30 000 fler i november 2000 än i maj samma år. Syftet med denna operation var lika uppenbart hösten 2000 som det är våren 2002: att fixa statistiken för den sittande regeringen. Hösten 2000 gällde det att få ned den öppna arbetslösheten till 4 % och nu gäller det att hjälpa regeringen att inte hamna i samma sits som dess tyska kolleger, som också har problem med att skapa förutsättningar för fler nya och livskraftiga jobb.

Både den socialdemokratiska regeringen och AMS verkar bry sig mer om statistiken än om de arbetslösa människorna. Fakta från Institutet för arbetsmarknadspolitisk utvärdering visar att fördelningen av åtgärder snarare styrs av arbetsförmedlingarnas administrativa krav än de arbetslösas behov.

Ministerns svar ger ju inte vid handen att något nytt ska hända i övrigt, utan genom AMS-åtgärderna döljs den verkliga arbetslösheten, allt för att få en bättre statistik, inte fler jobb.

Vi moderater vill få fler jobb genom att skapa ett bättre företagsklimat, att det ska löna sig att arbeta genom att inkomstskatterna sänks och att vi minskar regelverket och byråkratin. Vi vill modernisera arbetsrätten. Vi vill bryta upp de offentliga monopolen, lägga om arbetsmark-

nadspolitiken och göra om AMS i grunden. Vi har alltså en hel del förslag om vad vi vill göra. Men socialdemokraterna och ministern har tyvärr inget annat att föreslå än fler AMS-jobb.

Vad gäller statistiken som ministern angriper oss för har vi aldrig sagt att vår statistik är precis på människan rätt. Men statistiken är ju så snårig och svår att läsa som den är, och regeringen gör minsann inget för att underlätta läsningen. Men vår statistik bygger faktiskt på SCB:s statistik i november enligt följande, och jag ska upprepa de här siffrorna ytterligare en gång för ministern för att belysa hurdan situationen i Sverige faktiskt är.

Vi har 164 000 officiellt arbetslösa. Vi har 122 000 i arbetsmarknadsåtgärder. Vi har en sammanlagd officiell arbetslöshet på 286 000, vilket är 6,5 %. Till detta har vi latent arbetssökande, som faktiskt söker jobb. Det är därför de är latent arbetssökande. Det är inte som ministern säger att det rör sig om ett par timmar här. Vi har arbetslösa inom Kunskapslyftet, ca 40 000. Kunskapslyftet instiftades faktiskt för att ge de arbetslösa möjlighet att få utbildning. Det har ju den socialdemokratiska regeringen gjort. Vi har undersysselsatta på 248 000. Alltså är det 709 000 människor som står utan arbete.

Jag ställde frågan: Vad gör ministern åt detta? Och jag kan konstatera att jag inte har fått något som helst svar på detta. Jag hoppas att jag kan få något svar på detta nu.

Anf. 53 Näringsminister BJÖRN ROSENGREN (s):

Herr talman! Vi kan ju diskutera den här frågan många gånger, men jag håller mig till den offentliga statistiken. Det är så att latent arbetssökande inte söker jobb. De gör inte det. De anger i AKU att de skulle kunna jobba, men de söker inte jobb. Det är det som skiljer.

Jag skulle kunna ta lite annan statistik, som ju är spännande med tanke på vad som har hänt.

1994, på hösten, då när socialdemokraterna tog över efter det borgerliga styret, var antalet sysselsatta mellan 20 och 64 år 3,9 miljoner. I år, november 2001, var det 4,2 miljoner, alltså 300 000 fler.

Om man tittar på antalet sysselsatta i procent mellan 20 och 64 år som är regeringens mål så var det 74 % i oktober 1994 och det var 78 % 2001, alltså plus 4 %.

Antalet öppet arbetslösa var 330 000, och i dag är det 164 000. Det är alltså en minskning med 166 000, och det är samma statistik; vi har inte ändrat statistiken.

Andelen arbetslösa av arbetskraften i procent, dvs. den öppna arbetslösheten, var 8 %, och i november 2001 var den 4 %. Det är minus 4 %.

Sedan kommer vi till en poäng här: Antalet deltagare i program var hösten 1994 200 000. Men i november 2001 var det faktiskt bara 116 000, dvs. det var 84 000 mindre! Andelen deltagare i program av arbetskraften var 5 % av den totala arbetskraften. Nu 2001 var det 2,5 %.

Deltidsarbetslösa som är anmälda vid arbetsförmedlingen var 140 000. Hösten 2001 var det 90 000. Arbetskraften var 4,3 miljoner i oktober 1994 och den var 4,4 miljoner 2001. Det är alltså plus hundra tusen.

Prot. 2001/02:51
15 januari

*Svar på
interpellationer*

Jag har svårt att förstå de angrepp som man gör mot den socialdemokratiska arbetsmarknadspolitiken. Den har ju – det säger man ju allmänt – i varje fall, om jag ska försöka uttrycka mig lite ödmjukt, varit en liten framgångssaga. Vi har lyckats på alla områden, och nu har vi tagit samma statistik över vad som gällde 1994 och vad som gällde 2001. Det som har hänt är ju framför allt från 1998, då vi har fått en väldig ändring.

Det är klart att man kan säga att vi har fått tillväxt och att vi har fått expansion i ekonomin. Jag håller med om det. Men min poäng som jag visar med den här statistiken är att vi har avsevärt färre i arbetsmarknadspolitiska åtgärder än vad vi hade 1994 – det är en poäng – och vi har avsevärt färre arbetslösa. Det beror faktiskt på att vi har fått, om man använder det uttrycket, riktiga jobb. Människor har kommit ut på arbetsmarknaden. Vi har också tillsett att de som inte gör det får arbetsmarknadspolitiska åtgärder så att de kommer ut på arbetsmarknaden.

Anf. 54 KENT OLSSON (m):

Herr talman! Näringsministern lyckades faktiskt få fram ett verkligt bevingat ord här: Vi har lyckats på alla områden! Med ca 700 000 människor utanför den ordinarie arbetsmarknaden säger ministern: ”Vi har lyckats på alla områden”. Det tycker jag är ganska otroligt. Ser man inte på alla dessa individer som står utanför arbetsmarknaden? Ser man inte på alla dessa individer som går i AGA? De tycker nog inte att ministern har lyckats på alla områden. Ser man heller inte den situationen att vi under de borgerliga åren hade en lågkonjunktur, men nu har vi haft en högkonjunktur? Att jämföra detta är som att jämföra äpplen och päron. Men visst, jag tar gärna till mig ministrarnas ord: Vi har lyckats på alla områden. Att en socialdemokratisk minister kan stå i kammaren och säga detta tycker jag är förvånansvärt. Jag skulle aldrig ha tagit de orden i min mun om jag var ministern. Oavsett vilka siffror man räknar med – 500 000, 600 000 eller 700 000 – så tycker jag det är fantastiskt.

Till detta ska då läggas sjukskrivningarna. Det kan konstateras av statistiken att de längre sjukskrivningarna, mer än 14 dagar, har ökat med 110 % från november 1997 till november 2001. Detta motsvarar 146 000 årsarbeten eller närmare hälften av den ökning som redovisas för den reguljära sysselsättningen under samma period. Till detta kommer kostnader för allt kortare sjukskrivningar, 0–14 dagar. Andelsmässigt utgör dessa ca 90 % av det totala antalet sjukskrivningar.

Redan att de långa sjukskrivningarna har fördubblats på fyra år innebär dubbla problem. Statsbudgeten belastas med ökade kostnader som minskar utrymmet för angelägna reformer som skattesänkningar och satsningar på skolan. Men inte nog med det. Vad gör egentligen regeringen? Den följer utvecklingen lite passivt, och man kan väl knappast säga att vi har en bra fungerande arbetsmarknad.

Låt mig gå tillbaka till regeringens eget folk; de brukar ju faktiskt vara ganska duktiga på att inte beskriva läget i alltför pessimistiska termer åtminstone. Regeringens egen utredare, Rolf Lundgren, har försökt spegla den verkliga sysselsättningen. I rapporten *En handlingsplan för ökad hälsa i arbetslivet* drar utredaren slutsatsen att med nuvarande utveckling av sjukfrånvaron kan man inte nå riksdagens sysselsättningsmål. Man når alltså inte detta över huvud taget.

Det är ju faktiskt inte så, ministern, att bara vi är bekymrade över arbetslösheten – även om ministern inte verkar vara det speciellt mycket. Det var inte så länge sedan det var ett TV-program, som ju knappast vi moderater kan tänkas ha gett upphov till, där man faktiskt konstaterade att arbetslösheten låg kring 600 000 – 700 000. Är det så att TV:s uppgifter på något sätt är manipulerade? Eller är det den undersökning som man gjorde där som inte är riktig? För man kom faktiskt fram till precis samma siffror.

Min fråga till ministern är, om man nu inte vill ge upp statistiken: Är det viktigare att man har ett fyraprocentsmål än att man försöker att få människor i arbete? Att ha så höga siffror i arbetslöshet under en högkonjunktur, det må jag säga: Där kan ministern vara unik. Mer än unikt är att säga att man har lyckats på alla områden. Det tycker jag fortfarande är en förvånansvärd inställning med så många människor arbetslösa. Men som sagt var: Jag väntar fortfarande på att få svar på de två frågor jag ställde, och det vore intressant om jag kunde få det i ministerns inlägg som kommer nu.

Anf. 55 Näringsminister BJÖRN ROSENGREN (s):

Herr talman! Kent Olsson visar stor indignation över det jag säger. Jag menar inte att vi har lyckats i förhållande till de krav vi ställer på att få ned arbetslösheten. Självklart är det en tragedi med varje människa som är arbetslös och inte kan få ett jobb. Min poäng är den radikala förändring som har skett efter den borgerliga regeringen. Den uppfattades tydligen inte. Vi har lyckats på alla områden. Jag håller mig till samma statistik som förut. Jag ska inte dra den igen. Vi har ökat antalet sysselsatta med 300 000. Vi har minskat arbetslösheten med 4 %. Antalet arbetslösa var tidigare 330 000 och är i dag 164 000. Enligt de bedömningar som moderaterna gör skulle innebära att arbetslösheten var 1 ½ miljon under den tiden. Jag vill inte säga att den var det.

Det är inte 700 000 människor som står utanför den ordinarie arbetsmarknaden. Det har jag också visat med min genomgång.

Målet om 4 % är viktigt av många skäl. Men det viktigaste är det s.k. sysselsättningsmålet. När vi tog över 1994 var det 74 % mellan 20 och 64 år som var sysselsatta. I dag är siffran 78 %. Vårt mål är att siffran 2004 ska vara 80 %. Det är det viktigaste målet. Men det är också viktigt att de som är arbetslösa ges möjlighet till en åtgärd. Det har visat sig under åren sedan 1994 att de människor som har varit föremål för en åtgärd har haft det lättare att komma in i ett nytt jobb när konjunkturen har vänt eller det har varit efterfrågan på viss arbetskraft inom vissa sektorer.

Det jag har sagt om att lyckas ska ställas i förhållande till situationen 1994. Jag delar uppfattningen att ingen regering har lyckats så länge någon är arbetslös som kräver och vill ha ett jobb. Det är viktigt att slå fast.

Kent Olsson tar också upp de långtidssjuka. Jag delar uppfattningen att det är ett av de största problem vi står inför i dag. En del av förklaringen kan vara att vi nu har så många i arbete. Ju fler som arbetar, desto fler som är ganska sköra. De har svårare att klara av tempot. Det är inte alltid arbetsorganisationen gör att människor går till jobbet med glädje. Det gäller både inom den offentliga sektorn och den privata. Regeringen

ska återkomma till åtgärder för det, med utgångspunkt från Jan Rydhs förslag. Antalet sjukskrivna, inte minst de långtidssjukskrivna, är ett jätteproblem. Det är en mycket viktig fråga att ta i.

Anf. 56 KENT OLSSON (m):

Herr talman! Det är skönt att ministern ser några problem och inte enbart en ljus framtid. Det gör kanske inte människorna. Han är orolig vad gäller de långtidssjuka. Det är ett problem, både för landet och de enskilda individerna.

Det här med statistik är ganska svårt. Björn Rosengren har en viss förmåga att lätta upp statistiken. Får jag hänvisa till att den officiella sysselsättningsökningen äts upp av den ökande sjukfrånvaron, enligt regeringens utredning. Andelen faktiskt sysselsatta personer i arbete ökar enligt Regeringskansliets eget utredningsmaterial endast blygsamt, från 70,7 % till 71,5 %. Det är möjligt att ministern inte hunnit läsa de siffrorna. Men de är faktiskt tagna från ert eget kansli. Det gör att man inte alls når det sysselsättningsmål som man tänkt sig. Därför är det viktigt att man tar tag i sjukfrånvaroorsakerna. Där har vi inte sett speciellt mycket från regeringens sida, mer än att man i vanlig ordning tillsätter ett antal utredningar.

Jag har fortfarande inte fått svar. Jag är förvånad över att jag inte ser några initiativ från ministrarnas sida för att de som är arbetslösa ska få möjlighet till ett arbete. Vilka förändringar tänker regeringen göra i arbetsrätten? Vilka förändringar tänker man göra över huvud taget? Man gör ingenting utan säger enbart passivt att man inte tror på moderaternas siffror. Massor av människor går arbetslösa. Jag hade nog väntat att ministern skulle ta det på större allvar. Jag hade väntat mig att ministern under jul och nyår skulle ha tänkt igenom vad man kan göra för att öka antalet jobb i Sverige. Tyvärr får vi konstatera att debatten förs på samma sätt som vanligt.

Anf. 57 Näringsminister BJÖRN ROSENGREN (s):

Herr talman! Jag hade förväntat mig en mer seriös hantering av statistiken när det gäller arbetslösa. Jag hade förväntat mig att vi skulle kunna föra en bättre diskussion, med utgångspunkt från den statistik som alla erkänner. Jag hade förväntat mig en annan diskussion. Det är inte 700 000 arbetslösa. Det har jag lett i bevis. Jag utgår inte från något TV-program. Jag negligerar inte det, men jag utgår från den statistik som finns från AKU, SCB och AMS. Den statistiken användes också under den borgerliga regeringen. Jag tror inte att socialdemokraterna ifrågasatte statistiken då. Möjligtvis hade de synpunkter på annat.

Vi har höjt det s.k. sysselsättningsmålet sedan den borgerliga regeringstiden från 74 % till 78 %. Vi har ett mål att klara av 80 % till 2004. Jag är övertygad om att vi kommer att klara det.

Kent Olsson ställer frågan vad ministern tänker göra åt 224 000 personer som är undersysselsatta. Syftet med siffrorna från AKU som Kent Olsson refererar till är en konjunkturbedömning, för att kunna beräkna kapacitetsutnyttjandet i ekonomin. Det viktigaste med tabellerna är att redovisa ej utnyttjat arbetskraftsutbud räknat i antalet timmar. Moderaterna beaktar inte det utan omtolkar siffrorna för att visa ett fiktivt högt antal arbetslösa. Jag ska nämna ett exempel. Det finns de som nu arbetar

40 timmar i veckan och ändå uppger att de vill arbeta mer. De räknas då in bland de undersysselsatta. Moderaterna lägger ihop arbetslösa personer med heltidsarbetande för att komma fram till en hög siffra för arbetslösheten.

Överläggningen var härmed avslutad.

Prot. 2001/02:51
15 januari

*Svar på
interpellationer*

22 § Svar på interpellation 2001/02:96 om Stockholms trafiksituation

Anf. 58 Näringsminister BJÖRN ROSENGREN (s):

Herr talman! Henrik Westman har frågat finansminister Bosse Ringholm vad han avser att vidta för åtgärder för att staten ska satsa på nya vägleder i Stockholmsregionen så att fordonstrafiken fungerar i den samma. Eftersom jag är ansvarigt statsråd för trafikfrågor besvarar jag interpellationen.

Jag delar Westmans uppfattning om att trängseln på vägarna i Stockholmsregionen gör att pendlingstiden till arbetet blir lång. I Stockholmsregionen har de arbetande den längsta arbetsresan räknat i tid, i storleksordning dubbelt så lång som ett snitt för landet som helhet.

Jag delar också Westmans åsikt att insatser behöver genomföras för att förbättra transportsituationen i Stockholmsregionen. Jag kan nämna att Stockholms län i dag svarar för ungefär en fjärdedel av landets totala bruttonationalprodukt och regionens produktionsandel i exempelvis kunskapsintensiv industri är ännu högre. Samtidigt är regionen ofta en första etableringsplats för nya näringar och företag i Sverige. Efter en viss tid av utveckling sprids sedan företag och verksamheter till andra delar av landet och bidrar till en positiv utveckling även där. Det ligger därför i hela Sveriges intresse att Stockholmsregionen men också övriga Mälardalen kan utnyttja sina produktionsförutsättningar så bra som möjligt. Ett väl fungerande transportsystem är av stor betydelse i det sammanhanget.

Westman frågar hur staten ska satsa på nya vägleder i Stockholmsregionen. Min uppfattning är att problemet i första hand *inte* är att klarlägga vad som behöver göras. Det behövs kapacitetsförstärkningar både på vissa infartsleder och genom att skapa tvärförbindelser som ofta saknas i dag. Min uppfattning är också att det behöver genomföras stora satsningar inom kollektivtrafiken. Nej, problemet är snarare att finna hållbara politiska majoriteter i syfte att kunna åstadkomma angelägna investeringar.

Regeringen har därför tillsatt en särskild beredningsgrupp med uppgift att skapa förutsättningar för en stark gemensam uppfattning i regionen om vilka insatser som ska genomföras. Beredningsgruppen, som antagit namnet Stockholmsberedningen, ska också till regeringen lämna förslag på utbyggnader eller andra typer av insatser för att förbättra transportsituationen.

Emellertid upplever jag ofta att det finns en oförståelse för hur svårt det hittills varit att i Stockholmsregionen kunna enas om angelägna utbyggnader. Kanske särskilt från lokal nivå, där mycket av beslutsfattandet trots allt sker. Ett aktuellt exempel är Stockholms stads oförmåga att välja alternativ och slutföra detaljplanearbetet för Norra Länken.

Det finns också en utbredd oförståelse för den planeringsprocess som varje väg- eller spårutbyggnad föregås av. Här är det kommunala plan-monopolet avgörande vid utbyggnader i tätorter. Planeringen tar ofta tid, men den är en god garant för att olika samhällsintressen vägs mot varandra. I planeringen behandlas också enskilda intressen på ett rättssäkert sätt. Det kan gälla exempelvis markägares intressen.

Riksdagen beslutade i december 2001 om regeringens infrastrukturproposition. Den innebär en kraftfull satsning för infrastrukturen jämfört med dagens nivå. Mycket kommer att satsas på att rusta upp, vidmakthålla och underhålla dagens väg- och järnvägsnät. Satsningen på nya järnvägar är kanske störst. Men jag menar att en hel del nya vägar också ska kunna byggas. Många har klankat på att planeringsramen för vägar är för liten. Jag vill säga att den är lika stor som tidigare vad gäller nationella vägar. Flera av de vägobjekt som Westman tar upp är däremot att betrakta som regionala och för dessa har planeringsramen i stort sett fördubblats.

Jag ser fram emot att ta del av Stockholmsberedningens förslag till utbyggnader som ska lämnas nu på torsdag. Min uppfattning är att om det förslaget är väl förankrat så kan det bli ett mycket bra underlag för trafikverken och länet när de ska upprätta investeringsplanerna för vägar och järnvägar för kommande investeringsperiod 2004–2015.

Anf. 59 HENRIK WESTMAN (m):

Herr talman! Jag vill först tacka näringsministern för svaret. Jag noterar den positiva tonen. Jag tänker inte som i föregående interpellationsdebatt diskutera en massa statistik. Det behövs inte när man talar om trafiksituationen i Stockholm.

Själv kommer jag från Täby. Där har vi en tvärväg som heter Fresta-vägen som går mot Arlanda. Det är en regional väg, med andra ord statens väg. Den har över dubbelt så mycket trafik som motorvägen utanför Luleå. Den statistiken talar för sig själv. Så ser det ut på många ställen i hela Stockholmsområdet.

Jag konstaterar vidare att vi är överens om att det finns mycket stora trafikproblem i Stockholmsområdet. Stockholms län och dess möjligheter att växa är mycket viktiga för landet. Ett väl fungerande transportsystem är av stor betydelse i detta sammanhang.

Stockholmsregionen växer med 20 000 invånare per år. Regionen har inte sett några stora infrastrukturinvesteringar sedan Essingeleden öppnades på 60-talet. Sedan den gången har regionen vuxit med lika många människor som Malmös invånarantal.

Utvecklingen ställer krav på infrastrukturen. Trafiksystemen i huvudstadsregionen är utnyttjade till bristningsgränsen. I SL:s investeringsplan för åren 1998–2004 satsas 16 miljarder kronor på att rusta upp och modernisera kollektivtrafiken. Det gäller huvudsakligen tunnelbanan och pendeltågstrafiken.

Men det räcker inte. Det måste också byggas avlastande kringfartsleder. Kringfartsleder diskuteras som något självklart när det gäller Uppsala, Sundsvall m.fl. orter, och Malmö har väl snart två ringleder. Men landets huvudstad saknar fortfarande en komplett kringfartsled.

Näringsministern påstår att flera av de vägobjekt som jag tagit upp är regionala. Förbifart Stockholm ingår i den nationella vägplanen. Även en

komplett ringled runt Stockholms innerstad är en nationell angelägenhet som knappast kan betecknas som regional.

Näringsministern säger också i sitt svar att planeringsramen är lika stor som tidigare. Då luras näringsministern lite, eftersom planeringsperioden den här gången är 12 år mot tidigare 10 år. Dessutom vet näringsministern att ingen regering kan ha kontroll över en sådan lång tidsperiod.

Faktum är dessutom att ramen är otillräcklig på vägsidan. För nationella vägnätet – för Stockholm innebär det Europavägarna – finns det 39 miljarder avsatta i infrastrukturplanen för 2004–2015. Om man bara ser till de objekt som Vägverket och Region Stockholm har tittat på krävs det 45 miljarder för Stockholmsregionens behov. Då tänker jag på yttre tvärleden med Förbifart Stockholm, Norra Länken och Österleden. De åter i princip upp mer är hela den nationella ramen.

Anf. 60 CARL-ERIK SKÅRMAN (m):

Herr talman! Detta är en intressant fråga. Möjligen blir jag lite tjatig eftersom det är något som jag talat om tidigare i kammaren. Jag vill gärna instämma i vad näringsministern säger. En fjärdedel av landets bruttonationalprodukt produceras i Stockholmsområdet. Det är inte helt oväsentligt för landet som helhet.

I avsikt att förbättra möjligheterna ingicks en överenskommelse som gick ut på att förbättra miljön, få en bättre framkomlighet och en regional utveckling i Stockholmsområdet. Det skedde den 29 september 1992. Det var efter att regeringen hade tagit initiativ.

Det var bl.a. nuvarande statsrådet Jan O. Karlsson som i Storstadsutredningen hade påpekat Stockholms problem. Regeringen hade stött städer som Linköping, Norrköping, Sala, Borlänge etc. med Kommunikationsförbättringar.

Sedan startade problemen. Regeringen ålade Stockholms stad att ta fram en detaljplan för getingmidjan. Stockholms stad gjorde som regeringen sade, varefter regeringen förkastade stadsplanen. Det väckte inte förtroende.

Dåvarande statsråden Lindh och Tham kritiserade offentligen den överenskommelse som både regeringen och riksdagen hade godkänt på olika sätt förutom att landstinget och staden hade gjort det. Det väckte ännu mindre förtroende.

Den socialdemokratiska regeringens samarbete med Centern och uppläggningsen av det fortsatta samarbetet från regeringens sida ledde till många märkliga resultat som har uppdagats först i dessa dagar.

Det ledde till att regeringen ensidigt, utan kontakter med de andra avtalsslutande parterna, bröt överenskommelsen den 7 februari 1997. Nu erbjuds vi i den regionalpolitiska propositionen mer konkret s.k. trängselavgifter eller biltullar. Det finns knappast någon konkret angiven vägutbyggnad i Stockholmsområdet.

Detta gör sammantaget att statsrådet Rosengren har ett väldigt viktigt uppdrag att genomföra. Det är att se till att regeringen får förtroende för sin trafikpolitik i Stockholmsområdet. Under de senaste tio åren har regeringen inte gjort annat än saboterat varje vettig planering av trafiksituationen.

Prot. 2001/02:51
15 januari

Svar på
interpellationer

Det får effekter på trafiken. Men det får även effekter på bostadsbyggandet. Det går inte att bygga bostäder om man inte har några vägar fram till de portar bakom vilka de nya bostäderna ska ligga.

Statsrådet Rosengren har alltså ett mycket viktigt värv att genomföra för hela Stockholmsområdet, dvs. för produktionen av en fjärdedel av den svenska bruttonationalprodukten, för att återupprätta förtroendet för regeringens trafikpolitik i detta område.

Anf. 61 Näringsminister BJÖRN ROSENGREN (s):

Herr talman! Henrik Westman sade att det inte har hänt något sedan i mitten av 1960-talet, och han återopade då Essingeleden. Då har Henrik Westman glömt Södra länken. Den kostade 7 miljarder kronor. Det är ett stort bygge.

Vilka vägleder ska då byggas ut? Jag delar den uppfattning som förs fram här om att det finns ett stort behov av att förbättra vägsystemet. En mycket angelägen fråga är att åstadkomma en tillräcklig kapacitet över det s.k. Saltsjö-Mälar-snittet, dvs. mellan södra och norra Storstockholm.

Därutöver är väl fungerande tvärförbindelser viktiga, liksom att de infartsleder som finns i dag även fortsättningsvis har en hög kapacitet. Södra länken, som kommer att underlätta tvärförbindelser relativt centralt i regionen, byggs just nu ut, som jag nämnde.

Jag anser att prioriteringen av utbyggnadsordningen är en fråga som både staten och regionen ska vara delaktiga i. I den planeringsprocess som föregår alla väg- och spårutbyggnader avgörs även var lederna ska lokaliseras och hur de tekniskt ska utformas.

Westman tar i sin interpellation enbart upp frågan om vägutbyggnader för att minska restiderna i Stockholm. Min uppfattning är att kollektivtrafiken är lika viktig. Det behövs stora investeringar även där. Regeringen har tagit höjd för detta i infrastrukturpropositionen. Exempelvis ska bidrag till spårinvesteringar bekostas inom den mycket stora planeringsram på 100 miljoner kronor som riksdagen nu har beslutat om. Riksdagen har också godkänt förslaget om att lämna bidrag till inköp av tåg. Det har inte varit möjligt tidigare. Också för kollektivtrafiken är kapaciteten över Saltsjö-Mälar-snittet begränsad. Jag tycker däremot att den regionala enigheten om hur ytterligare spår ska kunna byggas är större i dag än tidigare.

Som jag sade tidigare presenterar Stockholmsberedningen sitt förslag i morgon. Det ska bli spännande att ta del av det. Såvitt jag förstår så har man en stark enighet. Man har byggt upp vad som ska prioriteras, vad som är viktigt etc. Med detta som utgångspunkt och grund kommer förutsättningarna att vara avsevärt bättre nu än vad de har varit tidigare.

Anf. 62 HENRIK WESTMAN (m):

Herr talman! Jag nämnde faktiskt SL:s investeringar. Det gällde pendeltågstrafik osv. Jag berörde det alltså något.

Jag delar näringsministerns hopp om att man nu har hittat en bra lösning som kommer här om någon dag och som man är överens om. En av poängerna i svaret som jag fick var ju att det ofta är svårt att komma överens politiskt. Därför har det inte gjorts några stora investeringar – det har varit svårt att få sådana till stånd.

Enligt vad jag vet och har erfårit och undersökt så har Moderaterna och Socialdemokraterna i princip varit ganska överens. Vi har haft samma uppfattningar. Därför borde det kunna gå att få en hållbar, långsiktig investering till stånd – förutsatt att Socialdemokraterna är seriösa och inte hittar på en massa saker om biltullar och krav på det förstås. På den borgerliga sidan här i Stockholmsområdet är alla partier utan undantag för Norra länken. Men på den andra sidan är det bara Socialdemokraterna som är för. De andra partierna tycker inte att sådana här investeringar behövs.

Om man tittar på infrastrukturpropositionen ser man som bekant att den inte innehöll några nya pengar till Stockholm och inga klarsignaler för projekt. Alla hänvisades till Stockholmsberedningen. Mot den bakgrunden är det hela svårt. Man kan inte riktigt värja sig för tanken att beredningen bara var ett påhitt för att minska problemen mellan Socialdemokraterna, Miljöpartiet och Vänstern och inte kom till för att hitta några lösningar. Mot den bakgrunden är jag inte ensam om att med stor skepsis men naturligtvis ändå med ett visst hopp se fram emot hur beredningens förslag kommer att tas om hand av näringsministern och hans regering.

Dessvärre tycker jag att det framgår av näringsministerns svar att stockholmarna tidigast kan få sina trafikproblem lösta år 2015, dvs. om ungefär 13–15 år.

Anf. 63 CARL-ERIK SKÅRMAN (m):

Herr talman! Vad som behövs från regeringens sida är en helhetssyn på trafiksystemet i Stockholm. Det går inte att bara bygga en bit här och en bit där. Om man ser till Södra länken så är det en mycket bra investering sett i ett större sammanhang, men som den nu byggs och när denna del är klar så kommer en stor trafikled från sydöstra Stockholm att mynna rakt ut på Essingeleden, som redan nu är överfull av bilar.

Då måste man också fundera på vad nästa steg blir. Det är väl därför som den nuvarande statssekreteraren och dåvarande trafiklandstingsrådet Ånstrand var så kritisk mot regeringens brytande av Dennisöverenskommelsen på sin tid. Socialdemokraterna i Nacka, med bl.a. statsrådet Pagrotsky som aktiv, har ju också varit väldigt ambitiösa i sin argumentering för Österleden för att på det viset på olika sätt kunna lösa upp de trafikstockningar som uppstår beroende på att man bygger så mycket åt Nackahållet.

Regeringen måste skaffa sig en helhetssyn och en ekonomisk vilja att klara ut de här sakerna. Det behövs för att vi ska återfå förtroendet för regeringens trafikpolitik i Stockholmsområdet. Bilavgifter utan vägar, som infrastrukturpropositionen egentligen erbjöd Stockholmstrafikanterna, är ingen lösning. Det kommer tvärtom att leda till katastrof för hela regionen.

Anf. 64 Näringsminister BJÖRN ROSENGREN (s):

Herr talman! Låt mig då klarlägga att det inte står någonting om bilavgifter eller biltullar i infrastrukturpropositionen. Jag är emot sådana. Om de ska införas måste det finnas en bred majoritet för det. Finns inte det finns det inte heller möjlighet att införa det. Därför vill jag klarlägga att det inte finns någon från denna regering som driver frågan.

Det *har* varit svårt att komma överens. I det här fallet har i varje fall inte Moderaterna spelat den ljusa ängelns roll. De har haft det svårt. Det har att göra med det samarbete man har med ett parti som helst har cykelbanor. Jag har inget emot det, men man kan inte bara koncentrera sig på cykelbanor.

Som jag sade tidigare anser regeringen att det är angeläget med en förbättring av transportsituationen i Stockholmsregionen, men också att det är angeläget med en förbättrad transportmöjlighet mellan Stockholm och övriga Mälardalen, övriga landet samt internationellt. Samtidigt har det i regionen funnits olika uppfattningar om vilka utbyggnader eller andra insatser som ska genomföras. Det har rått oenighet mellan olika partier inom regionen om vilka vägar eller järnvägar som ska byggas ut. Det har också rått oenighet mellan trafikverk och kommuner om val av utbyggnadsalternativ när en ny väg eller en ny järnväg ska byggas. Även inom vissa kommuner har det funnits stora motsättningar om val av utbyggnadsalternativ så att planeringsprocessen har gått i baklås. Inga nya beslut har kunnat fattas. Det gäller t.ex. Norra länken.

Nu får vi Stockholmsberedningen. I morgon, sade jag, men det är på torsdag den kommer – jag är lite dagvill. Då får vi titta på det här. Beredningen har en bred representation med representanter för alla partier i riksdagen. Den har en jämn könsfördelning. I uppdraget ingår också att arbeta i nära samverkan med berörda kommuner, regionala myndigheter och olika organisationer. Min förhoppning är, som jag sade tidigare, att beredningens förslag till utbyggnader därigenom ska vara så väl förankrat att det finns goda förutsättningar att genomföra de föreslagna insatserna.

Anf. 65 HENRIK WESTMAN (m):

Herr talman! Jag noterar med tillfredsställelse att näringsministern inte vill införa några biltullar eller avgifter. Det tar vi emot med stor tacksamhet.

Sedan talades det om samarbete mellan olika partier. Då är det nog i sanningens namn så att våra partier är ungefär lika goda kålsupare. Det socialdemokratiska partiet har ju också varit ganska beroende av andra partier här i Stockholmsområdet. Där har man alltså inte varit bättre än vad man nu anser att Moderaterna skulle vara.

Sedan tog näringsministern upp problemet med olika kommuner, och det är kanske inte så konstigt. I det här området finns ganska många kommuner. Det finns väl ingen kommun som, när man ska agera som egen kommun, tycker att det är bra att det dras en motorväg rätt igenom kommunen. Där finns det alltså en konstighet i vårt svenska system. Om man ska dra en stor väg rätt igenom ett grönområde tycker man kommunalt kanske inte att det är bra. Man är helt enkelt inte vald för att gå med på sådant. Men om man tittar på det i stort kan det vara en vettig investering för att knyta ihop olika områden. Man borde kanske titta på detta. Men man ska inte tycka att det är konstigt att enstaka kommuner sätter sig emot enstaka delar av stora leder. De som är satta att bevaka just den kommunen är inte valda för att satsa på stora vägar. De är valda för att skydda sin kommun. Det är inte så konstigt.

Vi får se vad som händer om ett par dagar. Jag har också hört att det finns en relativt stor enighet. Om det ska bli någonting av den enigheten

förutsätter det dock att regeringen, staten, är med och ser till att det blir ordentliga investeringar på både väg- och tågsidan.

Prot. 2001/02:51
15 januari

Anf. 66 Näringsminister BJÖRN ROSENGREN (s):

Herr talman! Det är inte så lätt att komma överens, precis som sägs här. Jag respekterar det, och jag förstår det. Därför tog också regeringen initiativet med Stockholmsberedningen. Där har vi ett underifrånperspektiv. Det är där man berörs, och det är där man ska vara med och bestämma. Det initiativet kommer att redovisa sitt resultat nu på torsdag.

Låt mig sedan säga något om de vägar som har talats om i interpellationen. Jag börjar med Norra länken. Där är Vägverkets arbetsplan överklagad till regeringen som inte kan handlägga frågan klart. Planen strider mot gällande detaljplan. Stockholms kommun har inte påbörjat nödvändigt detaljplaneringsarbete, och det tar minst ett år. Det ligger alltså i Stockholms kommun.

När det gäller Norrortsleden, som är en regional väg, har vi löst frågan sedan Henrik Westman lämnade posten som kommunalråd. Jag tror inte att det har något samband. Men först under nuvarande mandatperiod har Vägverket lyckats komma överens med Täby kommun om vägens sträckning. Vägverkets arbetsplan är överklagad. Vägverket gör nu en nödvändig komplettering av denna. Kompletteringen blir klar under våren, och därefter kan regeringen besluta om överklagandena.

I november 2001 blev Vägverket överens med Huddinge kommun om hur Södertörnsleden ska utformas. Arbetsplanen ligger nu hos länsstyrelsen för yttrande. Därefter går den till Vägverket i Borlänge för att fastställas. Detta är också en regional väg.

Vägverket planerar för Förbifart Stockholm i enlighet med väglagens och miljöbalkens intentioner. En förstudie har påbörjats, i vilken olika utbyggnadsalternativ jämförs med varandra och med andra typer av insatser i syfte att uppnå bättre kapacitet mellan norra och södra Stockholm.

När det gäller Österleden pågår för närvarande inte något planeringsarbete.

Överläggningen var härmed avslutad.

23 § Svar på interpellation 2001/02:101 om aktivitetsgarantin

Anf. 67 Näringsminister BJÖRN ROSENGREN (s):

Herr talman! Ewa Thalén Finné har frågat vilka initiativ jag ämnar vidta för att aktivitetsgarantin ska uppmuntra till arbete och inte bidragsberoende och för att arbetslösa ska uppfatta aktiviteter inom aktivitetsgarantin som meningsfulla i stället för kränkande.

Låt mig inledningsvis påminna om att aktivitetsgarantins utgångspunkt är just det som Eva Thalén Finné först efterfrågar, nämligen att med hjälp av olika insatser, med arbete som mål, bryta rundgången mellan arbetslöshetsersättning och arbetsmarknadspolitiska program.

Ewa Thalén Finné tar också upp den kritik som riktats mot förslagen i departementsskrivelsen *Ändringar i lagen om arbetslöshetsförsäkring*

Svar på
interpellationer

med anledning av aktivitetsgarantin (Ds 2001:39) som remissbehandlats under hösten.

Det är riktigt att det framförts kritik mot förslagen. Det gäller särskilt förslagets konsekvenser vid deltidarbetslöshet. Remissinstansernas synpunkter bereds för närvarande inom Regeringskansliet. Jag återkommer till riksdagen under våren i denna fråga.

Jag kan därför i dag inte närmare gå in på de olika förslagen i departementsskrivelsen. De synpunkter som lämnats finns alltså med i det arbete som nu pågår.

Mer allmänt vill jag ändå säga att reglerna för arbetslöshetsersättning måste stämma överens med hur olika frågor om arbetsmarknad och arbetsliv hanteras i andra sammanhang. Vi har från regeringen under flera år uppmärksammat problemen med deltidarbetslöshet, nu senast i form av ett gemensamt uppdrag till Arbetslivsinstitutet, AMS, Arbetsgivarverket, ESF-rådet och JämO.

Det är en grannliga uppgift att finna en lämplig balans mellan att uppmuntra arbete, även om det bara är på deltid, och att förhindra att deltidssituationen permanentas.

Ewa Thalén Finné och jag är helt eniga om att det ska vara hög kvalitet i aktivitetsgarantin. Det är också mitt intryck att det skett en mycket stark förbättring av denna under det senaste året. Jag har i samband med en tidigare interpellation om aktivitetsgarantin i mars förra året redogjort för hur AMS tagit sig an uppdraget att förbättra kvaliteten i aktivitetsgarantin. Jag kunde då berätta om olika insatser såsom kvalitetsgranskning av de individuella handlingsplanerna, anordnande av utvecklingskonferenser, utbildning för handledarna och framtagning av kvalitetsnormer för verksamheten.

Kvaliteten kan också följas upp på andra sätt, bl.a. genom att mer systematiskt fråga deltagarna vad de tycker om garantin. Institutet för arbetsmarknadspolitisk utvärdering kommer, på uppdrag av Näringsdepartementet, att genomföra en sådan undersökning under våren. Undersökningar av det här slaget brukar ge viktig information om vad som behöver utvecklas vidare. Liknande undersökningar genomförs redan av vissa länsarbetsnämnder.

Jag får numera sällan frågor om aktivitetsgarantin från massmedier, och det är inte ofta jag får brev som handlar om brister i garantin. Jag tar detta som en intäkt för att kvaliteten har förbättrats avsevärt jämfört med hur det var under uppbyggnadsskedet förra hösten.

Jag vet inte hur det har gått för Barbro, vars missnöje med aktivitetsgarantin Ewa Thalén Finné refererar till utifrån en artikel i Expressen. Jag kan bara hoppas att samma sak skett för henne som för en annan deltagare som för ett tag sedan skrev till mig och uttryckte sitt missnöje med garantin. Efter några månaders deltagande fick han arbete inom sitt utbildningsyrke och uttryckte i ett nytt brev sin stora belåtenhet med tiden i garantin.

Jag vill också passa på att informera om ett nyligen framtaget material från AMS. Detta visar att även vid långa arbetslöshetstider – upp till sex år – har andelen som får arbete stadigt ökat under tiden 1996–2001. Ökningen är faktiskt störst för dem som varit arbetslösa längst. Det är i dag en lika hög andel som får jobb efter sex års arbetslöshet som efter

åtta månaders arbetslöshet 1996. Det är onekligen trösterika siffror för alla som varit arbetslösa länge.

Vikten av att garantin får en sådan innehållsmässig utformning och leder till resultat som deltagarna är nöjda med kan inte nog understrykas. I detta är AMS ledning och jag helt överens.

Prot. 2001/02:51
15 januari

*Svar på
interpellationer*

Anf. 68 EWA THALÉN FINNÉ (m):

Herr talman! Jag får börja med att tacka för svaret.

Näringsministern säger i sitt svar att utgångspunkten för aktivitetsgarantin är just det som jag efterfrågar, att uppmuntra till arbete och inte bidragsberoende. Det stämmer kanske i teorin, men eftersom många möts av attityden att deltidsarbete, kortare vikariat och säsongarbete inte är att föredra blir konsekvenserna snarare att man uppmuntrar till bidragsberoende och inte till arbete. Utifrån den synpunkten tycker jag inte att vi har riktigt samma utgångspunkter.

Jag tycker faktiskt att det är bekymmersamt att ministern inte redan i dag vill svara på några frågor när det gäller departementsskrivelsen 2001:39 vad gäller just möjligheten att ta deltidsarbete när man ingår i aktivitetsgarantin. Utifrån min utgångspunkt är det alltid mycket bättre med ett arbete, även på deltid, än ett kvarvarande bidragsberoende på heltid.

Näringsministern talar sig sedan varm för de åtgärder som trots allt har vidtagits och om de uppgifter som har inkommit till Regeringskansliet om positiva effekter av aktivitetsgarantin. Visst är kvaliteten mycket bättre nu än för ett år sedan. Men låt mig ändå påpeka att uppgifter om felaktigheter inom aktivitetsgarantin fortfarande förekommer både i massmedier och i olika brev till folkvalda här i riksdagen. Och varje människa som känner sig kränkt när det gäller aktivitetsgarantin är en människa för mycket. Men den undersökning som näringsministern säger ska komma under våren är ju positiv. Det är ju egentligen genom sådana som man får kvalitet på det som man utför.

Även om det nu är så som näringsministern uppger, att klagomålen har minskat, har många deltagare både inom aktivitetsgarantin och i andra arbetsmarknadsåtgärder uppgett att insatserna egentligen inte har ökat deras chanser att få ett riktigt osubventionerat jobb. Och med tanke på det allvarliga läget på arbetsmarknaden i dag verkar det som att regeringen lätt faller för frestelsen att öka arbetsmarknadspolitiska åtgärder snarare än att förbättra förutsättningarna för företagande och tillväxt över huvud taget. Att fortsätta på den vägen riskerar att bli dyrbart samtidigt som det inte gynnar de människor som söker ett riktigt arbete. Enligt min mening borde mer kraft ägnas åt att åtgärda de mer strukturella problemen som finns på den svenska arbetsmarknaden.

Problemet på arbetsmarknaden har förvärrats ytterligare under hösten. Trots att man i budgetpropositionen skrev att man mycket noga ska följa utvecklingen kan jag egentligen inte se att man gör någonting konkret åt saken. Det enda som man möjligtvis har gett löften om är fler handläggare på de olika arbetsförmedlingarna. Jag tycker att det finns mycket oroande tecken på en ökad utflyttning av svenska företag och olika näringsgrenar, framför allt inom tillverkningsindustrin.

Mot bakgrund av olika arbetsmarknadsåtgärders påverkan på näringsklimatet har bl.a. nationalekonom Lars Calmfors föreslagit ett tak

för arbetsmarknadspolitiska program på 3 % av arbetskraften. Det skulle lindra trycket på budgettaket. Framför allt skulle det kanske främja en diskussion om de åtgärder som man skulle behöva göra för att lösa de strukturella underliggande problemen.

Vad säger statsrådet om ett sådant tak när det gäller arbetsmarknadspolitiska program?

Anf. 69 Näringsminister BJÖRN ROSENGREN (s):

Herr talman! Får jag först konstatera att det troligen fortfarande finns kvalitetsbrister i aktivitetsgarantin. AMS har nu det självklara målet att tillse att de försvinner. Det är självklart att de finns, men jag försökte uttrycka att läget är avsevärt bättre i dag än det var tidigare, och det går åt rätt håll.

Jag vill också uttrycka att många av dem som har berörts av aktivitetsgarantin har fått ”riktiga” jobb, och för dem har det varit en framgång, inte minst för dem som har varit långtidsarbetslösa i många år. En av de viktigaste frågorna som vi har att ta upp inom arbetsmarknadspolitiken handlar just om att tillse att de som har varit långtidsarbetslösa får ett jobb. I annat fall hamnar vi i den situation som har uppstått i många europeiska länder, att det efter varje lågkonjunktur blir fler långtidsarbetslösa som i högkonjunktur inte kommer ut på arbetsmarknaden. Detta är ett av huvudmålen när det gäller aktivitetsgarantin. I det fallet kan jag ändå konstatera att vi har lyckats relativt väl, för att uttrycka mig försiktigt.

När det sedan gäller arbetsmarknadspolitiska åtgärder var det år 2000 i genomsnitt 113 000, och 2001 var det 111 000. I dag ligger det på ungefär 2½ %, dvs. en halv procent lägre än det som Calmfors anser att man inte kan gå över. Så vi ligger en halv procent under det tak som han har redovisat.

När det gäller de arbetsmarknadspolitiska åtgärderna tror jag att man tål 2½–3 %. Men om det skulle visa sig att vi får en arbetsmarknadssituation som är väldigt svår är det faktiskt bättre att människor är i arbetsmarknadspolitiska åtgärder än att de är öppet arbetslösa. Detta har också varit styrkan i den svenska arbetsmarknadspolitiken.

Anf. 70 EWA THALÉN FINNÉ (m):

Herr talman! Det är bra att näringsministern ändå tillstår att det finns kvalitetsbrister i aktivitetsgarantin; det sade han redan tidigare i svaret. Jag tycker att det är väldigt bra att man på allvar tittar på bristerna och gör den här undersökningen, som jag framförde, för detta är väldigt viktigt.

Sedan framförde näringsministern att många har fått arbete under den senaste tiden, framför allt personer som har varit långtidsarbetslösa. Då måste jag komma med en liten kommentar: Det är väl tur att de har fått jobb eftersom det just har varit en mycket stark högkonjunktur. Det är det som jag tycker är det underliggande problemet. Det är en högkonjunktur som vi nu har börjat passera, och ändå är det så pass många människor som inte har tagit sig in på den reguljära arbetsmarknaden. Jag tycker kanske inte att man ska slå sig för mycket för bröstet och säga att man har lyckats så väl. Om vi inte lyckas i högkonjunktur kommer vi ju aldrig att lyckas.

Ett problem som jag kan se med aktivitetsgarantin är att den är en av många delar när det gäller arbetsmarknadspolitiska åtgärder, och de ger inte alltid önskat resultat. Jag upplever även att aktivitetsgarantin i många fall är ett led i statistikpolitiken, framför allt från arbetsförmedlingarnas håll. Man vill bara få bort de arbetslösa från arbetsförmedlingen till en annan åtgärd, både för att rädda sin egen budget och för att det ser bättre ut. Det tycker jag inte alltid är lyckat.

Att jag sedan inte i dag kan få svar på hur näringsministern ser på deltidsjobben när man omfattas av aktivitetsgarantin tycker jag är olyckligt. Jag tycker nämligen att signalen alltid borde vara att man ska ta ett jobb även om det är på deltid eftersom det ändå är ett sätt att ta sig ut på arbetsmarknaden, få kontakt med arbetsgivare osv.

Vad som också behövs är ett bättre företagsklimat, konkret. Arbete måste löna sig. Jag tycker att näringsministern åtminstone borde titta lite mer på den idé som vi har fört fram, även tillsammans med andra partier, om att man kanske skulle lägga ned AMS i syfte att inrikta politiken på mera individuella lösningar. Det kanske ligger någonting i det vi säger. I den lågkonjunktur som vi nu närmar oss har vi stora strukturella problem, och vi har en väldigt hög arbetslöshet för att vara i slutet av en sådan här period.

Anf. 71 Näringsminister BJÖRN ROSENGREN (s):

Herr talman! Om vi inte hade infört aktivitetsgarantin hade troligen många av dessa tidigare långtidsarbetslösa inte haft ett jobb i dag – det är jag ganska säker på.

Det handlar om att förändra sin kompetens, men det handlar också mycket om en social förmåga, om att gå till ett jobb och söka ett jobb.

Man kan tänka sig en äldre man, kanske i min ålder eller förhoppningsvis något yngre, i 55-årsåldern, som har varit arbetslös i fem sex år och som plötsligt ska dra i gång med aktiviteter, som plötsligt ska erbjuda sin kunskap och sina tjänster på en arbetsmarknad. Det är inte lätt.

Man kan säga att det här är gamla försyndelser i arbetsmarknadspolitiken: att man tillåtit att människor gått sysslolösa, gått i aktivitet och sedan till kassan, sedan till aktivitet och sedan till kassan, dvs. i rundgång. Det var det vi ville förhindra med aktivitetsgarantin. Och det har ändå visat sig att vi har nått resultat. AMS följer kontinuerligt upp vad som händer med de personer som börjar i aktivitetsgarantin. En uppföljning i november 2001 av vad som hänt efter sex månader i garantin visar att 25 % fått arbete, 3 % påbörjat reguljär utbildning och 9 % lämnat garantin av andra skäl. Med tanke på att den genomsnittliga arbetslöshetstiden för deltagarna är nästan tre år tycker jag att detta är ett ganska bra resultat.

När det sedan gäller frågan om att hantera detta mer individuellt, de funderingar på att lägga ned AMS osv. som det talas om här, är det ju så att aktivitetsgarantin liksom andra arbetsmarknadspolitiska åtgärder följer en handlingsplan. Man gör en individuell handlingsplan, och med utgångspunkt från den ger man individen stöd i att få ett jobb. Det är själva poängen med arbetsmarknadspolitiken. Det är också själva grunden för den aktiva arbetsmarknadspolitiken: att tillse att människor får ny kompetens och ges möjligheter att komma ut på en kanske helt ny ar-

betsmarknad med stöd av dessa åtgärder. Det har hittills varit en mycket framgångsrik politik.

Men självklart är det så att grunden för att få jobb, att kunna välja jobb och att ha en bra välfärd handlar om att ha en bra tillväxt i samhället och ett bra företagsklimat. Det vill jag påstå att vi generellt har. Det kan bli bättre, och det ska vi ta tag i. Men generellt sett – och jag kan även på detta område redovisa statistik, jämförelser med andra länder och vad olika institutioner säger – är företagsklimatet i Sverige mycket bra, även om det självklart kan bli bättre.

Anf. 72 EWA THALÉN FINNÉ (m):

Herr talman! När det gäller näringsklimatet i Sverige finns det både bra och dåliga bitar. Jag tror att det finns en hel del saker där som man skulle kunna förbättra.

Sedan säger näringsministern att om vi inte hade infört aktivitetsgarantin så hade många av de långtidsarbetslösa fortsatt att vara arbetslösa. Det kan ligga någonting i det. Som arbetsmarknadspolitiken var tidigare gick man, precis som näringsministern säger, från en åtgärd tillbaka till ingen åtgärd och sedan in i en ny åtgärd. Det här är ett steg i rätt riktning. Men för en hel del människor är även aktivitetsgarantin lite av samma sak.

Det jag tycker är mycket väsentligt är att man i alla lägen i aktivitetsgarantin ska uppmuntras att ta jobb – även deltidsjobb, korta jobb och säsongsarbeten. Från det att man börjar komma ut på en reguljär arbetsplats och få arbetskamrater stärker man sin självkänsla och får kontakter med arbetslivet och arbetsgivare. Det jag är orolig för är de här slutsatserna i departementspromemorian om att man eventuellt ska stoppa deltidsarbete. Då tycker inte jag att man prioriterar arbete före bidrag. Jag hoppas, när näringsministern återkommer under våren, att det inte blir några sådana förslag. Arbete, vilket arbete som helst, hur få timmar det än är och hur kortvarigt det än är, måste alltid prioriteras före alla sorters bidrag.

Anf. 73 Näringsminister BJÖRN ROSENGREN (s):

Herr talman! I utredningen talas det om att sysselsättningssituationen inte är löst i och med ett deltidsarbete, och hur det blir med dessa förslag i utredningen ber jag att få återkomma till. Men jag vill ha det sagt, och här delar jag uppfattningen, att vad man alltid ska göra är att uppmuntra deltagarna att ta jobb – det kan vara korta anställningar, det kan vara deltid, det kan vara vad som helst – just för att de ska få erfarenhet och meriter för att sedan kunna få ett fastare jobb. Jag delar den uppfattningen. Sedan får vi väl återkomma till hur vi ska hantera just den fråga som utredningen tar upp när det gäller deltidsjobb.

Överläggningen var härmed avslutad.

Anf. 74 Näringsminister BJÖRN ROSENGREN (s):

Herr talman! Patrik Norinder har frågat mig vilka åtgärder jag avser att vidta för att förhindra ineffektiva arbetsmarknadspolitiska satsningar.

I sin interpellation kallar Patrik Norinder de lokala investeringsprogrammen för arbetsmarknadspolitiska satsningar. Låt mig konstatera att detta är fel. De lokala investeringsprogrammen är främst satsningar på miljön.

Enligt förordningen om de lokala investeringsprogrammen ska dessa syfta till att minska miljöbelastningen, effektivisera energianvändningen, öka användningen av förnybara råvaror, öka återbruket, bevara biologisk mångfald, bevara kulturmiljövärden samt förbättra cirkulationen av växt-näringsämnen.

Regeringen söker ständigt synergieffekter mellan politikområdena. Strävan är att se till helheten och se till att våra gemensamma resurser ger så stor effekt som möjligt inom så många områden som möjligt. Därför anger tredje paragrafen i förordningen om de lokala investeringsprogrammen att projekten också ska kunna antas öka sysselsättningen.

Patrik Norinder nämner också att 17 000 årsarbeten har skapats med hjälp av satsningen under de senaste tre åren.

Att regeringen var särskilt angelägen om att öka sysselsättningen som sidoeffekt av de lokala investeringsprogrammen ska ses i ljuset av det svåra arbetsmarknadsläge som rådde 1998 när beslutet om förordningen togs.

Genom att värdera de lokala investeringsprogrammen bara utifrån de arbetstillfällen som skapats bortser Patrik Norinder helt från allt annat som de åstadkommer. Han antar att alla andra effekter, även huvudsyftet miljöeffekter, är värdelösa. Detta är helt orimligt.

Patrik Norinder nämner i sin interpellation även Viplanprojektet. Även detta projekt ska ses i ljuset av det mycket svåra läget på arbetsmarknaden under 1998. I Norrbottens län, där projektet drevs, var arbetslösheten 10 % eller högre i de värst drabbade kommunerna. Regeringen tog många nya initiativ för att hitta metoder att minska arbetslösheten, särskilt för långtidsarbetslösa. Regeringen gav också stöd till många andra aktörer i detta arbete.

Idén med Viplanprojektet var att långtidsarbetslösa skulle komma i kontakt med arbetsgivare när dessa genomförde analys av utvecklingsvägar i företag och kommuner enligt en nyutvecklad modell.

Det är riktigt att resultatet av Viplanprojektet inte helt motsvarade förväntningarna. Medlen som beviljades var dock avsatta till utvecklingsarbete, och när man provar nya metoder råkar man ibland ut för oförutsedda svårigheter.

Resultaten är inte heller så odelat negativa som Patrik Norinder vill göra gällande. Deltagarna var nöjda med projektet. Anställbarheten bibehölls eller ökades för människor som befann sig i en svår situation. Man kan inte heller beräkna kostnaderna på det sätt som Patrik Norinder gör. En fjärdedel av kostnaderna utgjordes av deltagarnas försörjning, pengar som deltagarna hade rätt att få i vilket fall som helst.

*Svar på
interpellationer*

Avslutningsvis vill jag säga att det bästa sättet att vidareutveckla arbetsmarknadspolitiken är att kontinuerligt utvärdera effekterna av olika insatser. Regeringen gör detta.

Riksrevisionsverket har utvärderat de lokala investeringsprogrammen. Man kommer att göra ytterligare en utvärdering. Dessutom har Centrum för utvärderingsforskning vid Umeå universitet fått i uppdrag att göra en förstudie inför en stor och bred utvärdering av de lokala investeringsprogrammen. Förstudien kommer att redovisas i februari.

Institutet för arbetsmarknadspolitisk utvärdering kommer att fortsätta undersöka arbetsmarknadspolitikens effekter.

Anf. 75 PATRIK NORINDER (m):

Herr talman! Det blir många tack för interpellationer till statsrådet en sådan här kväll. Jag ber att få bidra med ytterligare ett tack för svaret på min interpellation. Jag frågade vilka åtgärder som statsrådet avsåg att vidta för att förhindra ineffektiva arbetsmarknadspolitiska satsningar – enligt mitt tycke en högst relevant fråga mot bakgrunden av de oerhört kostsamma lokala investeringsprogram som röstades igenom i riksdagen av endast socialdemokrater och Centern som fick hjälp av en vänsterpartist.

Vi kanske ska börja med att reda ut begreppen lite. Statsrådet försökte att vrida till regeringens satsningar med att säga att det är fel att kalla dem arbetsmarknadspolitiska. Det skulle vara arbetsmarknadspolitiska satsningar. Visserligen var det huvudsakliga syftet att ställa om Sverige till ett ekologiskt uthålligt samhälle, men i budgetpropositionen för 1998 under utgiftsområde 18 står det: De lokala investeringsprogrammen bör genom sin utformning också aktivt kunna bidra till målsättningen att halvera den öppna arbetslösheten fram till år 2000.

Det var alltså ett mycket klart ställningstagande till att de har en arbetsmarknadsinriktad profil. Det förstärks vidare i propositionen av att det skrivs att programmen även ska värderas i fråga om den ökade sysselsättning som beräknas åstadkommas i förhållande till det statliga stödet.

Kostnaden för de här s.k. gröna jobben var nästan 4 miljoner för vart och ett av dessa. Man skulle kunna fråga om statsrådet anser att det är en skäligen kostnad för sådana jobb.

I mitt hemlän Gävleborg har t.ex. Ockelbo fått ett bidrag på nästan 3 miljoner kronor. Det anmärkningsvärda är att det här programmet inte kommer att ge någon bestående sysselsättning. Hudiksvall har fått nästan 4½ miljoner kronor, och den bestående sysselsättningen beräknas bli två personer. Jag frågar statsrådet om han anser att det är ett effektivt sätt att använda medel för att halvera den öppna arbetslösheten.

Här i Stockholm har man fått över ½ miljard i bidrag. Inte ett endaste fast jobb har det genererat under perioden från 1998. Av den kvarts miljard som gick till bomässan i Malmö har det skapats 25 riktiga jobb. Professorn i nationalekonomi vid Umeå universitet, Runar Brännlund, kommenterar detta med: Inte särskilt lyckat. Jag är beredd att hålla med honom. Är även statsrådet det?

Herr talman! Vad gäller projektet Viplan, som var ett arbetsmarknadsprojekt, har statsrådet en något ödmjukare attityd. Statsrådet säger

att det ”inte helt motsvarade förväntningarna”. Med lätthet kan jag omnämna det som årets understatement, i alla fall hittills.

Jag vet inte vilka förväntningar regeringar hade. I vilket fall som helst måste de ha varit mycket lågt ställda, då Viplan ursprungligen planerades för 440 arbetslösa. Endast 75 deltog i projektet, och bara 13 fullföljde. Totalkostnaden för det här projektet beräknas till ca 16 miljoner kronor, alltså sju gånger högre än planerat och tre gånger högre än den dyraste typen av yrkesinriktade arbetsmarknadsutbildningar. Det här projektet borde vara väl känt för statsrådet som var landshövding i Norrbotten när det infördes. Då Viplanprojektet också var ett pilotprojekt måste jag fråga om statsrådet planerar fler liknande projekt i Norrbotten som är lika kostsamma.

Anf. 76 Näringsminister BJÖRN ROSENGREN (s):

Herr talman! Först och främst vill jag säga att det när det gäller investeringsprogrammen är fråga om miljöstatsningar, inte arbetsmarknadspolitiska statsningar. Det kan vi faktiskt vara överens om. Så är det.

Jag undrar vad alla de kommuner säger som har fått sådana här investeringsprogram. Vad säger de när de har gjort stora miljöinvesteringar, och man säger lite nonchalant att det var arbetsmarknadspolitiska åtgärder, de var helt onödiga. Jag undrar vad de kommunerna säger. Jag undrar vad de får för uppfattning om vårt sätt att argumentera. Det var rena miljöstatsningar som gjordes, men det sades också, som jag sade i mitt svar på interpellationen, att det även handlar om att detta självklart skulle leda till ökad sysselsättning.

Sedan skulle jag vilja säga att riksgenomsnittet för arbetena i fråga om investeringsprogrammen ligger på ungefär 300 000 kr per årsarbete, inte alls de siffror som framförs här. Det innebär alltså att alla de kostnader man haft inte ska läggas på sysselsättningen, utan det är oerhört stora investeringar som har gjorts.

Varför blev inte de lokala investeringsprogrammets 17 000 årsarbeten varaktiga? Det var, som jag sade, först och främst en miljöstatsning, inte en arbetsmarknadspolitisk statsning, vilket Viplan var. Det var en arbetsmarknadspolitisk statsning. Arbetstillfällena var till största delen inom byggande. Det var aldrig någon avsikt eller förhoppning att det skulle bli permanenta jobb. Arbetstillfällena togs fram och gjorde stor nytta i ett mycket svårt konjunkturläge för byggbranschen. Att investeringarna dessutom har skapat 1 600 varaktiga arbetstillfällen är att se som en sidoeffekt. Även mer varaktiga resultat har åstadkommits. Ett exempel: En stor del av byggandet var biobränsleanläggningar. Inga av de varaktiga arbetstillfällen i privat företagande som skapats vid skörd och produktion av biobränslen är medräknade i siffran 1 600 nya varaktiga arbetstillfällen.

Helhetsbilden av projektverksamheten är positiv. Det är enkelt att hitta lyckade exempel. Den största statsningen på innovativa projekt inom arbetsmarknadspolitiken sker i samarbete med EU:s strukturfond. Låt mig här koppla till detta. I Employment Initiative bidrog Europeiska socialfonden med 200 miljoner kronor under 1995–1999. Vår nationella medfinansiering var 300 miljoner kronor. Under perioden 1995–1999 drevs 120 projekt. Projekten fokuserades på målgrupperna arbetshandikappade ungdomar, kvinnor och invandrare. Några lyckade exempel är:

Prot. 2001/02:51
15 januari

Svar på
interpellationer

projektet Stödpersoner i företag i Örebro, där unga arbetshandikappade genom ett faddersystem introducerades i arbetslivet; projektet Herkules på Gotland, där ungdomar med svårigheter i skolan hjälptes för att förhindra utslagning från utbildning och arbetsmarknad; projektet Aktiv i Blekinge, där invandrarkvinnor har fått en anpassad vårdutbildning, och deras språkkunskaper och kunskap om andra kulturer kan utnyttjas i vård av äldre med utländska rötter.

Det var några exempel på lyckade projekt. Jag kan nämna väldigt många andra. Men min poäng är att man inte kan säga att investeringsprogrammen skulle vara en arbetsmarknadspolitisk åtgärd. Det var en sidoeffekt, och det står i propositionen att man också ska se till detta.

Anf. 77 PATRIK NORINDER (m):

Herr talman! Vi har tydligen en del olika åsikter om hur man ska läsa en proposition från regeringen. För min del går det inte att läsa på annat sätt än att det skulle vara både miljöstatsningar och en arbetsmarknadspolitisk satsning. Det står rätt tydligt i propositionen att så är fallet.

Det är stora pengar vi pratar om. Även om nu statsrådet vill tona ned den arbetsmarknadspolitiska delen, är det i alla fall över 7 miljarder kronor under den här perioden som har satsats i den. En del är, enligt det sätt som jag läser propositionen på, en arbetsmarknadspolitisk satsning som har gett rätt små effekter. Vi kan ta fram olika exempel åt båda hållen. Det finns säkert exempel på sådant som har varit bra, som statsrådet har visat här, och som har gett både miljöeffekter och arbetsmarknadspolitiska effekter.

Jag ställde i min interpellation frågan vilka åtgärder regeringen avsåg att vidta för att förhindra att fler likartade dyra och ineffektiva arbetsmarknadspolitiska satsningar skulle ske i framtiden. Jag har inte riktigt fått något svar på den frågan. Jag kan utläsa att statsrådet tycker att det är bra satsningar och att man kanske kommer att fortsätta med dem, men jag skulle vilja ha reda på hur statsrådet ser på det här.

Viplanprojektet var ett pilotprojekt, och jag undrar hur statsrådet ser på det. Är det ett projekt som ska gå vidare? Tänker statsrådet fullfölja det? IFAU har utvärderat projektet och har satt som rubrik "Regeringens pilotprojekt ett misslyckande". Vilka slutsatser drar statsrådet av IFAU:s utvärdering av det här?

Som jag ser det kommer regeringen med olika arbetsmarknadspolitiska experiment gång på gång, och nästan alla visar sig tämligen verkningslösa när man gör utvärderingar. Statsrådet tar själv upp att man ska göra utvärderingar av de här projekten i framtiden. Det har vi gjort hela tiden; olika personer och olika verk har utvärderat detta.

Jag tycker inte att regeringen drar den rätta slutsatsen, som är att man ska sluta med de här dyrbara experimenten och dyrbara satsningarna. Statsrådet kanske skulle kunna ge mig ett besked om han tänker fortsätta, särskilt i sken av att AMS-chefen nu säger att man redan nu i vår ska satsa stora pengar på arbetslöshetsåtgärder. Har statsrådet några nya åtgärder i åtanke som han ska föra in under våren för att få ned den eventuella ökade arbetslösheten? Det kunde också vara intressant att få reda på det.

Regeringen har nu under två perioder sagt sig vilja prioritera sysselsättning och företagsamhet, och jag kan inte se något annat än att man

har misslyckats inom båda områdena. Det finns mycket att göra för en växande arbetsmarknad, men jag tror inte på att det är dyrbara arbetsmarknadspolitiska åtgärder som ska till. Det gäller att se till att hitta andra former, så att vi får i gång företagsamheten på ett bra sätt och det blir en framtidstro för företagarna.

Prot. 2001/02:51
15 januari

*Svar på
interpellationer*

Anf. 78 Näringsminister BJÖRN ROSENGREN (s):

Herr talman! Får jag än en gång klara ut frågan om förordningen för investeringsprogrammen. De ska syfta till att minska miljöbelastningen. Det kan ingen ha något emot. De ska effektivisera energianvändningen. Det kan ingen ha något emot. De ska öka användningen av förnybara råvaror. Det kan ingen ha något emot. De ska öka återbruk, bevara biologisk mångfald, bevara kulturmiljövärden samt förbättra cirkulation av växtnäringssämnen. Vem kan ha något emot detta? Det har detta program haft framgång i.

I 3 § i förordningen om de lokala investeringsprogrammen säger man att projekten också ska kunna antas öka sysselsättningen. Det är alltså, än en gång, inte ett arbetsmarknadspolitiskt program.

Däremot var Viplan ett rent arbetsmarknadspolitiskt program. Det var ett projekt, och när det gäller projekt använder man dem för att pröva. I en plan med ett gemenskapsinitiativ, som jag nämnde tidigare, har vi 120 väldigt lyckade projekt. Den undersökning som är gjord av IFAU har visat att Viplan inte var speciellt lyckat. Jag erkänner det. Självfallet kommer vi inte att tillämpa det.

Här frågar Patrik Norinder också vad jag gör när det gäller detta. Jo, vi gör utvärderingar, precis som nu har gjorts av IFAU, där vi får fram många lyckade projekt. Vi har nyligen debatterat aktivitetsgarantin, och jag kan nämna andra stora projekt. Det är inte pilotverksamhet, utan det är mer av ordinarie verksamhet. Jag konstaterar att de har varit väldigt lyckade.

Som jag sade i debatten tidigare i dag hade vi 1994 en öppen arbetslöshet på över 300 000. Om jag använder samma statistik nu som då är det ungefär 166 000. Vi har gått från 8 % öppen arbetslöshet till 4 %. Jag använder samma statistik. Då kan jag bara konstatera att det inte handlar om att använda arbetsmarknadspolitiska åtgärder. 1994 under den borgerliga regeringen hade man 5 % av arbetskraften i arbetsmarknadspolitiska åtgärder. Nu har vi 2½ %, trots att arbetslösheten är nästan hälften så stor som den var då. Jag menar alltså att vi har lyckats.

Men som jag sade tidigare är det avgörande att vi har en god tillväxt, att de makroekonomiska frågorna är väl placerade på hyllan. Då kommer vi också att lyckas. Hittills har vi lyckats väl. Vi kommer självfallet att hamna i det läget att vi, troligtvis under våren, behöver vidta ytterligare åtgärder.

Anf. 79 PATRIK NORINDER (m):

Herr talman! Statsrådet och jag hade en debatt före jul också, och då var vi överens om att vi hade ungefär 6½ % arbetslöshet. Där någonstans är vi överens. Sedan räknar vi på olika sätt, och vi kommer nog inte längre.

Det verkar också som om vi räknar på olika sätt vad gäller det som står i de olika handlingarna. Statsrådet hänvisar till förordningen, och jag

hänvisar till det som riksdagen har tagit del av, dvs. propositionen. Där kommer i alla fall regeringens intentioner fram ordentligt. Där står det att de lokala investeringsprogrammen ska kunna bidra till målsättningar vad gäller den öppna arbetslösheten. Det går inte att tolka på annat sätt än att det även är en arbetsmarknadspolitisk åtgärd.

När man sedan ska utvärdera programmen, vilka kommuner som ska få dem och vilka projekt det ska vara är det också tydligt skrivet att de ska värderas i fråga om ökad sysselsättning, som beräknas åstadkommas i förhållande till det statliga stödet.

Jag är något förvånad över att statsrådet inte vill erkänna att det är en del. Det verkar nästan som om statsrådet skäms över att man har skrivit in att det ska vara en arbetsmarknadspolitisk åtgärd. Det är bara att konstatera att i den delen har de medel som tillsatts och de här projekten inte varit särskilt lyckosamma utan varit oerhört dyra.

Vad jag är ute efter är att vi i framtiden inte ska satsa skattepengar på sådana här projekt som inte leder någonvart, åtminstone inte vad gäller arbetsmarknaden. Det hjälper inte; det blir inte en minskad arbetslöshet därför att man lägger oerhörda summor på det här. Miljöeffekterna får vi väl utvärdera från den synpunkten.

Här har vi satsat över 7 miljarder kronor på något som Centern och Socialdemokraterna kommit överens om. Jag hoppas att vi slipper sådana här dyrbara satsningar i framtiden, åtminstone på arbetsmarknaden.

Anf. 80 Näringsminister BJÖRN ROSENGREN (s):

Herr talman! Det är ingenting att skämmas för att vi får s.k. bieffekter på sysselsättningen om vi satsar på någonting. Jag hoppas verkligen att regeringen kommer att fortsätta att satsa på den här typen av investeringsprogram, som leder till bättre miljö, som leder till alternativa, förnybara energikällor, som leder till att vi får en utveckling inom det området. Det var tanken med detta. Jag hoppas att vi fortsätter med det.

Sedan ska det också, som jag sade tidigare och precis som interpellanten sade, kunna bidra till att öka sysselsättningen. Det är så det står i förordningen, och det är också så det har verkat. Det har skapat mycket jobb, inte minst i byggbranschen, men det var inte målet. Huvudmålet med detta var att lösa många stora miljöproblem.

Som jag sade tidigare, undrar jag hur de kommuner som har fått detta, som har haft glädje av detta och som nu långsiktigt har förbättrat sin miljösituation uppfattar det när man säger att detta var helt meningslöst. Det var stor mening med detta. Jag vill också påstå att det var lyckat. Det bidrog till att öka sysselsättningen. Men hade det varit en rent arbetsmarknadspolitisk åtgärd hade det självfallet hanterats på ett annorlunda sätt.

Överläggningen var härmed avslutad.

Anf. 81 Näringsminister BJÖRN ROSENGREN (s):

Herr talman! Hans Stenberg har frågat mig vilka åtgärder jag avser att vidta för att komma till rätta med problemen på Ostkustbanan. Frågan är ställd mot bakgrund av att tågtrafiken på Ostkustbanan har drabbats av förseningar på senare tid samt att SJ aviserat förlängda restider och in-dragna tåg i kommande tidtabell. Interpellationen är dock ställd före de störningar som drabbade tågtrafiken under jul- och nyårshelgen.

Jag vill understryka att även jag är bekymrad över de förseningar som drabbat tågtrafiken både på Ostkustbanan och på andra banor.

Jag tänker först kommentera problemen på Ostkustbanan, som det re-fereras till i Hans Stenbergs interpellation. Jag tänker därefter även säga något om de störningar i tågtrafiken som varit under jul- och nyårshel-gen.

Inledningsvis vill jag poängtera att interregional trafik enligt 1998 års transportpolitiska beslut ska bedrivas på kommersiella grunder. Det be-tyder även att de operatörer som bedriver kommersiell trafik självständigt beslutar om sina tidtabeller. Dessa råder regeringen inte över. Regering-ens roll är att skapa goda förutsättningar för sektorn, så att riskerna för störningar i järnvägssystemet minimeras.

Jag konstaterar också att tågresandet och därmed utnyttjandet av in-frastruktur och fordon ökat kraftigt de senaste åren. Detta är mycket positivt, men har samtidigt lett till att järnvägssystemet i vissa delar ut-nyttjas maximalt, vilket leder till att känsligheten för störningar ökar.

Orsakerna till att järnvägstrafiken inte alltid fungerar som den borde är flera. Bristerna finns i infrastrukturen, hos operatörerna och i vagnma-terielen. Extrema vädersituationer är också en faktor som orsakar pro-blem. Ostkustbanan har drabbats av en kombination av dessa faktorer.

Detta, i kombination med att banan utnyttjas maximalt, har lett till att den tidtabell som SJ tillämpat visat sig vara orealistisk. Bl.a. har tåg-vändningarna i Sundsvall inte hunnits med inom de planerade tidsramar-na. SJ har därför ansett sig nödsakat att vidta de drastiska justeringar av tidtabellen som aviserats.

Banverket och operatörerna har vidtagit en rad åtgärder under 2001. Banverket har bl.a. bytt ut reläer i signalsystemet och ingående synat kontaktledning. Operatörerna har vidtagit åtgärder för att förbättra underhållet på lok och vagnar. Tillsammans jobbar parterna för att för-bättra trafikantinformationen.

Jag vill även framhålla två åtgärder som regeringen vidtagit för att förbättra järnvägens funktionalitet och tillförlitlighet.

För det första har riksdagen nyligen antagit regeringens infrastruktur-proposition, där 138 miljarder kronor avsätts för investeringar och un-derhåll av järnvägsnätet, varav nästan 6 miljarder kan användas i närtid. Därigenom kan flaskhalsar och kapacitetsproblem byggas bort.

För det andra har regeringen tillsatt en utredning som bl.a. ska se över myndighetsstrukturen och ansvarsfördelningen inom sektorn i syfte att öka effektiviteten och höja kvaliteten. Utredningen ska ha utgångspunkt i konsumentperspektivet.

Jag vill också något beröra de stora störningar som drabbade tågtrafi-ken under jul- och nyårshelgen. Jag anser att det är oacceptabelt att rese-

*Svar på
interpellationer*

närerna inte kunnat lita på tågtrafiken under storhelgerna, då det har varit mycket resande.

Därför kallade jag förra veckan till mig ledningen för Banverket, SJ, Tåg i Bergslagen och Tågkompaniet för att informera mig om störningarna och vad som kan göras för att undvika upprepningar.

Den diskussion vi förde visar att de allvarligaste bristerna har gällt informationen till resenärerna, snöröjningen, jourberedskapen och möjligheten att få fordonen reparerade. Jag uppdrog åt Banverket, som har ett övergripande ansvar för järnvägssystemet, att tillsammans med operatörerna återkomma med förslag till åtgärder för att förhindra att liknande problem uppstår igen. Denna redovisning ska lämnas senast den 15 februari.

Anf. 82 HANS STENBERG (s):

Herr talman! Jag vill börja med att tacka Björn Rosengren för svaret på interpellationen. Det känns bra att Björn Rosengren är väl medveten om de problem som finns och tar dem på allvar.

Tågtrafiken på Ostkustbanan har under lång tid varit drabbad av förseningar. Särskilt tydligt har vi märkt det under denna vinter och under förra vintern, då det tidvis har varit vanligare att tågen har varit försenade än att de har kommit i tid.

Det är också riktigt, som näringsministern säger, att det finns många olika faktorer bakom förseningarna. En del av förseningarna har berott på väderförhållanden. Det kan naturligtvis bli sådant väder att trafiken inte kan fungera. Men ingen kan väl ändå tycka att det är rimligt att tågtrafiken ska sluta fungera vid tämligen normalt vinterväder, som faktiskt har varit fallet flera gånger i vinter.

Man brukar säga att väl fungerande kommunikationer är en grundförutsättning för att uppnå en positiv utveckling i en region. Etableringen av snabbtågstrafiken på Ostkustbanan har också haft en mycket positiv betydelse för utvecklingen i länen längs banan – inte minst i mitt län Västernorrland.

Möjligheterna till arbetspendling har förbättrats avsevärt, och resandet har ökat kraftigt. Den täta snabbtågstrafiken har inneburit en rejäl förbättring både för näringslivet och för medborgarna i regionen.

Det är därför det är så förödande att vi efter några år av utveckling och framåtskridande på detta område får en situation där trafiken försämrats på ett allvarligt sätt.

För att komma till rätta med dessa ideliga förseningar minskar nu SJ trafikutbudet och förlänger restiderna. Det är naturligtvis möjligt att det är nödvändigt just nu, men det är ändå väldigt svårt att acceptera att man sänker ambitionsnivån när man upptäcker att man inte lyckas nå sina mål.

Jag tycker att det är bra att kommunikationsministern kallat till sig berörda aktörer inom järnvägssektorn och gett Banverket i uppdrag att tillsammans med tågoperatörerna komma med förslag till hur man ska undvika att liknande problem uppstår igen. Förhoppningsvis kan man få trafiken att fungera mycket bättre genom bättre samarbete mellan de inblandade aktörerna och genom att de olika aktörerna får bättre ordning i sina organisationer, så att de fungerar bättre.

Även om man lyckas med det är det med all säkerhet inte tillräckligt. Det grundläggande problemet när det gäller Ostkustbanan är ändå kapacitetsbristen. Den kraftiga trafikökning som vi redan haft och som förväntas fortsätta under kommande år gör att det kommer att behövas dubbelspår på hela sträckan. En sådan satsning är nödvändig, men det tar naturligtvis tid, och det behövs omedelbara åtgärder för att ta bort de värsta flaskhalsarna på sträckan.

Jag vill därför fråga kommunikationsministern om han är beredd att verka för att de nödvändiga kapacitetshöjande åtgärderna på Ostkustbanan kommer till stånd snarast möjligt, så att vi kan få en väl fungerande tågtrafik på Ostkustbanan.

Anf. 83 SVEN BERGSTRÖM (c):

Herr talman! Jag vill gärna delta i debatten eftersom jag är engagerad i trafikfrågorna och också var med i en interpellationsdebatt med statsrådet Rosengren den 23 oktober på precis samma tema. Då var det Kenth Högström och jag som debatterade med näringsministern om läget längs Ostkustbanan.

Då försäkrade näringsministern att han förde en dialog med berörda aktörer – Banverket, SJ och andra. Han hade fått besked om att man vidtagit åtgärder. Bl.a. hade snöberedskapen trappats upp inför vintern. Det fick vi besked om av Björn Rosengren den 23 oktober. Underhåll av lok och vagnar har förbättrats, sade näringsministern också.

Då trodde vi möjligen att det skulle bli lite bättre denna vinter, eftersom det var så uselt förra vintern. Då kom mer än hälften av tågen inte enligt tidtabell utan var ca 5 minuter sena. En del var mycket mer än 5 minuter sena.

Jag tycker att det är bra att näringsministern har tagit detta initiativ och kallat till sig de olika aktörerna för att höra varför det blev som det blev under framför allt jul- och nyårshelgen, då massor av människor var ute och reste och det fungerade så illa.

Hur kan det bli så?

Jag är vidare förbryllad över uppgifter i svaret från näringsministern till Hans Stenberg. Han säger att 138 miljarder kronor avsätts för investeringar och underhåll av järnvägsnätet. I svaret den 23 oktober sade näringsministern att 100 miljarder satsas på investeringar och underhåll av järnvägsnätet. Varför räknar man nu annorlunda i Näringsdepartementet än man gjorde den 23 oktober? Är det 138 miljarder enligt näringsministerns uppfattning eller är det 100 miljarder som satsas på järnvägsnätet? Det vore bra att få en redovisning av varför man räknar annorlunda i dag.

Slutligen skulle jag gärna vilja understryka det som Hans Stenberg var inne på, nämligen kapacitetsbristen på Ostkustbanan. Det som gör mig väldigt orolig är ett TT-meddelande i dag där Banverket redovisar att man fram till 2008 ska investera 500 miljoner kronor – en halv miljard kronor – på Ostkustbanan mellan Sundsvall och Gävle. Men man satsar inte på att göra den slutliga lösningen, nämligen ett fullödigt dubbelspår hela vägen, utan man tänker bygga elva mötesplatser, elva mötesplatser på sträckan Gävle–Sundsvall för att underlätta något när Botniabanan kommer osv.

Detta är en ju en suboptimering – låt mig använda det uttrycket – av Guds nåde. I praktiken kastas 500 miljoner kronor i sjön. Alla vet att det behövs ett dubbelspår på den här sträckan. När Botniabanetrafiken kommer där behövs det ett dubbelspår om man ska ha någon chans att få flyt på trafiken. Det är därför fullständigt vansinnigt att nu bygga elva mötesplatser som om några år blir överflödiga eftersom ett dubbelspår måste till.

Jag skulle gärna se att näringsministern hade en åsikt om detta här och nu eftersom innehållet i den här interpellationen i hög grad handlar just om kapacitetsbristen på ostkustbanan. Som bekant nobbades länstrafiken när den ville köra tåg därför att det var fullt på spåret. Det blir mycket mera när Botniabanan kommer i bruk. Är näringsministern beredd att på allvar pröva frågan om ett dubbelspår ända upp till Sundsvall redan nu i stället för att göra den veritabla suboptimeringen, om jag får använda det uttrycket, att bygga elva mötesplatser för en halv miljard, som om några år kommer att vara fullständigt bortkastade pengar?

Jag tycker att det är en nyckelfråga, och det vore väldigt värdefullt att få ett besked från näringsministern om detta i den här debatten.

Anf. 84 Näringsminister BJÖRN ROSENGREN (s):

Fru talman! Låt mig börja med att ansluta mig till konstaterandet att trafiken har ökat väldigt kraftigt. Det är det som gör att den är vad den är. Det gäller dessvärre inte bara på ostkustbanan.

Vad avser ostkustbanan har man, precis som jag sade, under vintern förstärkt snöröjningen starkt. Problemet är att man inte gjorde det i Stockholm. Mycket av trafikproblemen på ostkustbanan handlar om att man inte klarade snöröjningen i Stockholm. En av de frågor som jag har tagit upp med Banverket är att detta måste lösas. Det får inte hända igen. Vi har haft en efter Stockholmsförhållanden ovanligt tuff vinter.

När det sedan gäller beloppen i infrastrukturpropositionen hoppas jag att jag uttryckte mig rätt förra gången. Annars är det fråga om ett missförstånd. 100 miljarder är avsedda för investeringar, och 38 miljarder avsätts för underhåll och drift. Sammantaget blir detta 138 miljarder. Har det uppfattats på annat sätt eller om jag har uttryckt mig oklart, ber jag om ursäkt för detta.

Ostkustbanan byggs successivt ut till dubbelspår, och målet är att minska restiden med en och en halv timme. I dag saknas dubbelspår bl.a. i Uppsala, och arbetet med detta kan bli klart tidigast sommaren 2004. Moderniseringen av Uppsala bangård kan vara klar tidigast under 2007, och arbetet på dubbelspår mellan Skutskär och Furuvik kan starta tidigast 2006 enligt Banverkets planering.

Vad gäller att anlägga mötesstationer skulle jag tro att detta är ett uttryck för att man vill få bort de hinder som funnits på ostkustbanan, att man vill göra en snabb lösning. Jag kan inte svara på om de sedan kan användas vid utbyggnaden av dubbelspår. Jag får väl ta reda på detta. Det är ju inte jag som talar om exakt var spåren ska gå, och det är kanske tur att så inte är fallet.

Jag vill poängtera att det är Banverket som har ansvaret för planeringen av järnvägsnätet. Regering och riksdag skapar förutsättningar för att genomföra planering bl.a. genom att tilldela Banverket anslag. I den proposition som vi nu har lagt fram har man verkligen fått pengar.

Ostkustbanan är till övervägande del en modern järnvägssträcka, som också tidigare har sagts här. Investeringarna under 1990-talet har bidragit till en resandeutveckling som är högre än någon annanstans i landet, och kapacitetstaket är snart nått. Banverket planerar därför förhöjd kapacitet mellan Gävle och Sundsvall, och regeringen har i infrastrukturpropositionen pekat ut återstående enkelspårssträckor mellan Uppsala och Gävle som angelägna projekt.

Den andra frågan som här kom upp, om Banverket och mötesplatser, ska jag ta upp med Banverket. Jag ber att få återkomma till den.

Anf. 85 HANS STENBERG (s):

Fru talman! Som jag sade tidigare är det av avgörande betydelse för kommunerna, för de boende och för näringslivet i mitt hemlän Västernorrland att vi får en väl fungerande tågtrafik på ostkustbanan. Ska vi kunna bryta den negativa utveckling som vi haft i länet, med minskande befolkning, gäller det att vi får tågkommunikationerna att fungera. Ostkustbanan har betytt mycket positivt för den snabbtågstrafik som vi har. Därför ser vi med väldigt stor oro på den utveckling som har ägt rum under den senaste tiden.

Det känns också som en lite omöjlig situation att ha en så låg kapacitet på den här viktiga banan att tågoperatörerna faktiskt slåss om tider. Det är krig mellan Green Cargo, SJ och de länstrafikbolag som bedriver trafik på sträckan. Därför känns det bra att nu höra näringsministern uttala sig positivt om dubbelspår hela vägen upp, även om vi i den här salen är väl medvetna om att det är Banverket som gör prioriteringarna i slutändan.

Med den erfarenhet som jag har av trafikpolitik efter några år här i riksdagen ser jag det som omöjligt att försvara att man inte på sikt skulle bygga ut sträckan till dubbelspår hela vägen. Naturligtvis måste det till akuta åtgärder för att klara den i dag aktuella situationen, men jag hoppas att Björn Rosengren och jag kan arbeta tillsammans för att åstadkomma ett dubbelspår på hela sträckan, så att vi får en väl fungerande tågtrafik.

Anf. 86 SVEN BERGSTRÖM (c):

Fru talman! Låt mig börja med att instämma i det som Hans Stenberg säger, att det råder enighet över alla partigränser om att det är oerhört betydelsefullt för Norrland i allmänhet och ostkusten i synnerhet att vi har en väl fungerande trafik. Som bekant har flygplatserna i Hudiksvall och Gävle lagts ned. Man förlitar sig på att tågtrafiken ska fungera som beräknat. Det är förödande för förtroendet till kommunikationerna när tågförbindelserna fungerar och har fungerat så dåligt som de har gjort – inte bara denna vinter utan också förra vintern.

Det får inte fortsätta så här. Då får vi fler exempel på det som vi talade om den 23 oktober, nämligen att företag efter företag går över till att utöka sin limousinflotta och kör sina medarbetare i bilar ned till Arlanda i stället för att nyttja den snabbtågsförbindelse som ska fungera enligt tidtabell.

Jag var själv kommunalråd i Hudiksvall när vi drog i gång det s.k. SSS-projektet, snabbtåg Stockholm–Sundsvall, i början på 90-talet och vet vilka förväntningar som har funnits på det. De har också till en del uppfyllts, men förväntningarna riskerar att få sig en rejäl knäck om vi får

en fortsättning på tendensen att man inte kan lita på avgångar och på att hinna till viktiga flygavgångar på Arlanda. Då ökar biltrafiken i stället.

Jag tackar för stödet från Hans Stenberg för mina önskemål och krav om att man redan i dag ska satsa på dubbelspår hela vägen i stället för att göra vad jag kallar en suboptimering i form av genomförande av mötesplatser. Tyvärr är det inte så som Björn Rosengren hoppas på, att man skulle kunna utnyttja de elva mötesplatserna när man ska bygga ut ett dubbelspår. De kommer då att bli oanvändbara enligt de uppgifter som jag har fått från Banverket. Det är därför som jag verkligen välkomnar Björn Rosengrens löfte om att återkomma i frågan om dubbelspår nu eller elva mötesplatser. Det är väldigt bra.

Också jag ber att få återkomma till ytterligare tillfällen till debatt om detta. Det är angeläget att vi får ett dubbelspår hela vägen upp på en gång.

Överläggningen var härmed avslutad.

26 § Svar på interpellation 2001/02:89 om BREV-utredningen

Anf. 87 Näringsminister BJÖRN ROSENGREN (s):

Fru talman! Maria Larsson har frågat mig om jag avser att vidta någon form av förändring i fördelningen mellan enskild och allmän väg och om jag också avser att i samband med en sådan reform göra besparingar gällande skötsel och underhåll av vägar. Vidare har Maria Larsson frågat om jag avser att lägga en proposition på utredningsförslaget *Enskild eller allmän väg?* under innevarande riksdagsår.

Frågorna är ställda mot bakgrund av den utredning som i somras överlämnade betänkandet *Enskild eller allmän väg?* (SOU 2001:67). Betänkandet, som behandlar regler och bidrag för enskilda vägar, är för närvarande föremål för ett brett remissförfarande.

Som svar på Maria Larssons första fråga vill jag därför säga att det är för tidigt att uttala sig om huruvida någon förändring bör vidtas. Min uppfattning är att det inte torde bli aktuellt att i någon större utsträckning föra över allmänna vägar till enskilda vägar, men låt oss först se vad remissinstanserna säger om utredningens olika förslag. Det finns också vissa sakfrågor som kan behöva studeras ytterligare. T.ex. föreslår utredningen att staten ska ta över ansvaret för broarna på de enskilda vägarna. Alla vet att brounderhåll och reinvesteringar är kostsamma: Vilka belopp rör det sig om? Det här bör Vägverket titta närmare på och vi kommer därför att ge Vägverket vissa utredningsuppdrag.

Utredningen föreslår att anslagen för drift och underhåll av de allmänna vägarna ska balanseras mot statsbidragen till de enskilda vägarna. Färre allmänna vägar att sköta ger enligt utredningen utrymme för mer statsbidrag till de enskilda vägarna och vice versa. Beträffande frågan om eventuella besparingar på skötsel och underhåll vill jag bestämt säga att regeringens ambition är att vägarna i Sverige ska bli bättre än vad de är i dag.

Eftersom ärendet inte beretts tillräckligt har jag således inte för avsikt att lägga någon proposition under innevarande riksdagsår.

Anf. 88 MARIA LARSSON (kd):

Fru talman! Jag vill tacka näringsministern för svaret.

Det har ju hunnit hända en del sedan den här interpellationen lades. Jag skulle vilja citera följande ur svaret: ”Min uppfattning är att det inte torde bli aktuellt att i någon större utsträckning föra över allmänna vägar till enskilda vägar”. Jag gör tolkningen att näringsministern menar att det inte blir något av det som är huvudförslaget i denna BREV-utredning. Finns det en annan synpunkt hos näringsministern vill jag gärna ha en dementi av den tolkningen i så fall.

Det är bra om det är så att det inte blir någonting av. För om förslaget genomfördes, och 16 000 mil allmän väg skulle bli enskild väg, så skulle det betyda att det lades en död hand över stora delar av Sveriges landsbygd.

Sedan min interpellation lades har också den socialdemokratiska riksdagsgruppen och trafikutskottet nästan mangrant sällat sig till motståndarna mot den här utredningen och satt sig på tvären. Det beror ju på att det finns en massiv kritik mot remissinstanserna som redan har kommit fram, även om inte remisstiden är avslutad.

Om vi har klarat ut detta och Björn Rosengren är med på min tolkning av svaret så kanske debatten här i kväll kan användas till lite annat.

Jag vet ju att ministern har fått se vägarna i Jönköpings län lite ovaniifrån, sett alla de transporter som rullar fram också på de små och slingriga vägarna. Det går alltså inte att nog betona vägunderhållets stora betydelse för tillväxten och utvecklingen. En av våra allra viktigaste näringar, skogsnäringen, är ju helt beroende av att alla årstider kunna nyttja också de enskilda vägarna, och människor måste också i framtiden kunna bo och verka på landsbygd och i glesbygd.

Jag skulle vilja använda tiden till att skicka med lite råd.

Det första rådet handlar om att vägarna till största delen fortsatt måste vara ett statligt kostnadsansvar. Det är naturligtvis rimligt att man gör en översyn kontinuerligt och att smärre förändringar genomförs mellan allmän och enskild väg beroende på trafikintensitet, men det här gigantiska överskyfflandet av ansvar på kommuner och enskilda vägföreningar är osolidariskt gentemot en krympande landsbygdsbefolkning.

Men BREV-utredningen gör en intressant sak. Den visar att vägar kan skötas bättre och effektivare på lokal basis, och det ska man självfallet använda sig av. Men det måste ske på frivillighetens grund, om intresse finns. Varför inte, Björn Rosengren, låta Vägverket ha fortsatt övergripande ansvar, men att ålägga det att leta så många lokala entreprenörer som står att finna också för det allmänna vägnätet? Det ger landsbygdsboende möjlighet till extra inkomst, det ger fortsatta kostnadsfördelar när man upphandlar salt och grus och det ger också en trygghet i de byar där det bara bor gamlingar som inte kan eller inte vill ta hand om driften. Då står Vägverket där som en fortsatt garant. Så skötselkontrakten måste tecknas med frivillighet.

Skulle detta kunna vara ett ämne att ta upp med Vägverket fortsättningsvis, Björn Rosengren? Det är min fråga.

Sedan måste man dock hantera beräkningarna i utredningen lite varsam i den här delen. Utredaren har nämligen räknat med att allmän väg kostar som enskild väg även om trafikintensiteten minskar, men eftersom det är större vägbredd på den allmänna vägen är det större grusåtgång

Prot. 2001/02:51

15 januari

*Svar på
interpellationer*

och större saltåtgång, och det krävs andra väghyvlar som inte alltid går att sätta på vanliga traktorer.

Hur ställer sig ministern till förslaget att använda sig av fler lokala entreprenörer när det gäller det allmänna vägnätet?

Anf. 89 SVEN BERGSTRÖM (c):

Fru talman! Jag är ledsen att förlänga statsrådets debatt här i kammaren ytterligare något, men dessvärre är det faktiskt möjligt att tolka det här svaret på flera sätt. Jag skulle önska att det vore som Maria Larsson säger, att det här är ett besked om att det inte blir någonting av, men i sitt svar säger ju statsrådet att det inte i någon större utsträckning ska föras över allmänna vägar till enskilda vägar, och man vill först se vad remissinstanserna säger om utredningens olika förslag. Sedan redovisas att Vägverket ska titta närmare på det här och att man kommer att ge Vägverket vissa utredningsuppdrag. Som slutkläm kommer att det inte ska bli någon proposition under innevarande år.

Det låter ju betryggande. Men betyder det då att när man har utrett det här närmare inom Vägverket och när man har tittat på remissvaren och analyserat dem ytterligare så är det möjligt att vi efter valet, passande nog, får ett förslag med samma innebörd: att föra över en massa allmän väg till enskild väg? Jag förstår att inte socialdemokraterna och näringsministern vill gå ut i en valrörelse med ett sådant här fullständigt nedsablat förslag, men man anar ugglor i mossen och blir lite orolig när statsrådet uttrycker sig på det här sättet, att det inte blir någon proposition under innevarande år. Till skillnad från Maria Larsson befarar jag då alltså att det finns i farans riktning att det kommer en proposition i höst.

I trafikskottets betänkande som debatterades den 13 december sade den socialdemokratiska majoriteten att man inte ansåg att det i den stora omfattning som föreslogs i utredningen kunde bli aktuellt att föra över allmänna vägar till enskilda vägar. Då frågade jag i hur stor utsträckning det är möjligt och rimligt då, enligt socialdemokraternas uppfattning. Jag fick aldrig något svar på den frågan, och jag vet inte om statsrådet har något svar i dag heller. Jag välkomnar om det är så att man kan få ett svar på detta.

När det gäller det som Maria Larsson tog upp kan jag gärna instämma i det förslaget eftersom jag tog upp det redan i debatten den 13 december. Det är ju, precis som visas i utredningen, så att de enskilda vägarna ofta sköts effektivare och billigare med ett bättre resultat än de allmänna vägarna av samma storlek. Därför vore det naturligtvis en klok åtgärd att i stället för att föra över ansvaret och kostnaderna på de enskilda vägarna behålla ansvaret för vägarna hos staten, men nyttja de duktiga entreprenörer och egenföretagare som finns över landet för att lägga ut på entreprenad skötseln av de allmänna vägarna. Det tror jag kunde vara ett förslag som skulle välkomnas. Det skulle ge ökad sysselsättning och möjlighet till intäkter för de lokala entreprenörerna.

Jag vill därför gärna instämma i det här förslaget och vore tacksam om statsrådet kunde ge ett besked på den här punkten: Är han beredd att pröva detta: att låta entreprenörer, som ofta sköter de enskilda vägarna, även ta hand om skötselansvaret i konkurrens och upphandling för de allmänna vägarna i närheten eftersom de är duktigare på detta? Jag instämmer gärna i det förslaget.

Hur blir det, statsrådet Björn Rosengren? Läggs förslaget i byrålådan bara över valet? Kommer det ett förslag sedan, eller kan vi lita på att förslaget läggs i papperskorgen för gott?

Prot. 2001/02:51
15 januari

*Svar på
interpellationer*

Anf. 90 Näringsminister BJÖRN ROSENGREN (s):

Fru talman! Det jag säger ska tolkas som samma synpunkt som Maria Larsson har. Jag menar så. Men jag vill också säga att det sker en överföring hela tiden, från båda hållen. En enskild väg kan bli allmän. En allmän väg kan bli enskild. Sådana bedömningar gör jag i dag från fall till fall. Det sker redan i dag. Men jag kommer inte att lägga fram någon proposition som det har ställts krav på i utredningen, varken nu eller efter valet, därest denna regering sitter kvar. Vad andra regeringar kommer att göra vet jag inte.

Man får vara lite försiktig. Det tycker jag ska respekteras av interpellanten Maria Larsson och meddebattören. Jag kan inte på rak arm säga exakt hur det blir, med tanke på att remissomgången inte är klar. Som jag och mina kamrater i trafikutskottet har bedömt läget blir det ingen proposition. Jag säger nej till själva huvudfrågan i utredningen. Sedan finns det andra förslag som man bör titta på. Det gäller inte minst vem som ska bära ansvaret för broarna. Den frågan tas också upp i utredningen. Det är rimligt att återkomma till den, men knappast under den här mandatperioden. Det är den nyans jag vill ge.

Det har talats om entreprenörer och mer upphandling. Jag vill inte svara på den frågan nu. Det kan jag inte. Det är en fråga vi får återkomma till i den beredning vi ska ha sedan. Det viktiga är att vägarna sköts kostnadseffektivt, såväl allmänna som enskilda. De ska ha en hög standard för minsta möjliga antal kronor. Det är det viktigaste. Om det kan ske med fler entreprenörer kan jag inte svara på här och nu.

Anf. 91 MARIA LARSSON (kd):

Fru talman! Vi får tacka för löftet att inget i den vägen kommer att hända fram till valet. Jag kan garantera Björn Rosengren att en borgerlig regering inte heller kommer att lägga fram ett sådant förslag efter valet.

Det är viktigt med kostnadseffektivitet, absolut. Det är just därför förslaget att använda sig av de lokala entreprenörerna också när det gäller det allmänna vägnätet är så viktigt att pröva. Det lät som om Björn Rosengren inte riktigt tog det på allvar. Men man uppnår precis det syfte som statsrådet efterlyste. Därför är det tid att pröva det, så fort som möjligt.

Vi kan alltid återkomma till en diskussion om brofrågan. Förslaget om stora överföringar av vägnätet är stoppat i byrålådan under Björn Rosengrens regeringstid. Tack för det!

Jag vill citera Björn Rosengrens slutkläm i interpellationssvaret. Den låter så här: "Beträffande frågan om eventuella besparingar på skötsel och underhåll vill jag bestämt säga att regeringens ambition är att vägar i Sverige ska bli bättre än vad de är i dag." Nu räcker det emellertid inte att ha aldrig så vällovliga ambitioner. När det gäller sådan hårdvara som vägar handlar det till sist alltid om ekonomiska resurser. Då räcker inte ambitionerna så långt.

Underhållet av våra vägar är starkt försummat sedan många år tillbaka. Vägverket har inventerat, inspekterat och kostnadsberäknat till 1,4

miljarder den upprustning som de tycker med nödvändighet måste ske inom de närmaste fem åren. Det är alltså utöver den vanliga driften.

Den låga nivån i regeringens budgetproposition som gäller fortsatt, med runt 600 miljoner kronor årligen till drift och underhåll täcker knappt ens inflationen. Det är ingen uppräknig att tala om. Det innebär att det inte finns någon förbättring att vänta de närmaste tre åren. Det kan inte kallas någon hög ambitionsnivå och förändrar inte läget ett enda dugg.

I infrastrukturpropositionen hänvisar regeringen till BREV-utredningen, som nu till största del är kastad i papperskorgen. Eftersom näringsministern har sågat merparten av förslagen borde rimligen en ny prövning ske av anslagstilldelningen för de närmaste åren vad avser just underhåll och drift.

Avser ministern ändra något i medelstilldelningen när det gäller drift och underhåll till det enskilda vägnätet, nu när BREV-utredningen är skrinlagd? Om den ambition som ministern anger i svaret ska vara relevant måste det också sättas till ekonomiska medel.

Anf. 92 SVEN BERGSTRÖM (c):

Fru talman! Näringsministern säger att han inte kommer att lägga fram något förslag. Det låter betryggande. Nu är det inte tvärsäkert att Björn Rosengren är näringsminister efter valet i höst, vare sig det blir en socialdemokratisk regering eller en annan regering. Ändå är de besked som ges i interpellationssvaret mångtydiga. Därför finns det anledning att uppmana alla de grupper och människor som är engagerade i frågan att hålla revolvern osäkrad och se till att opinionsbildningen fortgår. Det är inga säkra besked, trots allt. Jag skulle gärna se att det vore som Maria Larsson säger och som Björn Rosengren försöker ge intryck av, att man inte ska genomföra förslagen i utredningen. Han säger att det inte blir någon proposition under innevarande år och att han som minister inte kommer att lägga fram förslag. Men det finns ändå öppningar för att någon annan kan göra det, dessvärre.

En av de få poängerna med BREV-utredningen var, precis som vi har påpekat i tidigare inlägg, att den visade att de enskilda vägarna oftast är kostnadseffektiva när det gäller skötsel och underhåll. Det var det som Hjalmar Strömberg försökte utnyttja och föreslog att man skulle lägga över mer av det allmänna vägnätet på enskilda. Därför har jag tidigare sagt att det vore en poäng, ur alla aspekter, att faktiskt utnyttja denna kostnadseffektivitet och upphandla mer skötselansvar från entreprenörer som redan är i gång på de enskilda vägarna. Maria Larsson lanserade det också här i dag. Nu ville ministern inte ge något besked på den punkten. Jag tycker att han ska ta med sig det uppslaget i den fortsatta beredningen av ärendet.

När det gäller ambitionen för drift och underhåll av vägarna vältrar vi 13 ½ miljarder kronor framför oss. Vägverket har sagt att det inte blir någon förbättring under de närmaste tre åren. Det är att beklaga. Det är tyvärr så, även om det fanns 364 miljarder i infrastrukturpropositionen.

Anf. 93 Näringsminister BJÖRN ROSENGREN (s):

Fru talman! Jag har nu konstaterat att jag inte kommer att lägga fram någon proposition. Jag har också sagt att det inte heller efter valet kom-

För 2002 höjs anslaget för enskilda vägar till 584 miljoner kronor, dvs. fjolårets nivå med extra tillskott för översvämningarna behålls och räknas upp med nettoprisindex. Också 2002 går 10 miljoner kronor till bidrag till omförrättningar. Det är det svar jag har. Jag har heller ingen anledning att göra någon förändring i det.

Fru talman! Statsbidragen går till den enskilda våghållaren. I vissa fall, som nämns här av Maria Larsson, har kommunerna tagit över detta ansvar. I förordningen står ”dock högst 70 %”. Jag skulle tippa att det varierar. Ibland är det 60 %, och ibland är det mer. Jag har inte för avsikt att i varje fall nu göra någon förändring i detta.

77

27 § Svar på interpellation 2001/02:105 om Ljungskile

Anf. 96 Statsrådet BRITTA LEJON (s):

Fru talman! Åsa Torstensson har frågat mig vad jag avser att göra för att förtydliga för Ljungskileborna hur regeringen kommer att arbeta vidare med ny kommundelningsutredning och om jag avser att följa riksdagens uppmaning att på nytt låta genomföra en utredning om Ljungskiles möjlighet att bilda en egen kommun. Hon har också frågat mig vad jag avser att göra för att stärka människors engagemang och vilja att bli mer delaktiga och ta mer ansvar i det demokratiska arbetet på det sätt som det ger sig till uttryck hos dem som önskar bilda nya kommuner.

Som interpellanten redan vet beslutade regeringen i januari förra året att avslå framställan att utreda förutsättningarna för Ljungskile att bilda en egen kommun.

Den 6 april 2001 biföll riksdagen vad bostadsutskottet hemställt i sitt betänkande *Förnyad behandling av vissa indelnings- och länsstyrelsefrågor*. I betänkandet föreslogs bl.a. att riksdagen skulle tillkännage för regeringen att det finns anledning att i särskild ordning utreda frågan om bildandet av Ljungskile kommun.

I betänkandet hänvisades också till Kommundemokratikommitténs uppdrag att göra en översyn av procedurerna för ändringar av den kommunala indelningen. Enligt betänkandet syftade uppdraget till att underlätta kommundelningar och lyfta fram just de lokala inflytandefrågorna.

Kommundemokratikommittén avlämnade i juni 2001 sitt huvudbetänkande *Att vara med på riktigt – demokratiutveckling i kommuner och landsting*. Enligt kommittén var någon förändring av själva proceduren från ansökan till eventuellt beslut om indelningsändring inte påkallad. Däremot ansåg kommittén att det vore önskvärt att det skulle tillskapas en möjlighet till extraval så att en beslutad indelningsändring kan genomföras inom kortare tid än vad som nu är möjligt. De författningsändringar som kommittén ansåg behövliga för att möjliggöra ett sådant extraval ansågs inrymma alltför stor komplexitet och borde därför utredas i annat sammanhang.

Den 27 september 2001 beslutade regeringen att ge Kommundemokratikommittén ett tilläggsuppdrag. Direktivet innebär att kommittén bl.a. ska se över förutsättningarna för och förfarandet vid ändringar i landstings- och kommunindelningen. Enligt direktivet ska kommittén även överväga om regeringen, eller den myndighet som regeringen bestämmer, ska kunna föranstalta om folkomröstning i sådana områden som berörs av en ansökan om indelningsändring. Vilken tyngd befolkningens inställning bör ha är något som bör övervägas i detta sammanhang. Tilläggsuppdraget ska redovisas senast den 31 mars i år.

Indelningslagen är alltså föremål för en översyn. Vad Kommundemokratikommittén kommer att föreslå för förändringar återstår att se. I det tidigare nämnda betänkandet hänvisades till en förväntad framtida reglering av indelningslagen. Det finns dock inte någon möjlighet för regeringen att bedöma ärenden rörande kommunindelningar utifrån eventuella förslag som en utredning kan komma att lägga fram. Indelningslagen i dess nuvarande lydelse gäller alltså fortfarande. Någon ny ansökan från Ljungskile föreligger inte, och regeringen avser inte att på eget ini-

tiativ ta upp frågan om utredning av Ljungskiles möjlighet att bilda en egen kommun.

Rent allmänt vill jag påpeka att frågan om huruvida kommundelningar ska ske eller inte hänger samman med vilka uppgifter som kommunerna ska ha. Storleken på kommunerna hänger till stora delar samman med frågan vilka uppgifter de har. Regeringen har för avsikt att tillsätta en utredning för att se över uppgiftsfördelningen mellan stat, kommuner och landsting. Resultatet av denna utredning kan komma att påverka diskussionen om den framtida kommun- och landstingsindelningen.

När det gäller frågan om vad jag avser att göra för att stärka människors engagemang och vilja att bli mer delaktiga och ta mer ansvar i det demokratiska arbetet, vill jag återigen nämna Kommundemokratikommitténs betänkande *Att vara med på riktigt*.

I betänkandet har bl.a. förslag lämnats om medborgerlig initiativrätt och om utökad medborgerlig insyn. Dessa förslag övervägs för närvarande av regeringen.

Anf. 97 ÅSA TORSTENSSON (c):

Fru talman! Det hör till ordningen att inledningsvis tacka ministern för svaret på min interpellation, vilket jag också gör. Men jag måste samtidigt tydliggöra att jag på intet sätt kan tacka för dess innehåll, eftersom demokratiministern inte svarat på frågorna.

Fru talman! Besvikelsen är befogad då det inte är första gången som kommundelningsfrågor diskuteras med demokratiministern och heller inte första gången diskussionen förs med ministern avseende frågan att möta människors konkreta samhällsengagemang vid bildandet av nya kommuner. I denna omgång gäller det dessutom ministrarnas respekt för riksdagens tillkännagivande och beslut.

Ljungskileortens intresseförening är en av många föreningar runtom i landet som har många engagerade medborgare som med utgångspunkt från ett lokalt engagemang är beredda att ta ansvar för en ny kommun. De vill ta ansvar för sin del i vårt gemensamma demokratiska samhällsbygge.

Så här i början av 2000-talet ser vi i Sverige, oaktat vilket politiskt parti det är, mycket allvarligt på svårigheten att fånga människor i det demokratiska arbetet i politiska partier och att få dem att ta politiska förtroendeuppdrag.

Mitt i detta engagemang finns en grupp människor som är beredda att ta på sig förtroendeuppdrag och bli politiker med ansvar för det vardagsslit det innebär att forma välfärden i en kommun anno 2002.

Med kunskap om detta engagemang, intresseföreningens fortsatta arbete efter regeringens förslag och viljan att starta eget beslöt riksdagen i samband med behandlingen av Åke Carnerös motion att göra ett tillkännagivande till regeringen om att en förnyad utredning av bildande av Ljungskile kommun borde ske.

Tillkännagivandet innehöll inga krav på en ny ansökan från Ljungskileortens intresseförening. Förutom att inte svara på frågan ännu väljer ministern att nonchalera riksdagens tillkännagivande och uppmaning. Därmed tas ärendet inte ens upp för prövning och beslut. Det är så jag tolkar svaret.

Prot. 2001/02:51
15 januari

Svar på
interpellationer

Det måste anses som en anmärkningsvärd och intressant hantering av ett riksdagsbeslut av en demokratiminister. Jag ställer återigen frågan hur demokratiministern tänker hantera det av riksdagen givna tillkännagivandet och om det kommer att bli ett ärende på regeringens bord.

Vi kan i denna debatt gå in på vad som förväntas av intresseföreningen och därtill frågan om krav på ny ansökan eller ej. Jag har läst i tidningarna och tagit kontakt med föreningen. Jag har då fått veta att ministern har uppvaktats av intresseföreningen. Hon har haft personliga samtal med föreningens representanter.

I dessa samtal har inte angetts att demokratiministern har några förväntningar eller krav på att ny ansökan skulle göras från intresseföreningen innan regeringen kan hantera det av riksdagen beslutade tillkännagivandet. Ministern kan kanske ge svar här i kammaren. Jag är helt säker på att det finns ett flertal engagerade medlemmar i intresseföreningen som önskar besked om detta.

Utan att konkret hänvisa till Ljungskile anför ministern i sitt svar i allmänna ordalag att frågan om kommunindelningar hänger samman med storleken och med de uppgifter som kommunen ansvarar för.

Min andra fråga blir då om ministern har underlag, och om hon har sett detta som en orsak att inte ta upp ärendet Ljungskile som egen kommun. Kan ministern leda i bevis att små kommuner, dvs. sett utifrån invånarantalet, inte sköter sina åtaganden eller sköter de åtaganden som kan anses höra till den allmänna välfärden på ett sämre sätt än större kommuner?

Anf. 98 ÅKE CARNERÖ (kd):

Fru talman! Jag bor i Ljungskile och jag är en av motionärerna som ligger bakom det beslut som riksdagen fattade i april förra året. Jag har alltså på nära håll kunnat följa utvecklingen i denna fråga och det engagemang som finns utifrån den intresseförening som bildades på 1990-talet.

Det är naturligtvis viktigt i en demokrati att det sker ett förändringsarbete på alla områden, men när det gäller förändringsarbetet i en levande demokrati så handlar det om att stärka medborgarnas möjligheter till inflytande, medansvar och valfrihet. Jag tror att statsrådet delar den synen. Demokrati är en fortlöpande process, vars livskraft är beroende av att människans värde och ansvar präglar samhällsdebatten och det gemensamma handlandet. Skälen som intresseföreningen anförde i sitt arbete för en kommundelning var bl.a. att avståndet mellan tjänstemän, förtroendevalda och medborgare blir kortare i en mindre kommun. Det blir alltså en starkare lokal närdemokrati.

En ansökan har nu avslagits två gånger. Den andra gången som man gjorde en ansökan skrev man bl.a. att motivet inte är en missnöjesyttring gentemot den nuvarande kommuntillhörigheten, utan ett positivt bidrag till förnyelse av delaktighet, medborgarinflytande och den lokala demokratins uttryckssätt och beslutsformer.

Nu hör jag här av statsrådet att regeringen inte tänker ta upp frågan om Ljungskile kommun. Precis som Åsa Torstensson har sagt här så finns det ett tillkännagivande från april förra året där en utskottsmajoritet skriver att frågor som är så viktiga för den lokala demokratin som kom-

munindelningen enligt utskottets mening bör avgöras med ett så brett beslutsunderlag som möjligt.

Även om jag är Ljungkilebo så har jag aldrig sagt att jag vill att det ska bli en egen kommun, utan det ska naturligtvis utredas. En utredning kan ge svar både till mig, som gärna skulle önska en egen kommun, och till andra, som är skeptiska. Svaret kan bli: Ja, detta är praktiskt möjligt, eller: Tyvärr är detta inte praktiskt möjligt.

Jag tycker att det är ett minimum i en demokrati att man kan tillgoda det engagemang som finns i och runt Ljungkile. Vad avser regeringen att göra utifrån det engagemang som finns i Ljungkiletrakten?

Anf. 99 Statsrådet BRITTA LEJON (s):

Fru talman! Jag tycker att jag både i det interpellationssvar som jag nyss har avgett men också i tidigare diskussioner, debatter och interpellationsdebatter här i kammaren har gett Åsa Torstensson svar på hennes frågeställningar. Departementets bedömning är att vi har tagit hand om riksdagens tillkännagivanden. Om Åsa Torstensson har någon annan uppfattning så föreslår jag att hon i stället för att skriva interpellation på interpellation i samma ärende tar och KU-anmäler mig.

Åke Carnerö! Det finns ingen självklar rättighet att kräva att ett stabsorgan till regeringen, som Kammarkollegiet faktiskt är, ska utreda frågor. Kammarkollegiet har att självständigt göra bedömningar av huruvida det finns några förutsättningar för utredningar.

Det finns ingenting som hindrar Ljungkileortens intresseförening att se till att man åstadkommer en utredning. Det kan göras på många olika sätt, bl.a. genom den egna kommunen. Kammarkollegiet har haft att ta ställning till om det med det underlag som man har haft har funnits några förutsättningar för att en utredning skulle kunna komma till stånd. Då har man naturligtvis beaktat kommunens inställning i frågan tidigare.

Det har inte funnits någon anledning för regeringen att göra några andra överväganden än dem som Kammarkollegiet tidigare har framfört.

Anf. 100 ÅSA TORSTENSSON (c):

Fru talman! Det var ju i och för sig ett intressant svar. I stället för att svara och hantera beslut och tillkännagivanden från riksdagen så hänvisar demokratiministern till att man ska hantera frågor via KU-anmälningar. Det är intressant att höra det från demokratiministern. Jag kan inte tolka detta på annat sätt än att demokratiministern inte tänker ta upp frågan och tillkännagivandet från riksdagen på sitt bord. Det är också ett besked till denna församling när det gäller hanteringen av riksdagens frågor ur en demokratisk aspekt.

Det skulle vara intressant att höra hur demokratiministern tänker förverkliga sina visioner om 10 000 nya förtroendeuppdrag i kommunerna och vilka initiativ denna vision har resulterat i – om nu ministern inte anser att medborgarnas egna ambitioner och viljor ska spela någon roll i kampen för att stärka demokratin genom att fler människor tar på sig förtroendeuppdrag lokalt.

Jag tror att det är viktigt att förtroendeuppdrag fylls med ett reellt innehåll och med direkta påverkansmöjligheter – precis det som man t.ex. i Ljungkile har ambitionen att genomföra.

Prot. 2001/02:51
15 januari

Svar på
interpellationer

Jag tror också att det i kampen för en stärkt demokrati med höga ambitioner om att fler människor finner det meningsfullt att engagera sig i politiken och i arbetet inom kommuner, regioner och riksdag är viktigt att förtroendeuppdrag också har ett innehåll utifrån människors egna engagemang. Det ska inte vara vad vi i ett internationellt perspektiv anser att folk ska göra utifrån sitt engagemang. Om nu demokratiministern inte anser att just arbetet med kommunindelningen i Ljungskile är intressant i syfte att skapa nya förtroendeuppdrag så kan jag bara säga att bildandet av tio nya kommuner skulle skapa 1 000 nya förtroendeuppdrag.

Om inte detta är intressant så vore det ändå på sin plats att demokratiministern svarar på den fråga som fanns med i interpellationen och som gällde vad demokratiministern konkret tänker göra för att stärka människors engagemang och vilja att ta mer direkt ansvar i det demokratiska arbetet. Utan att här och nu ange en ytterligare KU-anmälan så vore det på sin plats om ministern också kunde ge svar på den frågan.

Anf. 101 ÅKE CARNERÖ (kd):

Fru talman! Statsrådet säger här att det inte är någon självklarhet att ett stabsorgan till regeringen utreder detta. Man har naturligtvis följt de regler som finns, men jag tycker att det borde vara viktigt att få till stånd en opartisk utredning i ett sådant här fall. Givetvis kan intresseföreningen ta hand om detta, och den har naturligtvis gjort ett grundligt arbete. Men det kan då lätt bli en partsinlaga. Jag menar att det hade varit ett starkt underlag om Kammarkollegiet hade tillgodosett utgångspunkterna och förordat en opartisk utredning. Det hade varit ett underlag för intressegruppen och naturligtvis också för befolkningen i Ljungskiletrakten. Då hade man kunnat se om det hade visat sig vara möjligt eller inte möjligt och lämpligt att Ljungskile bryter sig loss ur Uddevalla kommun och bildar en egen kommun.

Samhället bör ha en flexibel hållning vad avser kommuners storlek. Just detta har riksdagen också ställt sig bakom när utskottet skrev att kommunindelningar tillåts i alltför liten utsträckning.

Som jag sade förut kan det alltså finnas starka skäl mot en kommunindelning, men det är viktigt att det genomförs opartiska utredningar som visar för- och nackdelar.

Sedan har Demokratiutredningen tagit upp detta. Man ser med oro på att alltfler förtroendeuppdrag försvinner och att allt färre får chansen att företräda andra genom ett hedrande medborgaruppdrag, som de skriver. Demokratiutredningen var också positiv till kommunindelningar. Av detta skäl tycker jag att regeringen borde kunna tillsätta en utredning. Sedan kan medborgarna få ta del av det här förslaget.

Anf. 102 Statsrådet BRITTA LEJON (s):

Fru talman! Vi har tagit hand om tillkännagivandena från riksdagen. Jag vet att jag i något annat avseende i någon helt annan fråga ännu inte har tagit hand om ett tillkännagivande, men i de här frågorna har vi faktiskt gjort det genom de utredningsdirektiv som vi har gett till Kommundemokratikommittén. Detta var ett försök att vara tydlig.

Åsa Torstensson och jag har tidigare haft glädjen att diskutera och debattera i kammaren vad man konkret kan göra för att ta hand om det stora engagemang som finns hos människor i dag. Vi kommer att lämna

en demokratiproposition till riksdagen som tar hand om en del av de konkreta förslagen. Vi har ett utvecklingsarbete som kallas Tid för demokrati. Där har vi på många olika sätt stöttat framför allt lokalt utvecklingsarbete. Detta känner Åsa Torstensson väl till. Jag tror inte att jag nu kan ge Åsa Torstensson några ytterligare konkreta förslag än dem jag redan tidigare har debatterat med henne.

Däremot kan jag också säga att vi hela tiden får nya bevis på människors stora engagemang för politik och samhällsfrågor. Jag hoppas att alla inblandande aktörer tar sitt ansvar för det här arbetet. Dit hör självfallet också till väldigt stor del våra politiska partier, också de som agerar lokalt. Här finns det mycket kvar att göra.

Åke Carnerö talar om utredningar. Man kan känna stor sympati för det Åke Carnerö föreslår, men man måste också ha respekt för Kammarkollegiets bedömning. En utredning kostar pengar. Om Kammarkollegiet kommer fram till den slutsatsen att en utredning skulle ha väldigt få förutsättningar att sätta något avtryck och att det underlag man har inte skulle kunna leda till särskilt mycket, tycker jag att man måste ha respekt för den bedömningen.

Avslutningsvis vill jag säga att det är möjligt att indelningslagstiftningen inte är perfekt i sin nuvarande utformning. Det håller vi på att titta över. Låt oss återkomma till de frågorna så småningom när vi har förslag från utredningen i dessa avseenden.

Anf. 103 ÅSA TORSTENSSON (c):

Fru talman! Demokratiministern svarar på ett av de tillkännagivanden som riksdagen har gjort till regeringen, nämligen det som berör indelningslagen. Min interpellation berör ett speciellt tillkännagivande som enbart berör Ljungskile kommun och en ny utredning av Ljungskiles möjligheter att bli en egen kommun. Det behöver inte göras någon sammankoppling mellan dessa tillkännagivanden och den utredning som har med indelningslagen att göra eller tilläggsdirektivet till Kommundemokratikommittén.

Därför anser jag att ministern snävar in sitt uppdrag väldigt mycket när det gäller tillkännagivanden från riksdagen. Det är inte heller den information som ministern har gett intresseföreningen i de direkta samtalen.

Jag tror att vi i den här talarstolen är eniga om att ta människors engagemang på allvar, men jag kommer även fortsättningsvis att ställa den frågan till demokratiministern eftersom ministern inte ger något svar eller ger oss något konkret underlag för hur visionen om 10 000 nya förtroendeuppdrag faktiskt ska genomföras. Det har inte ens kommit något initiativ under de här åren i syfte att underlätta för människor att få ett rejält inflytande – det som ministern själv bejakade i sitt anförande nyligen.

Överläggningen var härmed avslutad.

Prot. 2001/02:51
15 januari

*Svar på
interpellationer*

**28 § Svar på interpellation 2001/02:106 om engagemang i samhälls-
arbetet**

Anf. 104 Statsrådet BRITTA LEJON (s):

Fru talman! Rigmor Stenmark har frågat mig på vilket sätt jag avser att lyfta fram positiva föredömen när det gäller människors engagemang i samhällsarbetet samt hur jag avser att konkret verka för att vi ska få fler förtroendevalda i Sverige.

Låt mig inledningsvis säga att jag i mångt och mycket delar Rigmor Stenmarks syn på betydelsen av lokalt politiskt engagemang. Det är mycket viktigt att människors engagemang i det lokala politiska arbetet främjas och uppmuntras. Att aktivt ta del i det omfattande arbetet före och efter en kommunandelning kan vara ett av många sätt att utöva medborgarligt inflytande. Engagemang i föreningslivet, i brukarstyrd omsorg eller i ett byalag kan vara andra sätt.

När det gäller att lyfta fram positiva föredömen vill jag peka på det nationella utvecklingsarbetet för den svenska folkstyrelsen – Tid för demokrati – som bedrivs inom Regeringskansliet under åren 2000–2002. Som ett led i detta arbete fördelar regeringen bl.a. bidrag till ett stort antal lokala demokratiutvecklingsprojekt. Bidrag ges till projekt av folkbildningskaraktär som har god spridning och som syftar till att stimulera deltagandet i den demokratiska processen.

Rigmor Stenmarks andra fråga gällde åtgärder för att öka antalet förtroendevalda. Regeringen avser att inom kort överlämna en proposition till riksdagen som följer upp Demokratiutredningens förslag om ett långsiktigt arbete för att stärka demokratin. I propositionen kommer regeringen att presentera såväl övergripande handlingslinjer som ett antal konkreta åtgärder med tonvikt på den lokala demokratin. Ett av de mest centrala områdena för regeringens insatser handlar om de förtroendevalda i kommuner och landsting. I dag har färre medborgare än någonsin tidigare en släkting, granne eller arbetskamrat som är politiskt förtroendevald. Det är min övertygelse att detta på sikt försvagar den representativa demokratin.

För att förbättra situationen krävs enligt min uppfattning såväl fler förtroendeuppdrag som en bättre spridning och fördelning av befintliga uppdrag. När det gäller antalet förtroendeuppdrag är det viktigt att de kommuner och landsting som vid organisationsförändringar, av effektivitetsskäl eller andra ekonomiska hänsyn väljer att reducera antalet förtroendeuppdrag också beaktar vilka konsekvenser detta kan komma att få för den representativa demokratis förankring bland medborgarna. Vad beträffar spridningen och fördelningen av förtroendeuppdrag har de politiska partierna enligt min uppfattning huvudansvaret och bör se till att uppdragen inte koncentreras till ett fåtal personer.

Avgörande är naturligtvis också människors intresse för och möjligheter att ta ett förtroendeuppdrag. Det är i detta sammanhang viktigt att villkoren för de förtroendevalda förbättras. Det handlar om att såväl praktiska som ekonomiska hinder mot att ta ett förtroendeuppdrag i möjligaste mån undanröjs. Kommundemokratikommittén har i sitt huvudbetänkande *Att vara med på riktigt – demokratiutveckling i kommuner och landsting* (SOU 2001:48) lämnat en rad förslag på detta område som

Anf. 105 RIGMOR STENMARK (c):

Fru talman! Tack för svaret, demokratiministern. Än en gång har vi möjlighet att diskutera hur vi ska få människor att känna större engagemang i samhällsarbetet. Demokratiministern säger i sitt svar att hon i mångt och mycket delar min syn på betydelsen av ett lokalt politiskt engagemang, och det låter ju lovande. Men det är klart att jag blir nyfiken på vad det är som Britta Lejon har en annan syn på än vad jag har. Det kanske kommer fram under de minuter som vi har till vårt förförande.

Från Centerpartiets sida, som jag representerar, anser vi att det är otroligt viktigt med en politik som gör medborgarna ständigt delaktiga i samhällsarbetet. Så är det inte i dag. Alltför många vänder de politiska partierna ryggen. Därmed har de också svårt att vara verkligt delaktiga i beslut som fattas i hemkommunen, i landstinget, i länsstyrelsen eller i riksdagen. Människor har därmed inte en möjlighet att direkt vara med och påverka de verksamheter som de är närmast berörda av. Det kan gälla barnomsorgen. Det gäller skolan. Det gäller sjukvården, och det gäller äldreomsorgen. Det är frågor som berör alla, var och en.

Centerpartiet anser att det är dags för en förnyad demokrati där besluten fattas så nära människorna som möjligt. Besluten ska alltså fattas där de hör hemma. Kommunerna spelar i det sammanhanget en särskilt stor roll i det demokratiska systemet.

Vi ser i dag att alltför medborgare, glädjande nog, vill vara med och forma nya kommuner, just för att de har sett att besluten för deras egen närmiljö har kommit alltför långt bort ifrån dem. Av den anledningen engagerade även jag mig för att bryta ut Knivsta från storkommunen Uppsala, så att Knivsta blir en egen kommun. Nu är också fallet att det blir så, och jag är fullt övertygad om att detta kommer att få efterföljd. Glädjande nog visade Uppsalas politiker från samtliga partier, vill jag säga, en positiv vilja till att hjälpa till och få den nya kommunen att fungera, och detta är man nu på väg med. Det känns väldigt spännande och intressant. Det är bl.a. detta som jag har påpekat i min interpellation till Britta Lejon, och jag har frågat på vilket sätt demokratiministern visar på de här goda exemplen i demokratiarbetet.

Konkret innebär ju kommunindelningar att fler förtroendevalda kommer in på arenan. Framför allt kan man se att det är nya människor som engagerar sig på ett positivt sätt. Demokratiministern visade i sitt svar också på möjligheten att söka bidrag. Det är säkert välkommet, men det är inte vad jag i första hand tänkte på, utan det handlar mera om att man inte behöver vara orolig i en storkommun för att släppa taget om någon kommun del önskar bilda eget. I stället ska man vara med och se till att delningen blir bra för alla parter. Alla storkommuner i det här landet har ju inte visat sig vara villiga till detta. Man har varit rädd, och man har krampaktigt hållit fast. Man kan undra varför. Det gäller t.ex. Göteborg. Var finns rädslan? För demokratiministern måste det vara prioriterat att föra inflytande frågorna närmare människorna, eller hur?

*Svar på
interpellationer*

Anf. 106 Statsrådet BRITTA LEJON (s):

Fru talman! Självklart arbetar jag med inflytande frågor i många avseenden, också i andra funktioner än som ansvarig för demokratifrågor.

Erfarenhetsspridning, som Rigmor Stenmark efterlyser, kan åstadkommas på flera sätt. Jag tror inte att regeringen alla gånger är den bästa aktören i sådana sammanhang. Om vi nu pratar om kommunindelningar och svårigheter och möjligheter med sådana vill jag säga att det nog är en fördel om kommuner kan utbyta sådana erfarenheter med varandra.

Förutom de insatser som regeringen och Demokratidelegationen har gjort för att sprida de goda exemplens makt – som faktiskt Tid för demokrati delvis handlar om – prioriterar kommunerna själva i dag, glädjande nog, demokratifrågor mycket mer än tidigare. De arbetar själva aktivt, bl.a. genom Kommunförbundet och Landstingsförbundet, just med att sprida goda erfarenheter – dåliga erfarenheter också för den delen.

Jag tror därför att vi med de samlade insatser som i dag görs i Sverige faktiskt är på god väg att åstadkomma det som Rigmor Stenmark efterlyser, en livaktig diskussion och debatt där man lyfter fram goda exempel. Det gäller inte bara frågor kring kommunindelningar, utan också många andra inflytande frågor och demokratifrågor i Sverige i dag. Jag är övertygad om att det är en av förklaringarna till att vi under hösten 2001 och den här vintern har kunnat se ett trenderbrott i människors inställning till politiskt och demokratiskt arbete.

Det finns i dag en potential hos människorna som vi som är politiskt aktiva har att ta hand om. Vi har alla möjligheter att se till att det blir fler förtroendevalda, att det blir fler som aktivt är med och tar ansvar för demokratin i Sverige. Jag är övertygad om att den erfarenhetsspridning som Rigmor Stenmark efterlyser är ett av de goda exemplen som vi kan visa på.

Anf. 107 RIGMOR STENMARK (c):

Fru talman! Positiva exempel är viktiga i alla sammanhang. Om det är vi nog överens, demokratiministern och jag. Positiva exempel är ju föredömen för andra, och när det gäller den politiska verksamheten är det vi som redan i dag har förmånen att ha ett politiskt uppdrag som går före och visar vägen.

Jag tror personligen att vi alltför lite berättar och torgför att det är roligt, intressant och stimulerande att vara med i samhällsarbetet. Ofta tror jag att människor runtomkring oss mer ser det här bjäbbandet, debatterandet och diskuterandet, och ibland har de också svårt att skilja mellan sak och person.

Mitt roligaste uppdrag, om man nu kan gradera det, tyckte jag var att vara ordförande i en lokal centerkvinnouavdelning. Då fick jag jobba verkligt nära människor och människors vardag. Så var det också i jobbet som kommunalråd. Men nu har jag förmånen att vara här i riksdagen. Jag anser att det är ett förtroendeuppdrag som ger väldigt mycket, men jag inser också att det fördrar respekt för andra människor och vad andra människor ute i samhället ger till mig i form av frågor och vad de tycker att jag ska föra vidare t.ex. i en sådan här debatt till ministern. Så det är inte bara för att tillfredsställa mig själv som jag tar den här chansen. Nej, detta är en möjlighet att föra fram frågor från människor.

Många frågor handlar just om demokrati. Det kommer t.ex. frågor om varför demokratiministern inte vill lyssna till och besluta i enlighet med människors önskemål. Vi vet ju att det har varit folkomröstningar och utredningar kring både kommun- och länsbytesfrågor som har fått positivt utfall på en nivå, men när det har kommit till regeringen, till den sista beslutsnivån, har det blivit nej. Varför? Jag har många gånger undrat vad det egentligen beror på. Det kan ju inte bara bero på en ovilja; det tror jag inte. Kan demokratiministern ge mig ett svar och därmed även svara andra?

När jag i första skedet tog del av demokratiministerns svar på min interpellation tolkade jag in en välvillighet när det gällde att både se och uppmuntra politiskt engagemang samt att få med fler förtroendevalda. Men varför ser man inte den tråden när det gäller att gå från ord till handling? Demokratiministern sitter ändå på den högsta nivån och har makten i sin hand i regeringsarbetet. Jag undrar om det behövs lagändringar för att det ska bli lättare att komma fram i enlighet med folkomröstningsresultat. Kan demokratiministern ge sitt bifall till Centerpartiet när vi anser att man ska bejaka kommundelningar grundade på de närmast berörda människornas vilja? Det innebär praktiskt att en kommundelning ska beviljas om det i en folkomröstning visar sig att det finns en majoritet för en delning i det område som kommer att bli den nya kommunen. I dag är det tvärtom; det krävs vanligen en positiv inställning från den odelade kommunen till en förändring av indelningen. Vi i Centerpartiet anser att det är otillfredsställande sett ur en demokratisk synvinkel. Det är ju på det här sättet väldigt svårt att få bifall till lokala initiativ.

Frågan kvarstår alltså: Finns det möjligen hinder på vägen, och vari består då dessa hinder, för att vi ska få fler människor att få ett fördjupat engagemang i samhällsarbetet?

Anf. 108 Statsrådet BRITTA LEJON (s):

Fru talman! Ja, Rigmor Stenmark, det finns säkert många hinder på vägen till fördjupat deltagande. För oss handlar det säkert både om lagstiftningsåtgärder och om en förändrad attityd i våra partier kring hur vi jobbar och kring den maktkoncentration som i dag många gånger finns lokalt. Det handlar säkert om en mängd olika kompletterande åtgärder som behöver vidtas.

Jag kan inte svara Rigmor Stenmark på den specifika frågeställningen om Centerpartiets detaljerade förslag till ändrad indelningslagstiftning på annat sätt än att jag tror att det i demokratin också är viktigt att vi ibland vårdar oss om det som innebär trögheter i systemet, det som handlar om att värna formerna. Dit hör, tror jag, vikten av att inse att demokratin för att leva också måste kunna leverera resultat, bl.a. välfärd, till kommuninvånarna. I det perspektivet tror jag att det är viktigt att vi inte diskuterar alldeles för mycket kring gränser utan mer kring innehållet i politiken.

Det finns inga genvägar till politiskt engagemang. I grund och botten handlar det om att den politik som ett parti eller en politisk företrädare för måste handla om de viktiga frågorna. Det är där någonstans diskussionen måste börja. Det är då människors engagemang kan kanaliseras och spela roll i vardagen.

Anf. 109 RIGMOR STENMARK (c):

Fru talman! Vi börjar komma till slutet på den här debatten. Jag är övertygad om att den kommer upp igen, för det är nödvändigt. Jag tror att det är absolut nödvändigt att socialdemokraterna tänker om, dvs. inte krampaktigt håller fast makten här i Riksdagshuset och känner att man absolut måste besluta i detalj hur människorna ska ha det ute i landet.

Det tycks inte vara så att demokratiminister Britta Lejon har satt sig in i Centerpartiets förslag. Vi har en motion som handlar just om demokrati. Ta och läs igenom den! Jag tror att man där kommer att finna saker som kan förena oss. Faktiskt tror jag det. Det gäller att sprida uppdragen, det håller jag med om, men det gäller också att människor själva ska kunna fatta beslut ute i landet. Vi här uppe ska naturligtvis vara med och stötta det, men till syvende och sist handlar det om att besluten ska fattas där de hör hemma.

Det är beklagligt att människor inte har kusiner, släktingar eller gran-
nar som är delaktiga eller har politiska uppdrag, som ministern säger i sitt svar. Men än mer bekymmersamt är ju att de själva inte vill gå in och ta ett politiskt ansvar – för det handlar också om ansvar.

Jag skulle vilja vädja om att vi nu hjälps åt att ha respekt för varandra, att vi på allvar tar till oss varandras åsikter och försöker jämka så att det blir så bra som möjligt. Gränser tror jag är till för att sprängas. Vi får inte bara titta på länsgränserna och kommungränserna exakt som de alltid har varit utan måste se möjligheten i förändringsarbetet.

Överläggningen var härmed avslutad.

29 § Svar på interpellation 2001/02:117 om incitamenten till kommunerna att hushålla väl

Anf. 110 Statsrådet LARS-ERIK LÖVDÉN (s):

Fru talman! Lennart Hedquist har frågat mig

1. vilka åtgärder jag ämnar vidta för att analysera vilken inverkan Baselkommitténs förslag skulle kunna få på det framtida behovet av kommunakut,
2. i vilket eller vilka avseenden Riksdagens revisorers rapport om statens stöd till kommuner med ekonomiska problem ger "ett verklighetsfrämmande intryck", och
3. om regeringen avser att ge bankerna möjlighet att om cirka tre år ha riskvikten noll för kommunlån i stället för att ge kommunerna incitament till god ekonomisk hushållning.

På fråga 1 vill jag svara att Baselkommittén för banktillsyn arbetar med ett förslag till nya regler beträffande kapitaltäckning. Som förslaget ser ut i dag innebär det att extern eller intern rating ska vara utgångspunkten vid bedömning av graden av risk i kreditinstitutens utlåningsverksamhet. För stater och lokala myndigheter som har befogenhet att ta ut skatt gäller dock liksom tidigare att risken kan få beräknas till noll när

kreditinstitut använder extern rating vid bedömning av graden av risk. De nya reglerna kan träda i kraft tidigast år 2005.

De nya Baselreglerna kommer inte, som förslaget ser ut i dag, att leda till några förändringar när det gäller riskviktningen av fordringar på svenska kommuner av de svenska kreditinstitut som använder extern rating vid bedömning av graden av risk. Det pågår fortfarande diskussioner inom Baselkommittén om utformningen av mer komplexa modeller som kreditinstituten kan använda. I förslaget kommer krav att ställas på kapitaltäckning för operativa risker. Jag bedömer att som Baselkommitténs förslag ser ut i dag kommer det inte att påverka de svenska kommunerna. Det innebär att det framtida behovet av särskilt stöd till ekonomiskt utsatta kommuner kommer att styras av andra faktorer än de som finns i Baselkommitténs förslag. Sådana faktorer kan vara en fortsatt befolkningsminskning i delar av landet eller plötsliga förändringar i näringslivet som påverkar den lokala arbetsmarknaden negativt.

Jag ser inte något behov av att göra någon särskild analys av behovet av framtida insatser för utsatta kommuner just utifrån de nya Baselreglerna.

På fråga 2 vill jag svara att jag kan konstatera att den bedömning av rapporten som jag gjorde i det stora hela delas av finansutskottet. Det kan även framöver finnas behov av att vid sidan av de generella statsbidragen och utjämnningssystemet stödjade kommuner och landsting i en särskilt svår ekonomisk situation. Finansutskottet har motsatt sig den avveckling av anslaget för särskilda insatser som Riksdagens revisorer föreslagit.

Jag delar inte revisorernas analys att det allvarligaste problemet skulle vara att stödet riskerar att skapa incitamentproblem för kommunerna. Jag delar heller inte revisorernas kritik över att regeringen valt att tidigarelägga 25 % av utbetalningen av det stöd som Kommundelegationen föreslog. Risker för att det skulle skapas incitament för att inte genomföra neddragningar motverkas av att en speciell utredare tillsatts för att följa upp de överenskomna avtalen. Tidigareläggningen ska ses som ett viktigt stöd för att de nödvändiga neddragningarna görs på ett ansvarsfullt sätt, bl.a. för att klara de kostnader som omställningen i sig ger upphov till.

I revisorernas rapport sägs att vetskapen om att staten explicit eller implicit ställer en finansiell garanti kan öka kommunernas risktagande. Jag vill framhålla att det stora flertalet kommuner som sökt stöd från anslaget för särskilda insatser, från att det inrättades 1996, har fått avslag på sina ansökningar. Det sker en noggrann och restriktiv prövning innan ett beslut om ett eventuellt stöd fattas. En begäran om stöd prövas mot kommunens egna ekonomiska förutsättningar. Endast kommuner med en särskilt svår ekonomisk situation kommer därför i fråga för stöd. En ytterligare förutsättning för stöd är att de förhållanden som ligger bakom kommunens svaga ekonomi inte är sådana att de på kort sikt kan påverkas av kommunen själv och att kommunen vidtagit nödvändiga åtgärder för att komma till rätta med sin ekonomiska situation.

Jag måste samtidigt konstatera att revisorerna i rapporten framhåller att handläggningen av statens stöd till kommuner och landsting med ekonomiska problem varit omsorgsfull och att underlagen varit objektiva. Av rapporten framgår också att de ekonomiska bedömningar som legat

Prot. 2001/02:51
15 januari

*Svar på
interpellationer*

till grund för beslut om stöd bygger på väl etablerade metoder och är av god kvalitet.

På fråga 3 vill jag svara att regeringen inte avser att ta initiativ till att ändra riskvikten för kommunerna. Däremot avser regeringen att återkomma senare under våren med förslag med anledning av Ekonomiförvaltningsutredningens förslag. Regeringen anser att det är viktigt att ställa höga krav på kommunernas ekonomiska hushållning.

Anf. 111 LENNART HEDQUIST (m):

Fru talman! Jag tackar statsrådet för svaret. Jag vill för dem som tar del av debatten gärna återropa min ganska utförliga interpellation till läsning eftersom den innehåller en hel del bakgrundsinformation.

Fru talman! Hur undviks framtida finansiella kriser inom kommunsektorn? Så skulle man ha kunnat rubricera min interpellation som alternativ till den givna rubriken. Min utgångspunkt är nämligen vikten av att vi får genomgående välskötta svenska kommuner. Då måste incitament byggas upp som stöder förekomsten av sådana kommuner och som motverkar förekomsten av finansiellt vanskötta kommuner.

Regeringen har å sin sida satt i sjön en ordning där välskötta kommuner och andra kommuner genom minskade statsbidrag tvingas finansiera misskötta kommuner genom den s.k. akutverksamheten. Vi borde ha en regering som inser betydelsen av att ge kommunerna tydliga signaler och klara spelregler så att de själva kan, och självklart ska, ta ansvar för sina ekonomier. Det svar jag har fått visar att den nuvarande regeringen ännu inte har den insikten.

En rad ganska enkla åtgärder skulle kunna omsättas för kommunsektorn. Det är egentligen bara att gå till vad som gäller för företag och enskilda människor i dag. Vi skulle kunna få en framtida fungerande kreditvärdering, rating, av alla kommuner, vilket skulle kunna ge signaler till kommuner och deras intressenter när finansiell ohälsa är på väg och därmed på ett tidigt stadium, innan någon kris har uppstått, ge tydliga incitament för åtgärder som sedan skulle ge önskat resultat. Kreditgivarna skulle då tvingas till en undersökningsplikt när de upplever att de faktiskt tar en kreditrisk när en kommun med dålig finansiell hälsa ytterligare skuldsätts – som t.ex. finansierar sin löpande drift med lån.

Den utredning som tidigare kommunminister Jörgen Andersson har avlämnat visar tydligt att det är högst olika kommuner som är vanskötta och att det snarast är ett gemensamt kännetecken för dem att de har, eller har haft, en svag, otydlig eller handlingsförlamad ledning. Det är då viktigt att de på ett tidigt stadium får ett instrument med handfasta och tydliga signaler för att förhindra ett sådant moras. Jörgen Andersson skriver i sin utredning att kreditvärdering kan vara ett väl så bra medel. Sedan har han likväl inte på något sätt utvecklat idén om en marknadslösning.

Jag hävdar att det system som ger incitament att prissätta även munkrediter med hänsyn till risk skulle vara betydligt mer hållbart och samhällsekonomiskt effektivt än dagens system där vi lär kreditgivarna att betrakta munkrediter som riskfria. Det skulle ge incitament till väljarna att efterfråga också bra kommunledningar och därmed söka säkerställa en god ekonomisk hushållning på ett effektivt sätt. Ett sådant

synsätt kan sättas i relation till föreslagna krångliga statliga regler som dessutom saknar sanktion.

Jag måste dessvärre tolka kommunministerns svar på mina frågor så, att han ännu inte inser att Baselkommitténs regler för kapitaltäckning, som också i Sverige skulle kunna innefatta kommunkrediter, totalt skulle kunna vara ett verksamt alternativ för att undvika de framtida kommunakutinsatser som regeringen uppenbarligen anser som självklara.

Fru talman! Till sist skulle jag vilja vara något positiv, också, och ställa en avslutande fråga. Jag gör det i nästa inlägg.

Anf. 112 INGER LUNDBERG (s):

Fru talman! Jag har anmält mig till debatten med anledning av Lennart Hedquists andra fråga och hans angrepp på kommun- och bostadsakuten och det förakt han visar de kommunpolitiker som har det absolut tuffaste jobbet som politiker i det här landet kan ha, nämligen de politiker som arbetar i kommuner som har utsatts för en oerhört kraftig strukturomvandling.

Lennart Hedquist är från Uppsala. Jag är från Örebro. De är bägge två universitetsorter. Det går bra för orterna. Det finns en hygglig utveckling av skatteunderlaget och inflyttning av ungdomar osv.

I det län jag jobbar i finns också Bergslagen. Där finns Karlskoga. Det är den kommun som under kriget tog det stora ansvaret för försvarsmaterielindustrin. För inte så länge sedan fanns 10 000 anställda i försvarsmaterielindustrin. Nyligen gick det att konstatera att kommunen förra året förlorade 476 invånare. Kommunen har en åldersstruktur med väldigt många gamla – beroende på det som hände under kriget.

Åk någon mil därifrån till Degerfors och se strukturomvandlingarna på Ovako. Man har jobbat oerhört framgångsrikt, men det har varit väldigt stora rationaliseringar i industrin. Man har tappat folk.

Eller åk norrut till Kopparberg. Lennart Hedquist kan sätta sig bredvid kommunalrådet Kitty Melin Strandberg och lyssna på hur hon har jobbat. Det är en av de kommuner som har fått mycket pengar från kommunakuten. De jobbar där väldigt hårt. De skär ned administrationen med över 20 %. De tvingas lägga ned skola efter skola. Det är naturligt att göra så där eftersom antalet barn har minskat. Det är inga valhanta politiker som jobbar där. De har mycket kraftfullt skurit i äldreomsorgen – för tufft tycker många – i kommuner som har en oerhört svår situation.

Jag ska erkänna, Lennart Hedquist, att jag blev ganska chockad när jag läste Riksdagens revisorers rapport. Först kom pressmeddelandet där Riksdagens revisorer jämförde Bostadsdelegationens arbete med Bankstödsnämnden. Man undrar om revisorerna också är från Uppsala. Ser de inte strukturomvandlingarna? Tror de att detta går att jämföra med de tillfälliga finansiella kriser och den galenskap som fanns inom bankvärlden i slutet av 80-talet? Ser de inte de mycket stora strukturförändringarna? De finns i Sverige, och de finns i hela Europa. Vad vi ska göra i det här huset är att bistå kommunerna i den positiva utveckling som sker. Det sker också mycket positivt i en kommun som Karlskoga med stöd av en mycket kraftfull kommunledning.

Prot. 2001/02:51
15 januari

Svar på
interpellationer

Kom inte och säg, Lennart Hedquist, att vi kastar bort pengar när vi stöttar Karlskoga, Degerfors, Laxå, Ljusnarsberg, Hällefors och många andra kommuner. Det handlar inte om kommunpolitikerna, utan det handlar om villkoren för de människor som ska leva i dessa kommuner och som har samma rätt som vi uppsalabor och örebroare att ha en bra service och ett bra liv i sina kommuner.

Anf. 113 Statsrådet LARS-ERIK LÖVDÉN (s):

Fru talman! Jag har också reagerat mot många av de uttryckssätt och den syn som speglas i Lennart Hedquists interpellation. Jag tänker på uttryck som t.ex. avsaknaden av incitament hos kommuner att medverka till god ekonomisk tillväxt – precis som om inte kommunalmännen i landet, också i de delar av landet som tappar befolkning, kämpar med näbbar och klor för att åstadkomma tillväxt och utveckling i sina hemkommuner.

Jag tror inte att jag har träffat en enda kommunalman – jag reser mycket i Kommunsverige – som inte arbetar hårt med utvecklingsfrågorna. Det är en överlevnadsfråga för den egna kommunen att försöka stoppa befolkningsminskningen och få till stånd en positiv sysselsättningsutveckling. Sådana uttalanden ger uttryck för en misstro mot hårt arbetande kommunalpolitiker runtom i landet.

Jag reagerar också när Lennart Hedquist i sin interpellation säger att regeringen styrs av en röstköpsverklighetsbild. Det är inte regeringens ingång. Vi ägnar stor omsorg om att se till att kommuner som är mitt uppe i strukturomvandlingen kan genomföra en anpassning av sin kommunala verksamhet i någorlunda ordnade former.

Jag vill än en gång – jag gjorde det i mitt interpellationssvar – referera vad Riksdagens revisorer faktiskt också säger i sin rapport, att handläggningen av statens stöd till kommuner och landsting med ekonomiska problem varit omsorgsfull och att underlagen varit objektiva.

Det har inte varit någon röstköpspolitik, utan vi har gått mycket noggrant till väga för att göra en bedömning av i vilka fall det är motiverat att staten går in och stöder den nödvändiga strukturomvandling som många av kommunerna är mitt uppe i.

Lennart Hedquist och jag har diskuterat utjämningssystemet många gånger, och vi kan ha olika syn på det. Men även om vi har ett utjämningssystem, och även om vi har statsbidrag som är generellt inriktade, kommer det framöver också att krävas resurser för att bistå kommuner som hamnar i en särskilt besvärlig situation. Det kan gälla till följd av att man får tomma lägenheter när befolkningen krymper, och det kan gälla av andra orsaker. Det synsätt och det närmast, som jag vill uttrycka det, förakt för hårt arbetande kommunalpolitiker runtom i landet som Lennart Hedquist i interpellationen ger uttryck för tycker jag är något upprörande.

Anf. 114 LENNART HEDQUIST (m):

Fru talman! Jag är något förvånad över att man kan tolka min interpellation på det sätt som görs här. Jag är i hög grad medveten om de många oerhört hårt arbetande kommunalmän som finns i väldigt många svenska kommuner. Jag vet att de efterfrågar tydliga och klara spelregler från staten.

Jag är också medveten om att det här egentligen inte är en partipolitisk fråga. Det finns väldigt många duktiga socialdemokratiska politiker i sådana kommuner som Inger Lundberg tog upp, som har svåra strukturproblem, som tar tag i sina problem och ser till att de kommunerna fungerar väldigt bra utifrån sina förutsättningar. Samtidigt finns det många kommuner i landet – jag tycker att vi ska tala klartext – som faktiskt är finansiellt misskött. Det kan också vara kommuner med väldigt bra förutsättningar som inte sköts på ett bra finansiellt sätt.

Det är av den anledningen som det är viktigt att få en kreditvärdering av kommunerna, så att kommunmedborgare och andra intressenter på ett tidigt stadium får kännedom om att finansiell ohälsa är på väg. Om man får ett sådant signalsystem kommer vi inte att behöva den typ av akutverksamhet som regeringen har tvingats bygga upp på senare tid och som skapar en orättvisa mellan kommuner, nämligen de som har lyckats reda ut sina problem på egen hand och de som säger att de kan gå till staten och få dem lösta. Det är den problematiken det här siktar på att klara ut, att vi i största allmänhet ska få incitament till välskötta svenska kommuner.

Jag vill då ställa den fråga till statsrådet som jag hade tänkt avsluta mitt förra inlägg med. Statsrådet säger att regeringen anser att det är viktigt att ställa höga krav på kommunernas ekonomiska hushållning och att man där tydligen ska återkomma med förslag. Men jag vill veta mer konkret: Vad tänker regeringen föreslå för att säkerställa att vi får i finansiellt hänseende välskötta kommuner? Det är ju sådana kommuner som är själva grunden för en god kommunal service gentemot medborgaren och för att den kommunala servicen fungerar väl. Det är illa om vi bygger upp system som leder till att vi får finansiellt ohälsosamma kommuner. Det räcker redan om det finns ett tiotal eller tjugotal sådana för att det ska bli problem. Det är därför man måste skapa sådana strukturer att alla kommuner har incitament att hushålla väl.

Anf. 115 INGER LUNDBERG (s):

Fru talman! Det är möjligt att Lennart Hedquist kan säga snälla saker om kompetenta kommunalråd. Men det är ändå klart att Moderata samlingspartiet har sagt nej till Bostadsdelegationen och nej till Kommundelelegationen. Moderata samlingspartiet anser icke att det ska göras någon som helst solidarisk omfördelning mellan å ena sidan kommuner som har en bra tillväxt i dag och har haft turen att ha de här resurserna i form av högskolor och infrastruktur som gynnar en väldigt stark tillväxt, och å andra sidan industrikommuner som har drabbats av väldigt kraftiga neddragningar.

Lennart Hedquist borde likaväl som jag vara medveten om att många av de bostadsområden som finns ute på mindre orter i landet byggdes för stora grupper ungdomar som gick och jobbade på bruket och på närmaste verkstad. De var utmärkta och fungerade väl där. Dessa ungdomar är i dag i Örebro, Stockholm och Uppsala på högskoleutbildning. Samtidigt har man tappat stora grupper befolkning.

Det är inte dålig skötsel som gör att det finns tomma lägenheter i kommuner som Hällefors och Ljusnarsberg, utan det är strukturomvandlingar. Det är baske mig inte god skötsel som gör att det är brist på lägenheter i Stockholm i dag och att t.ex. Stockholmsföretagen är oerhört

solida och egentligen borde använda sitt kapital för att bygga för de ungdomar som finns här.

Nej, Lennart Hedquist! Man märker både i ord och framför allt i gärning att Moderata samlingspartiet anser att ”har man otur i strukturomvandlingen får befolkningen skylla sig själv”.

Anf. 116 Statsrådet LARS-ERIK LÖVDÉN (s):

Fru talman! Jag ska inte ge mig in på skatteutjämningsdebatten, för den har Lennart Hedquist och jag fört många gånger. Vi kommer säkert tillbaka till den.

Socialdemokratin har en mycket bestämd uppfattning när det gäller Sveriges utveckling, och det är att se till att vi kan garantera en ungefärlig likvärdig vård, omsorg och skola i hela landet. Jag säger hela landet, för även i kommuner som drabbas av befolkningsminskning och strukturomvandling måste vi kunna upprätthålla en likvärdig service när det gäller vård, skola och omsorg. Tar vi då inte ansvar för de ekonomiska konsekvenserna av en plötslig strukturomvandling får vi svårt att klara det åtagandet.

Går vi inte in nu och tar ett ansvar på nationell nivå för de stora problem som finns inom de kommunala bostadsföretagen i kommuner som har tappat befolkning kraftigt och som har fått tomma lägenheter slår det ju direkt på de vanliga kommunala verksamheterna, när det gäller vården av de gamla och skolans utveckling. Det är självklart att vi på den nationella nivån måste ta ett ansvar. Det räcker inte i sådana lägen med utjämnningssystemet, hur sofistikerat det än är.

Jag tror att kommunalpolitiker runtom i landet, och även långt in i borgerliga kretsar, är väldigt oroade för vad som skulle hända om Moderaterna satt i regeringsställning och fick igenom sin politik. Det innebär nej till bostadsstöd och bostadsinsatser för att klara de kommunala bostadsbolagens situation, nej till Kommundeleigationen, neddragning av statsbidragen till kommuner och landsting med 14 miljarder kronor samt ett kraftigt urholkat utjämnningssystem. Det skulle verkligen få dramatiska effekter för många kommuners möjligheter att upprätthålla en god ekonomisk hushållning runtom i landet.

Det är nog lite för tidigt att ge ett svar på Lennart Hedquists fråga. Vi har haft Jörgen Anderssons utredning ute på remiss, och vi ska nu börja summera remissvaren och sedan göra en bedömning av vilka åtgärder som kan bli nödvändiga när det gäller kommunallagens ekonomikapitel, för att se till att vi garanterar en god ekonomisk hushållning framöver, men kanske också skapa lite större flexibilitet i balanskravet. Med det menar jag att man kanske inte behöver se varje år som ett balansår, utan kan se det med lite större flexibilitet. Vi återkommer till den frågan.

God ekonomisk hushållning är centralt för en kommun om man ska kunna möta konjunktursvackor och om man ska kunna se till att på ett uthålligt sätt garantera en god kommunal service.

Anf. 117 LENNART HEDQUIST (m):

Fru talman! Många av de ekonomiska problem som finns i landets kommuner hänför sig till att det har varit en dålig kreditvärdering när lån har beviljats till kommunerna. På det viset har många kommuner gett sig

in på olika typer av investeringar som utifrån deras situation inte har varit riktigt rimliga. Nu kommer det surt efter.

Hade man på den tiden haft en kreditvärdering för kommunsektorn, på samma sätt som man har för andra sektorer, hade man kanske kunnat förutsätta att det hade blivit annorlunda.

Min fråga är närmast varför kommunministern värjer sig emot att införa den typen av lösningar – man kan kalla dem marknadslösningar – även för kommunsektorn. Kommunerna, och inte minst kommunmedlemmarna, skulle på ett tidigt stadium kunna få signaler om att finansiell ohälsa var på väg, så att man i tid skulle kunna vidta de åtgärder som väldigt många kommuner som har blivit utsatta för detta i efterhand har fått lov att vidta. Det har varit relativt drastiska verkningar i enskilda fall.

Min utgångspunkt är – det har jag sagt i väldigt många sammanhang – att vi måste ha ett utjämnningssystem som är robust och som fungerar väl. Det är en annan sak att det utjämnningssystemet inte bör vara uppbyggt så att kommunerna ska finansiera varandra, utan uppgiften att svara för utjämnningen är statlig.

Den ska ta hänsyn till så många faktorer att man enbart ska behöva tillgripa extraordinära insatser när en kommun helt oförskyllt råkar illa ut.

Dagens akutverksamhet har av många kommuner uppfattats så, att man har kunnat chansa och lämna in en ansökan. Går det så går det. Det är en verksamhet som Riksdagens revisorer med rätta har reagerat emot. Man har sagt att vi inte kan ha det så.

Anf. 118 Statsrådet LARS-ERIK LÖVDÉN (s):

Fru talman! Jag måste än en gång nämna vad Riksdagens revisorer skrivit: Handläggningen av statens stöd till kommuner och landsting med ekonomiska problem har varit omsorgsfull, och underlagen har varit objektiva. Så står det i Riksdagens revisorers bedömning. Det är inget godtycke.

Jag kan försäkra Lennart Hedquist – jag träffar människor från dessa kommuner – att det inte finns *några* kommuner som chansar eller som tycker att det är särskilt roligt att begära stöd för att klara en omstrukturering under ordnade former, så att personalen inte blir lidande i onödan. De vill klara omställningskostnaderna. Det är inte så att de gör det med glädje.

Vi har ett politiskt ansvarsutkrävande i valen. Då får man redovisa sitt fögderi. Jag är övertygad om att Stockholms läns landstings nuvarande ledning kommer att tvingas att redovisa sitt fögderi i valrörelsen, med ett samlat underskott som kanske uppgår till 9 miljarder kronor för fyra år. I en sådan ekonomisk situation sänker man skatterna. Ansvarstagandet och väljarnas dom kommer på valdagen.

Om vi skulle gå in för en annan riskviktning för Kommunsverige när det gäller krediterna och lämna den nollviktning som vi har i dag – vi utgår ifrån att det inte kommer att förändras i och med Baseldirektiven – leder det till kraftigt ökade kreditkostnader för väldigt många kommuner i landet. Jag tror likväl inte att vi hade kommit ifrån att vi måste ha resurser för att ibland kunna stödja kommuner som plötsligt drabbas av en dramatisk strukturomvandling. Det hade vi inte kommit undan, även om

Prot. 2001/02:51
15 januari

Svar på
interpellationer

vi hade förändrat riskviktningen. Vi hade bara dragit på oss ökade lånekostnader för Kommunsverige.

Överläggningen var härmed avslutad.

30 § Svar på interpellation 2001/02:97 om arvsskatten

Anf. 119 Finansminister BOSSE RINGHOLM (s):

Fru talman! Sven Brus har frågat mig vad jag avser att göra för att komma till rätta med de orimliga effekter höjda taxeringsvärden på fastigheter fått på arvsskatten.

Den som får ett arv eller en gåva är skattskyldig. Vid arvs- och gåvo-beskattningen värderas fastigheter som huvudregel till det taxeringsvärde som gällde året före dödsfallet respektive gåvoåret. Taxeringsvärdena för småhus har i princip varit oförändrade sedan år 1997. År 2001 har en omräkning av taxeringsvärdena för småhus skett. Reglerna vid arvs- och gåvobeskattningen är så utformade att de nya taxeringsvärdena kommer att slå igenom i de fall skattskyldighet inträder efter utgången av år 2001.

Jag är medveten om det problem Sven Brus tar upp när det gäller höjda taxeringsvärdens effekt på arvsskatten samt de konsekvenser detta kan få för dödsbodelägarna. En allmän utgångspunkt är att beskattningen ska vara rättvis och att reglerna inte ska leda till kringgåendemöjligheter.

Anf. 120 SVEN BRUS (kd):

Fru talman! Jag vill tacka statsrådet för svaret. Syftet med denna interpellation har varit att få diskutera med finansministern någonting som många människor upplever som mycket osäkert och närmast traumatiskt, nämligen hur man ska klara av att behålla den bostad man har haft, kanske i årtionden, när ens maka eller make avlider. Det är en fråga som verkligen berör människor mitt i en för övrigt omtumlande livssituation.

Finansministerns ytterst kortfattade svar gör mig både besviken och en aning förbryllad. Finansministern säger sig vara medveten om problemen. Jag frestas att säga som min dotter brukar säga: Och? Och sedan, då?

Ministern säger att en allmän utgångspunkt är att beskattningen ska vara rättvis och att reglerna inte ska leda till kringgåendemöjligheter. Vem ifrågasätter rättvisa regler och skydd mot fusk? Att inte kunna fuska är inte det stora bekymret för änkan som ska arva villan när maken har gått bort. Rättvisa ska jag återkomma till.

Fru talman! Jag hade inte förväntat mig att Bosse Ringholm skulle komma till debatten med färdiga förslag till en reformering av arvsbeskattningen. Det hade i och för sig varit bra, men det hade varit att vänta sig för mycket.

Men visst är jag lite besviken över att finansministern i svaret bara sträcker sig till att nämna att det finns en medvetenhet om problemen. Det finns inte ens en kort mening om minsta lilla ambition att förändra någonting. Någon liten antydning om ett utredningsinitiativ eller någon liten ansats om att man vill titta på problemet hade jag kanske ändå hoppats på, men allt sådant lyser med sin frånvaro. Ministern ägnar sitt korta

svar åt att beskriva de regler som vi alla redan känner till. Han säger sig som sagt vara medveten.

Reglerna ska vara rättvisa, säger finansministern. Rättvisa för vem? Låt mig få ta ett konkret räkneexempel. Det är inget extremt sådant, utan det gäller en mycket relevant situation.

Låt oss ta en villa, kanske i Stockholmsområdet, som i dag är taxerad till 700 000 kr. En make ärver halva, dvs. 350 000. Från detta dras grundavdraget på 280 000 kr. Kvar blir då 70 000 kr att beskatta. Arvs-skatten blir 7 000 kr. Det är rimligt, kan man tycka.

Men år 2001 åker taxeringsvärdet upp till, låt oss säga, 1,3 miljoner. En efterlevande får då betala skatt på halva beloppet, dvs. 650 000. Efter grundavdraget beskattas 370 000 kr i olika skikt, och skatten blir till sist 44 000. Man går från 7 000 till 44 000.

Det är som sagt ett ganska ordinärt exempel. Det skulle gå att hitta betydligt värre och mer uppseendeväckande utfall.

Jag har en annan fråga som rör grundavdraget. Det ligger i dag på 280 000. Det har naturligtvis betydelse i sammanhanget. Grundavdraget höjdes senast 1992 och har alltså varit oförändrat i tio år. Om utvecklingen hade följt konsumentprisindex borde grundavdraget i dag vara 314 000.

Nu vet vi att taxeringsvärdena på fastigheter har ökat betydligt mer än konsumentprisindex. Sammantaget har det alltså blivit dyrare att ärva sin make eller maka på grund av att grundavdraget inte hängt med i öknings-takten för fastighetsvärdena.

Fru talman! Inte ens en liten översyn av grundavdraget vill finansmi-nistern avisera i det här sammanhanget. Eller kan det finnas en ansats till att låta den här medvetenheten också leda till någon form av åtgärd?

Anf. 121 Finansminister BOSSE RINGHOLM (s):

Fru talman! Det framgår ju av budgetpropositionen att regeringen har för avsikt att senare tillsätta en särskild utredning som ska se över just fastighets- och förmögenhetsbeskattningen, som är nära besläktad med den här diskussionen.

Själva grundproblemet har ju varit att vi framför allt de senaste två tre åren har haft en väldigt snabb utveckling av fastighetspriserna i framför allt storstadsområdena. Under en stor del av 90-talet hade vi det nästan omvända förhållandet. Framför allt i delar av landet har vi haft t.o.m fallande priser.

Detta har lett till att de justeringar som har gjorts av fastighetsskatten eller senare av förmögenhetsskatten exempelvis har inneburit att en stor del av landet har fått sänkta kostnader, framför allt via de lägre skattetal som vi har på fastighetsskatten men också via de höjda fribeloppen i förmögenhetsbeskattningen. Vi har under kort tid faktiskt minskat antalet personer som kommer i fråga för förmögenhetsskatt från ungefär 700 000 till nästan hälften.

Jag har i mitt svar sagt att jag också är medveten om att arvs- och gå-vobeskattningen kan tas in i den här diskussionen. I skattefrågor är det dock alltid enkelt att isolera ett enskilt område och säga att det finns argument som talar för att man kan göra förändringar på ett enskilt om-råde. När det gäller skattefrågor har man dock i allra högsta grad anled-ning att försöka se till helheten. Det är anledningen till greppet att se över

fastighets- och förmögenhetsskatten, som vi har bedömt som det som är mest aktuellt och mest akut att se över.

Jag är medveten om att det på en rad andra områden som gäller kapitalbeskattningen, alltså inte bara gåvobeskattningen utan också annan kapitalbeskattning, pågår ett visst översynsarbete. Det finns skäl att räkna in också det översynsarbetet i detta sammanhang. Det är väldigt viktigt att vi för framtiden kan skapa stabila baser för våra skatteintäkter. Jag räknar med att detta utredningsarbete ska kunna avslutas senare i år.

Jag vill naturligtvis också få till stånd en diskussion om de beständiga skattebaser som vi behöver ha för våra intäkter för framtiden, och i det avseendet har vi just nu prioriterat fastighets- och förmögenhetsbeskattningens översyn.

Anf. 122 SVEN BRUS (kd):

Fru talman! När man debatterar med finansministern om fastighets-skatte och i det här fallet arvsskatter får man det intrycket att finansministern ser på skattebasen som en enda stor grå massa. Det är något slags kollektivt genomsnittstänkande. Det kom till uttryck också i det senaste inlägget att man på vissa håll har fått sänkta värden och sänkta skatter och att det någonstans i helheten jämnar ut sig.

I ett inslag i TV 4 i september förra året ställdes Bosse Ringholm inför ett exempel där arvsskatten skulle fördubblas sex gånger på grund av en situation med höjda taxeringsvärden. Då svarade finansministern ungefär så här: Jag har inte sett generellt att statens intäkter från arvsskatten skulle ha sexdubblats.

När det gäller fastighetsbeskattningen brukar Bosse Ringholm peka på att det finns några som får sänkt skatt. Det argumentet kom fram också här i dag. Det skulle med andra ord jämnas ut sig på något sätt. Nu är inte en skattebas som den här ett opersonligt kollektiv, utan den består av ett antal enskilda individer och hushåll.

Det är inte skattebaser som drabbas, Bosse Ringholm, utan enskilda människor, som har byggt upp sina egna hem, ofta under stora uppoffringar. De har skaffat sig villa för att bo i den och inte som spekulationsobjekt. Under årens lopp har området där de bor blivit attraktivt för många, så att priserna har skjutit i höjden och med det taxeringsvärdena.

Så händer då det som inträffar i livet, att maken eller maken avlider, och den efterlevandes livssituation förändras i många avseenden. Ovanpå detta läggs att man på grund av en fullständigt orimlig arvsbeskattning kan tvingas att lämna det gemensamma hem som man har byggt upp.

Det är inte den stora och diffusa skattebasen som det handlar om utan om de enskilda människorna. Nu säger ministern att han är medveten om problemen och talar om en total översyn, men det måste också leda till någon form av åtgärd. Finansministerns egen statssekreterare säger faktiskt i dag i Svenska Dagbladet att departementet inte tänker ta något initiativ till att utreda frågan om arvsskatten. Detta är direkt taget ur Svenska Dagbladet. Det skulle vara intressant att höra om finansministern vill bekräfta eller dementera det uttalandet av statssekreteraren.

Det är en händelse som ser ut som en tanke att Svenska Dagbladet just i dag när vi debatterar det här också berättar att Vänsterpartiet har kommit på bättre tankar när det gäller arvsbeskattningen. Jag undrar om finansministern möjligen gör någon reflexion med anledning av det ut-

spelet, som visar på att det finns en majoritet i den här kammaren som sträcker sig längre än till att man bara är medveten om ett problem.

Prot. 2001/02:51
15 januari

Överläggningen var härmed avslutad.

*Svar på
interpellationer*

31 § Svar på interpellation 2001/02:98 om arbetsgivaravgiften

Anf. 123 Finansminister BOSSE RINGHOLM (s):

Fru talman! Ulla-Britt Hagström har frågat mig på vilket sätt jag har analyserat konkurrensmöjligheterna för det privata näringslivet om arbetsgivaravgiften enbart sänks för kommuner och landsting.

I början av november föreslog jag att kommuner och landsting skulle få ett extra stöd för att kunna tidigarelägga anställningar. Efter bl.a. överläggningar med kommun- och landstingsförbunden har nu en teknisk utformning av stödet tagits fram.

Stödet föreslås bestå av två delar: en generell del och en del som ges till kommuner och landsting som ökar sin sysselsättning mellan 2001 och 2002. Beloppen ges ut genom en kreditering på skattekontot för kommunen eller landstinget.

Stödets storlek föreslås beräknas utifrån dels lönekostnaden för verksamheter som bedrivs i egen regi, dels en schablonmässigt uppskattad lönekostnad för verksamheter som utförs på entreprenad. Den generella delen av stödet beräknas motsvara en procentenhet av arbetsgivaravgifterna som hänför sig till dessa sammanlagda lönekostnader. Den andra delen ska motsvara hela kostnaden för arbetsgivaravgifterna som hänför sig till sysselsättningstillskottet både i verksamhet som bedrivs i egen regi och som utförs på entreprenad.

Ett extra stöd till kommuner och landsting utformat på detta sätt medför inga försämrade konkurrensmöjligheter för det privata näringslivet.

Anf. 124 ULLA-BRITT HAGSTRÖM (kd):

Fru talman! Jag tackar finansminister Bosse Ringholm för svaret på min interpellation om konkurrensmöjligheterna för det privata näringslivet om arbetsgivaravgiften sänks endast för kommuner och landsting. Förslaget går enligt statsrådet ut på att ge kommuner och landsting rabatt på arbetsgivaravgifterna när de anställer under år 2002, och de som dessutom ökar antalet anställda skulle helt slippa avgift för varje anställning som innebär en ökning av personalen.

Kritiken blir stor exempelvis mot att privata företag som har vårduppdag eller andra kommunala uppdag helt skulle ställas utanför och inte få del av rabatten. Frågan är om det över huvud taget skulle vara förenligt med EU:s konkurrensregler.

Statsminister Göran Persson har då uttalat: Blir kommunernas ekonomi bättre av förslaget bör också privata entreprenörer i kommunal service kunna dra nytta av det. Då får kommunerna bättre förutsättningar att hantera relationerna med de här bolagen. Statsministern säger vidare enligt TT den 22 november förra året att regeringen inte kommer att lägga sig i hur kommunerna använder pengarna.

Det anmärkningsvärda är att vi kristdemokrater i vår budget anvisar 3 miljarder extra till kommuner och landsting men att regeringspartierna röstat nej till detta. På socialdemokraternas kongress påvisades just behovet av denna extra summa till kommunerna.

Fru talman! Det verkar som om finansministern fått skrämselflicka av den verkliga arbetslösheten. När sysselsättningen ökade med 82 000 personer år 2000 ökade sjukskrivningarna samtidigt med 125 000, och den tendensen har fortsatt. Den verkliga arbetslösheten är gigantisk.

I Dagens Industri i dag finns uppgifter om att AMS av generaldirektören uppmanas att göra av med 75 % av sina medel under det första halvåret.

Då undrar man ju: Vad är det regeringen vill dölja för svenska folket? Är det en misslyckad arbetsmarknadspolitik?

Nu försöker Bosse Ringholm i ett kort interpellationssvar att nyansera förslaget och påstår att den nya utformningen inte medför försämrade konkurrensmöjligheter för det privata näringslivet. Men om man sätter luppen på förslaget inser man snart att det kommer att innebära försämrade konkurrensmöjligheter. En generell del ska ges till kommuner som ökar sin sysselsättning mellan åren 2001 och 2002, och beloppen ges genom en kreditering på skattekontot för kommunen eller landstinget. Kanske kan detta riksdagsbeslut fattas först i maj i år, och kommunerna är då för länge sedan klara med sina budgetar. Vågar de då lita på detta besked och anställa utanför budgeten?

Min fråga till finansministern, som jag vill ha ett ja eller nej till svar på, är: Kommer de privata entreprenörerna att också få sänkt arbetsgivaravgift, eller är de bara med i själva beräkningsunderlaget?

Anf. 125 Finansminister BOSSE RINGHOLM (s):

Fru talman! Om Ulla-Britt Hagström hade lyssnat noga på mitt interpellationssvar hade hon hört att jag sade att den tekniska konstruktionen är sådan att vi räknar in i underlaget för den skattesänkning som kommuner och landsting får både den lönesumma som finns i kommunen och den lönesumma som upphandlas av kommunen, om det nu är en privat entreprenad, en kooperativ entreprenad eller någonting annat. Därför finns det ingen olikhet i behandlingen av den egna kommunala verksamheten och den entreprenadverksamhet som man upphandlar. Där är den tekniska utformningen helt neutral, och det borde väl rimligen tillgodose Ulla-Britt Hagströms intresse på den här punkten.

Sedan är jag kanske något förvånad över att Ulla-Britt Hagström inte har upptäckt vad alla andra har upptäckt, nämligen att vi sedan ett år tillbaka har en kraftig konjunkturdämpning, i USA framför allt. Denna kraftiga konjunkturdämpning har drabbat Europa och även påverkat svensk ekonomi sedan ett år tillbaka. Det borde rimligen Ulla-Britt Hagström ha insett, och att det också motiverar, precis som jag också har sagt i mitt interpellationssvar, att regeringen i det här läget, efter den kraftiga amerikanska konjunkturdämpningen, vill se till att vi kan motverka den genom att bl.a. ge kommuner och landsting ytterligare 3 miljarder kronor som gör att de kan tidigarelägga anställningar under det här året. I en del fall, när det är kommuner som inte har de här resurserna, kan det säkerligen vara en god hjälp till att kommunerna kan undvika att i stället behöva säga upp personal, vilket man kanske hade tvingats till i många gles-

bygdskommuner med en vikande ekonomisk utveckling och ett vikande befolkningsunderlag. Därför är det här förslaget viktigt för alla Sveriges kommuner; för dem som har möjlighet att nyanställa och öka sysselsättningen men också för dem som i första hand försöker slå vakt om den kommunala sysselsättningen. Det kan också bidra till att motverka den kraftiga amerikanska konjunkturnedgången.

Prot. 2001/02:51
15 januari

*Svar på
interpellationer*

Anf. 126 ULLA-BRITT HAGSTRÖM (kd):

Fru talman! Tack Bosse Ringholm! Jag har inget emot Bosse Ringholms ambitioner för kommunerna, men sättet. Om det nu finns i underlaget, om konkurrensneutralitet ska gälla, då måste ju antingen privata företag ha samma ersättning eller så måste kommunen aktivt välja att höja schablonen för entreprenörerna. Bosse Ringholm svarar att privata får samma ersättning, men följer det direktiven, eller är det ett svar som anses täcka vad kommunerna *kan* göra? För i så fall måste kommunen aktivt välja att höja schablonen för entreprenörerna. Och hur gör kommunerna med avtal som redan är tecknade; ska de rivas upp? Nya entreprenörer får ju möjligheten i avtal, men alla kommuner har inte förstått att de måste kompensera ens för de 6 % högre utgifterna för moms.

Kommunen måste nu också återigen lita på retroaktivitet, och det innebär ju också en risk för temporär satsning. Kan kommuner och landsting behålla personalen, eller måste de säga upp efter en kort tid? Det är ju mycket viktigt att upprätthålla kvaliteten inom vård, skola och omsorg, och det menar också ansvariga för Kommunförbundet och Landstingsförbundet, Ilmar Reepalu och Lars Isaksson. Kommunförbundets chefekonom har i ett uttalande, refererat i Dagens Nyheter, sagt följande: "Kommunerna kommer definitivt att avstå från att lägga ut ytterligare verksamhet på entreprenad under nästa år, i och med att man får en 30-procentig rabatt om man gör det själv". Är det kanske det som är meningen: att kväva entreprenader och alternativ?

Som ordförande för Kristdemokratiska kvinnoförbundet känner jag starkt för att förbättra kvinnors arbetsmarknad, och utvecklingen för kvinnor ligger mycket i att utveckla entreprenader och andra alternativ just inom vård, skola och omsorg, där kvinnorna i dag har en bred bas. Det kan bidra till att bryta den starkt könsuppdelade arbetsmarknad som vi har i dag, med kvinnor inom den offentliga sektorn och män inom den privata.

Fru talman! Får de kommuner som har många friskolor eller som har lagt ut mycket av primärvården på entreprenörer då en mindre del av pengarna än de som driver all verksamhet i offentlig regi, eller är det så som Bosse Ringholm nu säger om den nya tekniska delen, att detta är förbättrat under tiden? Det får ju inte vara så som Stefan Fölster, chefekonom vid Svenskt Näringsliv, säger i Finanstidningen den 15 november: "Det här bevisar bara att regeringen kastat in handduken och erkänner att den offentliga sektorn inte kan konkurrera på egna meriter, utan måste subventioneras."

Det finns väldigt mycket att fråga om här, för det finns ingen rim och reson i att ge sig på en utrotningsaktion av tjänsteföretagare inom vård och behandling, skola och äldreomsorg. Det handlar om bemanningsföretag, bevakningsföretag, teletjänstcentraler, datatjänster, distributionsverksamhet, fastighetsförvaltning, friskolor, företagshälsovård, IT-

konsulter, resebyråer, revisionsföretag, spårtrafik, städentreprenadföretag, utbildningsföretag osv. Det vore ju mycket bättre att göra som kristdemokraterna föreslår: Ge hellre ett startbidrag på ytterligare 3 miljarder kronor till kommuner och landsting, för det gynnar ju den kommunala självstyrelsen som regeringen steg för steg håller på att rasera inom flera områden, t.ex. skol- och utbildningsområdet, vårdområdet, barnomsorgen och bostadsmarknaden.

Jag skulle vilja vädja till Bosse Ringholm att särskilt förklara och garantera att den här tekniska förklaringen nu gäller och att kommunerna kan planera långsiktigt eller tänka om.

Anf. 127 Finansminister BOSSE RINGHOLM (s):

Fru talman! Jag trodde inte att jag skulle behöva konstatera att en kristdemokrat står här och läser ur mitt interpellationssvar som fan läser ur Bibeln. Det finns ju ingen rim och reson i det som Ulla-Britt Hagström säger! Hon har faktiskt någon gång i sitt första inlägg konstaterat att jag har lämnat ett svar och att det finns en konkurrensneutralitet. Trots det svassar hon runt och talar om och citerar väldigt okritiskt andra personer som talar helt i nattmössan.

Det är så att kommuner och landsting inte är några entreprenadföretag. Kommuner och landsting är en del av samhället. Här omfördelar vi 3 miljarder kronor från staten till kommuner och landsting. Kommuners och landstings möjligheter och förutsättningar att, på samma sätt som sker i dag, se till att det är en konkurrensneutralitet om man väljer att upphandla olika verksamheter, är ju desamma även efter de här pengarna. De här pengarna bidrar inte på något vis till att förändra förutsättningarna för vare sig skolor, äldreomsorg eller någon annan verksamhet som kommunen hittills har haft anledning till att eller i framtiden kan komma att upphandla.

Jag tycker att det inte är någon poäng att fortsätta en diskussion om avsikten från interpellanten är att ständigt försöka citera snedvridna och fullkomligt felaktiga uttalanden, och interpellanten dessutom gör det på ett mycket okritiskt sätt.

Anf. 128 ULLA-BRITT HAGSTRÖM (kd):

Fru talman! Tack Bosse Ringholm, men vad jag vill ha svar på är ju: Är det så att det är underlaget som är med i själva beräkningen när kommunen får summan, eller följer det direktiv, att den här sänkningen av arbetsgivaravgiften ska gälla såväl för kommunens egna anställda – alltså inom den offentliga sektorn – som för anställda inom privata företag som entreprenörer osv. och alternativt inom kommunen, eller är det godtyckligt upp till kommunen att sedan se hur de här pengarna ska användas? Det är det jag tycker att jag inte har fått svar på, och det är väl därför Bosse Ringholm tycker att jag snedvrider frågan. Men frågan är faktiskt såpass intressant att personer vid EU-kommissionens kontor här i Stockholm också intresserar sig och undrar hur lösningen blir.

Det här är ju min möjlighet i min roll som politiker. Jag kan ju inte gå in i Bosse Ringholms hjärna och läsa Bosse Ringholms tankar. Min möjlighet är att ta reda på vad sakkunniga och experter som studerar frågan säger. Jag är inte ekonom, som Bosse Ringholm. Jag vill veta inför framtiden om kommunerna vågar planera och om kvinnor i dag vågar starta

entreprenader inom vård och omsorg, starta friskolor osv. och veta att de kan konkurrera på lika villkor. Det är min fråga.

Prot. 2001/02:51
15 januari

Anf. 129 Finansminister BOSSE RINGHOLM (s):

Fru talman! Jag har lämnat ett svar, men jag tvingas upprepa det. Förslaget är konstruerat för att det ska vara lika villkor. Det är alldeles tydligt på den punkten. Jag upprepar mitt svar en gång till.

Det är alldeles uppenbart att kommuner och landsting får en större betalningsförmåga som är bra för verksamheten, antingen det är barnomsorg, äldreomsorg eller sjukvård. Självfallet finns ingen anledning att misstro att kommuner och landsting skulle behandla sina entreprenörer på något annat sätt därför att de får mer pengar.

Nu har jag lämnat svaret två gånger. Jag hoppas att inte behöva göra det en tredje gång.

Överläggningen var härmed avslutad.

*Svar på
interpellationer*

32 § Svar på interpellation 2001/02:109 om resursförstärkning till kommuner

Anf. 130 Finansminister BOSSE RINGHOLM (s):

Fru talman! Johan Lönnroth har frågat statsministern vilka initiativ statsministern är beredd att ta så att kommuner och landsting redan under hösten får besked om tillskott av pengar samt vilka initiativ statsministern är beredd att ta så att dessa pengar utgår på budgettekniskt enklaste sätt. Arbetet inom regeringen är så fördelat att det är jag som ska svara på frågan.

Regeringen har kommit fram till att ett extra stöd ska utgå till kommuner och landsting för att de ska kunna tidigarelägga anställningar. Syftet är att förebygga arbetslöshet och stärka välfärdssektorerna. De kommande åren beräknas kommunerna behöva anställa hundratusentals personer, inte minst för att klara den utmaning som en åldrande befolkning ställer dem inför. Genom det extra stödet möjliggörs en tidigareläggning av en del av dessa anställningar.

Principlösningen för hur stödet rent tekniskt ska se ut har tagits fram efter överläggningar med Svenska kommunförbundet och Landstingsförbundet. En del av stödet ges generellt, genom att kommunerna får en skattenedsättning motsvarande 1 % av arbetsgivaravgifterna. Den andra delen av stödet får kommunerna genom en skattenedsättning av arbetsgivaravgifterna för sysselsättningstillskottet mellan 2001 och 2002.

Den totala kostnaden för stöden beräknas till ca 3 miljarder kronor.

Stödet är utformat med målsättning att ge bästa effekt. Samtidigt har vi naturligtvis försökt ta fram en lösning som är budgettekniskt enkel. Regeringen kommer att återkomma till riksdagen med det konkreta förslaget.

Anf. 131 JOHAN LÖNNROTH (v):

Fru talman! Jag tackar så mycket för svaret. Frågan gällde egentligen om kommunerna kunde få ett besked redan i höstas. Därmed är interpellationen något överspelad.

Frågan ställdes efter det att Siv Holma och jag hade misslyckats att få med formuleringar om pengarna redan i höstbudgeten. Vi skulle i och för sig kunna föra en intressant konstitutionell debatt, om inte timmen hade varit så sen, ifall det är ett bra system att ett regeringsparti på en partikongress lägger fram förslag som påverkar riksdagsbetänkanden som just håller på att slutbehandlas i riksdagen. Det kan få en att fundera en del över hur vi har organiserat den nuvarande formen för samarbete. Men det får vi ta en annan gång.

Nu hoppas jag att vi ska komma överens om ett skarpt förslag som vi ska kunna lägga fram för riksdagen tillsammans ganska snart. Jag är säker på att finansministern också hoppas på det. Jag hoppas också att vi tillsammans ska kunna övertyga våra kommun- och landstingspolitiker att de snabbast möjligt tidigarelägger anställningar, så att vi får fart på de nödvändiga jobben inom vård, skola och omsorg.

Det finns också ett ganska stort problem, som jag har mött när jag försöker övertala mina kommunpolitiker att verka för att tidigarelägga anställningar. Kommunernas ekonomi är bättre i år än nästa år. Konjunkturinstitutet räknade i november med att det finansiella sparandet i kommunsektorn i år kommer att ligga på nivån plus 10 miljarder. Nästa år ligger det på plus minus noll. Man kan fråga sig hur många kommuner och landsting som vågar tidigarelägga anställningar, om de tror att pengarna försvinner igen nästa år. Jag förutsätter att finansministern är överens med mig om att det måste handla om pengar som ligger kvar, som utgår också framöver, nästa år osv. Då kan man få en stabilitet i anställningarna.

Om inte finansministern dementerar tänker jag skicka ut budskapet till mina vänner i kommuner och landsting att de kan räkna med att pengarna kommer också i framtiden.

Anf. 132 Finansminister BOSSE RINGHOLM (s):

Fru talman! Jag delar självfallet Johan Lönnroths uppfattning att det är bra om vi så snabbt som möjligt kan återkomma med ett förslag till riksdagen. Efter de diskussioner som vi har haft mellan de tre partierna har jag goda förhoppningar om att så kan ske, så att vi kan få fart på sysselsättningen i verksamheter ute i kommuner och landsting.

Den andra frågan gäller fortsättningen under 2003 och åren framöver. Det är naturligtvis också min förhoppning att vi ska ha möjlighet att fortsätta att stödja kommuner och landsting, som Johan Lönnroth säger. Jag måste också kunna visa upp en finansiering. Vi får återkomma senare till hur den finansieringen ska kunna säkerställas. Jag är medveten om att det faktum att den allmänna tillväxten är något lägre nu än tidigare frestar på den kommunala ekonomiska balansen. Den kommer naturligtvis också att ha inverkan på den statliga ekonomiska balansen. Det gäller att få hela ekvationen att gå ihop.

Anf. 133 JOHAN LÖNNROTH (v):

Fru talman! Jag hörde finansministern hänvisa till konjunkturläget i den förra interpellationsdebatten. Han sade att det är nödvändigt att försöka motverka den nedgång i sysselsättningen som vi annars kan riskera att få. Det budgetmål som vi har satt upp gemensamt uppgår till 2 % över konjunkturcykeln. Vi har faktiskt haft så stora överskott förra året och förrförra året att vi nu har ett visst utrymme. Vi ska inte utan vidare slösa bort de pengarna. Men om konjunkturen viker bör vi ha ett rimligt utrymme för att pengarna ska ligga kvar. Jag tänker fortsätta att tolka finansministerns förhoppning så att vi självklart måste få fram pengarna, också för framtiden.

Överläggningen var härmed avslutad.

Prot. 2001/02:51
15 januari

*Svar på
interpellationer*

33 § Svar på interpellation 2001/02:99 om skyddad identitet

Anf. 134 Finansminister BOSSE RINGHOLM (s):

Fru talman! Lars Elinderson har frågat justitieministern om han kommer att föreslå förändringar av rätten till skyddade personuppgifter, så att personer som själva utgör hot för annans säkerhet eller som avtjänar straff för våldsbrott inte beviljas s.k. skyddad identitet.

Arbetsfördelningen i regeringen är sådan att frågor om folkbokföring och därmed sammanhängande frågor såsom kvarskrivning och fingerade personuppgifter handläggs inom Finansdepartementet och interpellationen har därför överlämnats till mig.

När man talar om skyddade personuppgifter menar man i allmänhet att uppgifter som kan antas vara omfattade av sekretess förses med en spärmarkering, att en person medges kvarskrivning eller att en person förses med fingerade personuppgifter.

Sekretess gäller enligt sekretesslagen för uppgifter om enskilda personliga förhållanden bl.a. i verksamhet som avser folkbokföring eller annan liknande registrering av befolkningen om det av särskild anledning kan antas att den enskilde eller någon honom närstående lider men av att uppgifterna röjs. En spärmarkering av en registeruppgift utgör enbart en varningssignal om att särskild försiktighet bör iakttas vid bedömningen av om uppgiften kan lämnas ut eftersom uppgiften kan vara omfattad av sekretess. Ett beslut att inte lämna ut en uppgift på grund av sekretess kan överklagas till domstol.

Med kvarskrivning menas att en person efter flyttning fortfarande är folkbokförd på den gamla folkbokföringsorten. Reglerna om kvarskrivning finns i folkbokföringslagen. Detta medges endast om personen av särskilda skäl kan antas bli utsatt för brott, förföljelse eller allvarliga trakasserier och behovet av skydd inte kan tillgodoses genom besöksförbud eller på annat sätt. Kvarskrivning får medges för högst tre år i taget. När det inte längre finns skäl för kvarskrivning ska den upphöra. Ett beslut om kvarskrivning fattas av skattemyndigheten och kan överklagas av Riksskatteverket till domstol.

Härutöver finns det i speciella fall möjlighet att tillåtas använda fingerade personuppgifter enligt lagen om fingerade personuppgifter. Ett sådant medgivande lämnas endast om den enskilde inte kan beredas

tillräckligt skydd genom kvarskrivning eller på annat sätt och förutsätter att personen i fråga riskerar att bli utsatt för allvarlig brottslighet som riktar sig mot dennes liv, hälsa eller frihet. Beslut om medgivande att använda fingerade personuppgifter kan tidsbegränsas och lämnas av Stockholms tingsrätt.

Bedömningen av om det är motiverat att hemlighålla personuppgifter görs utifrån den registrerades behov av skydd. Här gäller samma krav i det avseendet för kriminellt belastade som för andra. En ordning som skulle förespråka något annat skulle medföra att den som avtjänar ett straff exkluderas från möjligheten att på detta sätt skyddas från att utsättas för brott. Han eller hon skulle med andra ord inte ha samma rätt till skydd som andra personer.

Min uppfattning är att alla människor i vårt samhälle har rätt till det skydd mot brott som samhället kan erbjuda. Den princip som kommer till uttryck i bestämmelserna om skyddade personuppgifter är viktig och riktig. Jag anser därför att det för närvarande inte finns skäl att ändra dessa bestämmelser.

Anf. 135 LARS ELINDERSON (m):

Fru talman! Jag tackar finansministern för svaret. Svaret innehöll framför allt en utförlig redovisning av de regler som finns om s.k. skyddade personuppgifter. Jag vill till protokollet säga att jag kände till de reglerna.

Syftet med min interpellation var att få en diskussion om de rättssäkerhetsaspekter som aktualiserades i en serie artiklar i Svenska Dagbladet, och jag tror också att Dagens Nyheter tog upp frågan under hösten. Man redovisade det faktum att ett stort antal av de människor som själva har utsatt andra människor för hot som medför att andra människor måste kräva skyddad identitet för att känna sig säkra också har rätt till skyddade personuppgifter.

Det var den diskussionen jag ville ha med justitieministern och inte en diskussion om tillämpningen eller utformningen av den nuvarande bestämmelsen i folkbokföringslagstiftningen.

När man har följt den diskussion som varit i medierna och också tagit del av ett antal konkreta fall måste man ställa sig frågan om det är rimligt att en person som under lång tid har förföljts, trakasserats och kanske t.o.m. fysiskt misshandlat sin tidigare sambo eller make – och maken eller maken får skyddade personuppgifter för att inte utsättas för denna förföljelse av vederbörande person – också ska ha samma rätt till skydd och därmed kunna fortsätta en del av sin verksamhet med lagens skydd. Det ger möjlighet att kunna dölja sin egen verksamhet eller underlättar den egna brottsliga verksamheten.

Man kan fråga sig om det är rimligt att personer som under lång tid efterforskas av fordringsägare med hänvisning till att de också är utsatta för personliga hot från andra kan fortsätta att undanhålla sig sin fordringsägare just på grund av att personuppgifterna blir belagda med sekretess.

Den andra konkreta frågan som jag ställde i min interpellation är: Hur kan man göra bedömningen att en person som dömts till ett långvarigt fängelsestraff och som tillbringar sin tid på ett av de mest säkra fängelser vi har i landet under den tiden kan ha ett behov av skyddade personupp-

gifter för sin egen säkerhets skull? Är inte säkerhetsanordningarna på fängelserna i sig ett skydd under den perioden?

Det svar jag får på min interpellation är en hänvisning till likställhetsprincipen. Alla människor som är utsatta för hot oavsett om de är kriminellt belastade eller inte ska ha rättigheten att få sina personuppgifter sekretessbelagda. Jag delar den uppfattningen. Men det är inte vad min interpellation tar upp.

Den tar upp frågeställningen om de personer vilkas verksamhet leder till att andra tvingas begära sekretessbelagda personuppgifter. Det gäller också de personer som begär det under den tid de tillbringar på en sluten kriminalvårdsanstalt. Varför ska de ha rätt till samma skydd och därmed kunna fortsätta sin verksamhet?

Jag tycker inte att jag så här långt har fått det svar som jag hoppades att få. Jag tror nämligen att även regeringen delar min grundläggande inställning i den här frågan. Det borde vara rimligt att också medge att det finns skäl att göra en översyn av bestämmelserna i de hänseendena.

Anf. 136 Finansminister BOSSE RINGHOLM (s):

Fru talman! Jag får inte riktigt Lars Elindersons syn att gå ihop. Han börjar med att säga att han delar uppfattningen att alla i vårt land bör behandlas lika inför lagen. Sedan slutar han med att säga att några måste beviljas undantag från denna princip. Då har han intagit båda uppfattningarna. Han kan inte både ha uppfattningen att alla ska behandlas lika inför lagen och sedan ändå säga att några inte ska behandlas lika inför lagen. Han måste nog bestämma sig för om han delar den ena eller den andra uppfattningen.

Varför har en person som vistas inom kriminalvården behov av skydd av personuppgifter? Normalt är alla folkbokföringsuppgifter, personnummer, namn och adress och sådant offentlig handling. Men i vissa fall kan det finnas anledning att införa ett skydd för en enskild persons personuppgifter. Det kan handla om personens egen situation eller att exempelvis en familjemedlem behöver skydd för personuppgifterna. Det kan ha särskilt betydelse för den situation som Lars Elinderson belyser, eftersom man normalt sett inte ändrar sin folkbokföring bara för att man är intagen i kriminalvårdsanstalt.

Det finns också skäl att se på hur prövningen görs om man ska få ett skydd eller inte. Den bedömning som ska göras om det föreligger skäl att bevilja den enskilde skydd av personuppgifterna görs utifrån förhållandena i varje enskilt fall. Det är viktigt. Svensk rätt utesluter inte någon från rätten till skydd exempelvis på grund av att denna är kriminellt belastad eller intagen på kriminalvårdsanstalt. Alla behandlas lika inför lagen.

Om Lars Elinderson har sin första uppfattning borde han rimligen också dela den slutsatsen. Har han sin andra uppfattning att inte alla utan bara några ska behandlas lika och några ska undantas från lagen kan jag förstå att han gör en annan bedömning i frågan.

Det finns ett nyanserat system för skydd av personuppgifter. Det kan vara viktigt att notera att det skyddet kan variera i styrka efter behov. Jag vill särskilt framhålla att det är myndigheter och domstolar som gör prövningen efter en särskild ansökan. Det är inte den enskilde själv som

Prot. 2001/02:51
15 januari

*Svar på
interpellationer*

kan avgöra om han eller hon ska få skydd. Därför är det likhet inför lagen som gäller. Det gäller alla medborgare i vårt land.

Anf. 137 LARS ELINDERSON (m):

Fru talman! Finansministern frågar vad jag tycker i den här frågan. Min uppfattning är helt klar. I en avvägning mellan olika personers skyddsbehov ska den som är utsatt för det direkta hotet och har det direkta skyddsbehovet gå i första hand och inte den som utsätter vederbörande för hot eller har utsatt vederbörande för hot.

Det finns skäl att lyssna på vad Riksskatteverkets egen expert på sekretessfrågor säger i frågan. Jag har i olika sammanhang fått en redovisning av detta. Bl.a. säger den ansvarige för sekretessfrågor på Riksskatteverket att det inte bara krävs ett regelverk för sekretessmarkering, som i dag saknas enligt hans uppfattning, utan också en utvärdering hur det fungerar. Resultatet blir, som han hänvisar till i de offentliga intervjuer som har gjorts, att rättssäkerheten sätts i fara om uppgifterna hemlighålls utan att en sekretessbedömning görs. Det har skett i ett antal olika fall.

Min uppfattning är att personer som själva förorsakar att andra människor begär att få sina personuppgifter sekretessbelagda inte själva självklart ska vara föremål för sekretessbeläggning av personuppgifter.

Anf. 138 Finansminister BOSSE RINGHOLM (s):

Fru talman! Det är alldeles uppenbart att vi gör olika bedömningar. Jag hävdar principen att alla ska behandlas lika inför lagen. Lars Elinderson vill göra undantag.

Mot bakgrund av det sista som Lars Elinderson sade vill jag gärna betona att det inte är någon enskild som själv kan avgöra om man har ett sådant här behov av skydd. Det är domstol som prövar det. Därför kan ingen på det sätt som Lars Elinderson säger själv göra bedömningen av om man behöver undantaget, utan det är som sagt domstol som prövar frågan.

Jag tycker att likhet inför lagen bör gälla alla, och jag beklagar om inte Elinderson delar den uppfattningen.

Anf. 139 LARS ELINDERSON (m):

Fru talman! Jag tycker att samma regler ska gälla för alla. Om man utsätter andra för hot så tycker jag att alla som utsätter andra för hot ska behandlas på samma sätt. Då ska tillämpningsreglerna i bestämmelserna vara sådana att man inte kan gömma sig bakom sekretessbelagda uppgifter och fortsätta sin verksamhet. En sådan bedömning måste naturligtvis göras i varje enskilt fall.

Det är inte så som svaret antyder – att jag tycker att människor som är brottsligt belastade eller som har dömts för ett brott generellt ska fråntas möjligheten att få sina personuppgifter sekretessbelagda. Men om man själv anger att man har ett skyddsbehov och enligt reglerna – och om detta är riktigt – också ska ha sekretessbelagda personuppgifter så ska detta inte vara självklart om man samtidigt utsätter andra för hot mot deras säkerhet. Det är min principiella uppfattning.

Precis som jag sade inledningsvis så tycker jag också att detta är likhet inför lagen. Det är lagen som är fel, enligt min uppfattning.

Prot. 2001/02:51
15 januari

Överläggningen var härmed avslutad.

34 § Anmälan om inkomna faktapromemorior om förslag från Europeiska kommissionen, m.m.

Andre vice talmannen anmälde att följande faktapromemorior om förslag från Europeiska kommissionen inkommit och överlämnats till utskott:

2001/02:FPM36 Meddelande från kommissionen om public service-broadcasting m.m. till kulturutskottet

2001/02:FPM37 Kommissionens förslag om riktlinjer för det transeuropeiska transportnätet, TENT *KOM (2001) 544* till trafikutskottet

35 § Anmälan om uppteckningar vid EU-nämndens sammanträden

Andre vice talmannen anmälde att uppteckningar från EU-nämndens sammanträden inkommit från

fredagen den 29 juni 2001

fredagen den 13 juli 2001

fredagen den 7 september 2001

fredagen den 21 september 2001

tisdagen den 2 oktober 2001

fredagen den 12 oktober 2001

fredagen den 19 oktober 2001

fredagen den 26 oktober 2001

fredagen den 2 november 2001

fredagen den 9 november 2001

fredagen den 16 november 2001

fredagen den 23 november 2001

onsdagen den 28 november 2001

fredagen den 30 november 2001

36 § Hänvisning av ärenden till utskott

Föredrogs och hänvisades

Förslag

2001/02:RR11 till justitieutskottet

2001/02:RR12 till finansutskottet

2001/02:RR13 till socialförsäkringsutskottet

37 § Bordläggning

Anmäldes och bordlades
Proposition
2001/02:63 De nya läkemedelsförmånerna

Konstitutionsutskottets betänkanden
2001/02:KU7 Regional samverkan och statlig länsförvaltning
2001/02:KU9 Allmänna helgdagar, m.m.
2001/02:KU10 Granskning av statsrådets tjänsteutövning och regerings-
ärendenas handläggning

Lagutskottets betänkande
2001/02:LU6 Sjöfylleri

Utrikesutskottets betänkande
2001/02:UU5 Berättelse om verksamheten i Europeiska unionen under
2000

38 § Anmälan om interpellationer

Anmäldes att följande interpellationer framställdes

den 17 december 2001

2001/02:143 av *Marianne Andersson* (c) till socialminister Lars Engqvist
Elöverkänslighet

den 18 december 2001

2001/02:144 av *Yvonne Andersson* (kd) till utbildningsminister Thomas
Östros

Examensrätt för Naprapathögskolan

2001/02:145 av *Yvonne Andersson* (kd) till statsrådet Ingegerd Wärners-
son

Utomhuspedagogik

2001/02:146 av *Lena Ek* (c) till justitieminister Thomas Bodström

Unga invandrarkvinnors situation

2001/02:147 av *Maria Larsson* (kd) till jordbruksminister Margareta
Winberg

Lönegapet mellan män och kvinnor

2001/02:148 av *Maria Larsson* (kd) till statsminister Göran Persson

Löneskillnader mellan män och kvinnor inom Regeringskansliet

den 19 december 2001

2001/02:149 av *Yvonne Andersson* (kd) till utbildningsminister Thomas
Östros

Högre yrkesutbildning

2001/02:150 av *Yvonne Andersson* (kd) till utbildningsminister Thomas Östros
Forskningsfrågor inom EU

Prot. 2001/02:51
15 januari

den 20 december 2001

2001/02:151 av *Désirée Pethrus Engström* (kd) till statsrådet Ingela Thalén

Elvapunktsprogrammet för ökad hälsa i arbetslivet

2001/02:152 av *Kjell Eldensjö* (kd) till statsrådet Lars-Erik Lövdén
Kommunallagen om stöd till näringslivet

2001/02:153 av *Ingemar Vänerlöv* (kd) till näringsminister Björn Rosengren

Vänersjöfartens framtid

2001/02:154 av *Sven Brus* (kd) till socialminister Lars Engqvist

Personal i äldreomsorgen

2001/02:155 av *Sven Brus* (kd) till socialminister Lars Engqvist

Palliativ vård

2001/02:156 av *Chatrine Pålsson* (kd) till socialminister Lars Engqvist

Anhörigvårdarnas situation

2001/02:157 av *Maria Larsson* (kd) till miljöminister Kjell Larsson

Miljöbalken

den 21 december 2001

2001/02:158 av *Sten Andersson* (-) till statsminister Göran Persson
Placeringar av EU-institutioner

den 27 december 2001

2001/02:159 av *Roy Hansson* (m) till kulturminister Marita Ulvskog
Kultursponsring

2001/02:160 av *Maria Larsson* (kd) till utrikesminister Anna Lindh
Flyktingar från Bosnien

den 3 januari 2002

2001/02:161 av *Sten Andersson* (-) till finansminister Bosse Ringholm
Vinskatten och priserna på vin

den 8 januari 2002

2001/02:162 av *Gunnel Wallin* (c) till justitieminister Thomas Bodström
Rättsvårdande myndigheter

den 9 januari 2002

2001/02:163 av *Lena Ek* (c) till finansminister Bosse Ringholm
Arbetslöshetsstatistik

2001/02:164 av *Margareta Andersson* (c) till näringsminister Björn Rosengren
Arbetslöshet

den 10 januari 2002

2001/02:165 av *Maria Larsson* (kd) till näringsminister Björn Rosengren
Familjeföretag

2001/02:166 av *Åsa Torstensson* (c) till statsrådet Ulrica Messing
Service för en levande landsbygd

den 15 januari 2002

2001/02:167 av *Ulla-Britt Hagström* (kd) till socialminister Lars Engqvist
Våld mot äldre kvinnor och män

2001/02:168 av *Ana Maria Narti* (fp) till socialminister Lars Engqvist
Medicinsk rehabilitering för långvarigt arbetslösa

2001/02:169 av *Maud Björnemalm* (s) till näringsminister Björn Rosengren
Postens service

2001/02:170 av *Sten Andersson* (-) till näringsminister Björn Rosengren
Citytunneln i Malmö

2001/02:171 av *Ulla-Britt Hagström* (kd) till miljöminister Kjell Larsson
LIP-medel för skolsatsning

Interpellationerna 143–166 redovisas i bilaga som fogats till riksdagens snabbprotokoll tisdagen den 15 januari.

Interpellationerna 167–171 redovisas i bilaga som fogats till riksdagens snabbprotokoll tisdagen den 22 januari.

39 § Anmälan om frågor för skriftliga svar

Anmälades att följande frågor för skriftliga svar framställts

den 17 december 2001

2001/02:431 av *Rigmor Stenmark* (c) till socialminister Lars Engqvist
Forskning och personlig integritet

2001/02:432 av *Lars Gustafsson* (kd) till socialminister Lars Engqvist
Familjeverksamheten vid Mättinge

2001/02:433 av *Göte Jonsson* (m) till justitieminister Thomas Bodström
Våld mot polismän

2001/02:434 av *Birgitta Carlsson* (c) till justitieminister Thomas Bodström
Ekobrottsmyndighetens organisation

2001/02:435 av *Inger René* (m) till jordbruksminister Margareta Winberg
Statens förhållningssätt till prostituerade

2001/02:436 av *Inger Davidsson* (kd) till kulturminister Marita Ulvskog
Spel på värdeautomater
2001/02:437 av *Jan-Evert Rådström* (m) till näringsminister Björn
Rosengren
Nya företagsformer
2001/02:438 av *Eskil Erlandsson* (c) till finansminister Bosse Ringholm
Sveriges bönder och dieselskatten

Prot. 2001/02:51
15 januari

den 18 december 2001

2001/02:439 av *Lars Leijonborg* (fp) till statsrådet Ingegerd Wärnersson
Ordningsproblemen i skolan
2001/02:440 av *Ola Karlsson* (m) till miljöminister Kjell Larsson
Upparbetat kärnbränsle
2001/02:441 av *Göran Lindblad* (m) till utrikesminister Anna Lindh
Exkludering från Genèvekonventionen
2001/02:442 av tredje vice talman *Rose-Marie Frebran* (kd) till utrikes-
minister Anna Lindh
Exkludering från Genèvekonventionen
2001/02:443 av *Marianne Andersson* (c) till utrikesminister Anna Lindh
Exkludering från Genèvekonventionen
2001/02:444 av *Magnus Jacobsson* (kd) till utrikesminister Anna Lindh
Israel–Palestina-konflikten
2001/02:445 av *Anders Sjölund* (m) till statsrådet Ingela Thalén
Änkepensionerna

den 19 december 2001

2001/02:446 av *Carl-Axel Johansson* (m) till utbildningsminister Tho-
mas Östros
Studiemedel och utlandsstudier
2001/02:447 av *Ulla-Britt Hagström* (kd) till miljöminister Kjell Larsson
Världstoppmöte om hållbar utveckling
2001/02:448 av *Carina Hägg* (s) till statsrådet Lars-Erik Lövdén
Bostadsförmedling med 35 § hyreslagen
2001/02:449 av *Göran Lindblad* (m) till justitieminister Thomas Bod-
ström
Omhändertagande av berusade
2001/02:450 av *Lena Ek* (c) till näringsminister Björn Rosengren
Arbetsmarknadsstatistiken
2001/02:451 av *Berit Adolfsson* (m) till socialminister Lars Engqvist
Yrkesförbud och äldre privatpraktiserande läkare
2001/02:452 av *Cristina Husmark Pehrsson* (m) till socialminister Lars
Engqvist
Lag om patienträttigheter
2001/02:453 av *Ana Maria Narti* (fp) till utrikesminister Anna Lindh
Exkludering från Genèvekonventionen
2001/02:454 av *Kerstin-Maria Stalin* (mp) till utrikesminister Anna
Lindh
Exkludering från Genèvekonventionen

2001/02:455 av *Göran Lindblad* (m) till utrikesminister Anna Lindh
Flyktingar från Afghanistan
2001/02:456 av *Mikael Oscarsson* (kd) till utrikesminister Anna Lindh
Antisemitiskt uttalande
2001/02:457 av tredje vice talman *Rose-Marie Frebran* (kd) till utrikesminister Anna Lindh
Exkludering från Genèvekonventionen
2001/02:458 av *Maud Ekendahl* (m) till justitieminister Thomas Bodström
Samlokalisering av myndigheter
2001/02:459 av *Rolf Gunnarsson* (m) till justitieminister Thomas Bodström
Polisen och vårdmyndigheten
2001/02:460 av *Magnus Jacobsson* (kd) till utbildningsminister Thomas Östros
Yrkesfiskarkåren
2001/02:461 av *Sven Brus* (kd) till socialminister Lars Engqvist
Färdtjänst för barn
2001/02:462 av *Sven Brus* (kd) till socialminister Lars Engqvist
Rekrytering av personliga assistenter
2001/02:463 av *Christer Skoog* (s) till näringsminister Björn Rosengren
Samhall
2001/02:464 av *Christer Skoog* (s) till näringsminister Björn Rosengren
Flytt av företag till utlandet
2001/02:465 av *Inger Segelström* (s) till utrikesminister Anna Lindh
Biståndet till Afghanistan

den 21 december 2001

2001/02:466 av *Yilmaz Kerimo* (s) till utrikesminister Anna Lindh
Kristna minoriteter i Turkiet
2001/02:467 av tredje vice talman *Rose-Marie Frebran* (kd) till utrikesminister Anna Lindh
Transportörsansvaret
2001/02:468 av *Ulla Hoffmann* (v) till utrikesminister Anna Lindh
Exkludering från Genèvekonventionen
2001/02:469 av *Ulla Hoffmann* (v) till utrikesminister Anna Lindh
Exkludering från Genèvekonventionen
2001/02:470 av *Lars Ohly* (v) till utrikesminister Anna Lindh
Egyptier
2001/02:471 av *Lars Ohly* (v) till utrikesminister Anna Lindh
Egyptiska regeringen

den 28 december 2001

2001/02:472 av *Roy Hansson* (m) till jordbruksminister Margareta Winberg
EU:s arealstöd
2001/02:473 av *Catharina Hagen* (m) till finansminister Bosse Ringholm
Förmögenhetsskatten

den 3 januari 2002

2001/02:475 av Maud Ekendahl (m) till socialminister Lars Engqvist
Högekostnadsskydd för erektionsmedel

2001/02:476 av Bertil Persson (m) till statsrådet Ingegerd Wärnersson
Våldet i skolan

2001/02:477 av Rolf Gunnarsson (m) till justitieminister Thomas Bodström

En ny kriminalvårdsanstalt i Dalarna

2001/02:478 av Rolf Gunnarsson (m) till försvarsminister Björn von Sydow

Hemvärnets verksamhet

2001/02:479 av Rolf Gunnarsson (m) till näringsminister Björn Rosengren

Problem med tågtrafiken

2001/02:480 av Marietta de Pourbaix-Lundin (m) till justitieminister Thomas Bodström

Ansvar för åtgärder beträffande strandade fartyg och vrak

den 7 januari 2002

2001/02:481 av Rolf Olsson (v) till socialminister Lars Engqvist
Läkemedelsbiverkningar

den 4 januari 2002

2001/02:482 av Helena Bargholtz (fp) till statsminister Göran Persson
Påvens möjligheter att förhindra spridning av hiv

2001/02:483 av Elver Jonsson (fp) till näringsminister Björn Rosengren
Insjöfartens framtida förutsättningar

2001/02:484 av Anita Sidén (m) till justitieminister Thomas Bodström
Flygande inspektioner

2001/02:485 av Tuve Skånberg (kd) till utrikesminister Anna Lindh
Skövling av arkeologiska fynd på Tempelplatsen i Jerusalem

2001/02:486 av Gunilla Tjernberg (kd) till jordbruksminister Margareta Winberg

Dispens för jordbrukare

den 7 januari 2002

2001/02:487 av Sonja Fransson (s) till statsrådet Ingela Thalén
Synskadades rätt till skriftspråk

2001/02:488 av Rolf Gunnarsson (m) till försvarsminister Björn von Sydow

Flytten av Swedint

2001/02:489 av Rolf Gunnarsson (m) till näringsminister Björn Rosengren

Posten AB:s försäljning av frimärken

2001/02:490 av *Kenneth Johansson* (c) till finansminister Bosse Ringholm
Skatten på skidliftsverksamhet

den 8 januari 2002

2001/02:491 av *Ulla-Britt Hagström* (kd) till miljöminister Kjell Larsson
Vindkraftverk och flygsäkerhet

2001/02:492 av *Jan-Evert Rådström* (m) till försvarsminister Björn von Sydow
Försäljning av försvarsmateriel

2001/02:493 av *Yvonne Ångström* (fp) till justitieminister Thomas Bodström
Lycksele tingsrätt

den 9 januari 2002

2001/02:494 av *Berit Adolfsson* (m) till statsrådet Mona Sahlin
Postservice i glesbygd

2001/02:495 av *Viviann Gerdin* (c) till statsminister Göran Persson
Konventet om Europas framtid

2001/02:496 av *Gunnel Wallin* (c) till justitieminister Thomas Bodström
Propositionen angående buggning

2001/02:497 av *Gunnar Axén* (m) till justitieminister Thomas Bodström
Införlivandet av rådets direktiv 98/71/EG

2001/02:498 av *Anita Sidén* (m) till justitieminister Thomas Bodström
Väntetider i häkte

2001/02:499 av *Helena Bargholtz* (fp) till justitieminister Thomas Bodström
Jämkad bodelning

2001/02:500 av *Inga Berggren* (m) till jordbruksminister Margareta Winberg
Utvärdering av pengarna till livsmedelskunskap

den 10 januari 2002

2001/02:501 av *Åke Carnerö* (kd) till näringsminister Björn Rosengren
Säkrare ledningsgator

2001/02:502 av *Per-Samuel Nisser* (m) till näringsminister Björn Rosengren
Vänersjöfarten

2001/02:503 av *Göran Lindblad* (m) till statsrådet Jan O Karlsson
Avvisning av flyktingar

2001/02:504 av *Maria Larsson* (kd) till statsrådet Ulrica Messing
Tillväxtavtalen

2001/02:505 av *Maria Larsson* (kd) till statsrådet Ingegerd Wärnersson
Uppföljning av maxtaxan

2001/02:506 av *Sofia Jonsson* (c) till statsrådet Mona Sahlin
Postservice i glesbygd

2001/02:507 av *Johan Pehrson* (fp) till statsrådet Jan O Karlsson
Avvisningar
2001/02:508 av *Göran Lindblad* (m) till statsrådet Jan O Karlsson
Avvisning av irakiska kurder
2001/02:509 av *Sten Tolgfors* (m) till utrikesminister Anna Lindh
Yttrandefrihet och pressfrihet i Zimbabwe
2001/02:510 av *Sten Tolgfors* (m) till utrikesminister Anna Lindh
Utvecklingen i Zimbabwe
2001/02:511 av *Yvonne Ångström* (fp) till näringsminister Björn Rosengren
Företagsklimatet i Västerbotten
2001/02:512 av *Sven Brus* (kd) till näringsminister Björn Rosengren
Holmens investeringsbeslut
2001/02:513 av *Ola Karlsson* (m) till statsrådet Mona Sahlin
RALF-rapporten
2001/02:514 av *Göran Lindblad* (m) till justitieminister Thomas Bodström
Avvisning av asylsökande
2001/02:515 av *Jonas Ringqvist* (v) till jordbruksminister Margareta Winberg
Övergödningen

den 14 januari 2002

2001/02:516 av *Anita Sidén* (m) till statsrådet Ingegerd Wärnersson
Trafikundervisningen i grundskolan
2001/02:517 av *Magnus Jacobsson* (kd) till statsrådet Britta Lejon
Ljungskile
2001/02:518 av *Kerstin-Maria Stalin* (mp) till statsrådet Jan O Karlsson
De irakiska kurderna
2001/02:519 av *Bertil Persson* (m) till näringsminister Björn Rosengren
Vindkraften i Stockholmsregionen

den 15 januari 2002

2001/02:520 av *Per-Samuel Nisser* (m) till finansminister Bosse Ringholm
Momssatser inom turismen
2001/02:521 av *Ulla-Britt Hagström* (kd) till statsrådet Mona Sahlin
Forskning om belastningsskador
2001/02:522 av *Inger Strömbom* (kd) till miljöminister Kjell Larsson
Slammet och kretsloppet

Frågorna 431–515 redovisas i bilaga som fogats till riksdagens snabbprotokoll tisdagen den 15 januari.

Frågorna 516–522 redovisas i bilaga som fogats till riksdagens snabbprotokoll tisdagen den 22 januari.

40 § Anmälan om skriftliga svar på frågor

Anmälades att skriftliga svar på följande frågor inkommit

den 17 december 2001

2001/02:367 av *Inger Lundberg* (s) till finansminister Bosse Ringholm
Skattekonkurrens

2001/02:368 av *Carl Fredrik Graf* (m) till finansminister Bosse Ringholm

Pensionssparande och näringsidkare

2001/02:379 av *Ola Karlsson* (m) till näringsminister Björn Rosengren
Väganläggningar

2001/02:382 av *Viviann Gerdin* (c) till statsrådet Lars-Erik Lövdén
Ersättningsmedel för vägsador

den 18 december 2001

2001/02:395 av *Jeppe Johnsson* (m) till socialminister Lars Engqvist
Minderåriga och läkemedelsuttag

2001/02:397 av *Inger Strömbom* (kd) till statsrådet Leif Pagrotsky
Östersjömiljardens användning

2001/02:399 av *Sten Tolgfors* (m) till statsrådet Leif Pagrotsky
Arbetsstillfällen i Sverige

2001/02:411 av *Chatrine Pålsson* (kd) till socialminister Lars Engqvist
Tillgång till läkare i äldreboende

2001/02:413 av *Chatrine Pålsson* (kd) till socialminister Lars Engqvist
Missbrukarvården

2001/02:414 av *Désirée Pethrus Engström* (kd) till socialminister Lars Engqvist

Brandlarm på äldreboende

den 19 december 2001

2001/02:387 av *Helena Bargholtz* (fp) till justitieminister Thomas Bodström

Ombudskostnader för trafikskadade

2001/02:389 av *Carina Hägg* (s) till finansminister Bosse Ringholm
Invandrare och lån

2001/02:390 av *Yvonne Ångström* (fp) till kulturminister Marita Ulvskog
Norrbottensteatern

2001/02:391 av *Inga Berggren* (m) till jordbruksminister Margareta Winberg

Mat och hälsa

2001/02:392 av *Gudrun Lindvall* (mp) till jordbruksminister Margareta Winberg

Bekämpningsmedelsanvändningen

2001/02:393 av *Maud Ekendahl* (m) till jordbruksminister Margareta Winberg

BSE-smittan

2001/02:400 av *Bengt-Ola Rytta* (s) till justitieminister Thomas Bodström

Avlyssning

2001/02:415 av *Anne Ludvigsson* (s) till utbildningsminister Thomas Östros

Återbetalning av studielån

2001/02:416 av *Birgitta Carlsson* (c) till justitieminister Thomas Bodström

Centralisering av polisverksamhet

2001/02:417 av *Maggi Mikaelsson* (v) till jordbruksminister Margareta Winberg

Hovslagarutbildningen

2001/02:418 av *Berit Jóhannesson* (v) till försvarsminister Björn von Sydow

Mönstring

den 20 december 2001

2001/02:334 av *Ulla Hoffmann* (v) till statsrådet Mona Sahlin

EU och utvecklingsprogram

2001/02:394 av *Jan-Evert Rådström* (m) till näringsminister Björn Rosengren

Översvämningspengar till Värmland

2001/02:396 av *Ewa Thalén Finné* (m) till statsrådet Mona Sahlin

Exit Skåne

2001/02:402 av *Anna Åkerhielm* (m) till finansminister Bosse Ringholm

Finansinspektionen

2001/02:404 av *Marietta de Pourbaix-Lundin* (m) till näringsminister Björn Rosengren

Samråd med små och medelstora företag

2001/02:405 av *Ola Sundell* (m) till näringsminister Björn Rosengren

Konkurrenssituationen för spånskiveindustrin

2001/02:409 av *Sten Tolgfors* (m) till näringsminister Björn Rosengren

E 18 mellan Örebro och Karlskoga

2001/02:410 av *Stig Eriksson* (v) till näringsminister Björn Rosengren

Postens service

2001/02:421 av *Ola Sundell* (m) till näringsminister Björn Rosengren

Ersättningsjobb i Hammerdal

2001/02:429 av *Jan Backman* (m) till näringsminister Björn Rosengren

Rederistödet i Öresund

den 21 december 2001

2001/02:388 av *Annelie Enochson* (kd) till utrikesminister Anna Lindh

Turkiets behandling av kristna

2001/02:398 av *Inger Strömbom* (kd) till statsrådet Leif Pagrotsky

Skatteöverläggningar med Danmark

2001/02:401 av *Anita Sidén* (m) till socialminister Lars Engqvist

Kroniskt sjuka

2001/02:406 av *Murad Artin* (v) till utrikesminister Anna Lindh

Irakiska flyktingar i Jordanien

Prot. 2001/02:51
15 januari

2001/02:407 av *Murad Artin* (v) till utrikesminister Anna Lindh
Religionsfrihet i Turkiet
2001/02:408 av *Yilmaz Kerimo* (s) till utrikesminister Anna Lindh
Irakiska flyktingar i Jordanien
2001/02:412 av *Marietta de Pourbaix-Lundin* (m) till socialminister Lars Engqvist
De dövblindas situation i samhället
2001/02:420 av *Marianne Andersson* (c) till utrikesminister Anna Lindh
Kristna i Turkiet
2001/02:422 av *Caroline Hagström* (kd) till socialminister Lars Engqvist
Antibiotikaresistens
2001/02:423 av *Lena Olsson* (v) till socialminister Lars Engqvist
Konkurrensutsättningen inom äldreomsorgen
2001/02:424 av *Carina Hägg* (s) till utrikesminister Anna Lindh
Spridningen av hiv och aids
2001/02:425 av *Sten Tolgfors* (m) till utrikesminister Anna Lindh
EU:s bistånd
2001/02:426 av *Inger Lundberg* (s) till utrikesminister Anna Lindh
Mellanöstern
2001/02:430 av *Ragnwi Marcelind* (kd) till miljöminister Kjell Larsson
Myggplågan vid nedre Dalälven
2001/02:431 av *Rigmor Stenmark* (c) till socialminister Lars Engqvist
Forskning och personlig integritet
2001/02:432 av *Lars Gustafsson* (kd) till socialminister Lars Engqvist
Familjeverksamheten vid Mättinge

den 27 december 2001

2001/02:460 av *Magnus Jacobsson* (kd) till utbildningsminister Thomas Östros
Yrkesfiskarkåren

den 2 januari 2001

2001/02:439 av *Lars Leijonborg* (fp) till statsrådet Ingegerd Wärnersson
Ordningsproblemen i skolan

den 7 januari 2002

2001/02:436 av *Inger Davidson* (kd) till kulturminister Marita Ulvskog
Spel på värdeautomater

den 9 januari 2002

2001/02:428 av *Marina Pettersson* (s) till statsrådet Ingela Thalén
Tillfällig föräldrapeng

2001/02:435 av *Inger René* (m) till jordbruksminister Margareta Winberg
Statens förhållningssätt till prostituerade

2001/02:438 av *Eskil Erlandsson* (c) till finansminister Bosse Ringholm
Sveriges bönder och dieselskatten

2001/02:440 av *Ola Karlsson* (m) till miljöminister Kjell Larsson
Upparbetat kärnbränsle

2001/02:445 av *Anders Sjölund* (m) till statsrådet Ingela Thalén
Änkepensionerna

2001/02:446 av *Carl-Axel Johansson* (m) till utbildningsminister Thomas Östros
Studiemedel och utlandsstudier

2001/02:447 av *Ulla-Britt Hagström* (kd) till miljöminister Kjell Larsson
Världstoppmöte om hållbar utveckling

2001/02:448 av *Carina Hägg* (s) till statsrådet Lars-Erik Lövdén
Bostadsförmedling med 35 § hyreslagen

2001/02:451 av *Berit Adolfsson* (m) till socialminister Lars Engqvist
Yrkesförbud och äldre privatpraktiserande läkare

2001/02:452 av *Cristina Husmark Pehrsson* (m) till socialminister Lars Engqvist
Lag om patienträttigheter

2001/02:462 av *Sven Brus* (kd) till socialminister Lars Engqvist
Rekrytering av personliga assistenter

2001/02:472 av *Roy Hansson* (m) till jordbruksminister Margareta Winberg
EU:s arealstöd

2001/02:478 av *Rolf Gunnarsson* (m) till försvarsminister Björn von Sydow
Hemvärnets verksamhet

den 10 januari 2002

2001/02:419 av *Margareta Cederfelt* (m) till statsrådet Leif Pagrotsky
Kostnadsnivån i Sverige

2001/02:437 av *Jan-Evert Rådström* (m) till näringsminister Björn Rosengren
Nya företagsformer

2001/02:441 av *Göran Lindblad* (m) till utrikesminister Anna Lindh
Exkludering från Genèvekonventionen

2001/02:442 av tredje vice talman *Rose-Marie Frebran* (kd) till utrikesminister Anna Lindh
Exkludering från Genèvekonventionen

2001/02:443 av *Marianne Andersson* (c) till utrikesminister Anna Lindh
Exkludering från Genèvekonventionen

2001/02:450 av *Lena Ek* (c) till näringsminister Björn Rosengren
Arbetsmarknadsstatistiken

2001/02:453 av *Ana Maria Narti* (fp) till utrikesminister Anna Lindh
Exkludering från Genèvekonventionen

2001/02:454 av *Kerstin-Maria Stalin* (mp) till utrikesminister Anna Lindh
Exkludering från Genèvekonventionen

2001/02:455 av *Göran Lindblad* (m) till utrikesminister Anna Lindh
Flyktingar från Afghanistan

2001/02:456 av *Mikael Oscarsson* (kd) till utrikesminister Anna Lindh
Antisemitiskt uttalande

Prot. 2001/02:51
15 januari

2001/02:457 av tredje vice talman *Rose-Marie Frebran* (kd) till utrikesminister Anna Lindh

Exkludering från Genèvekonventionen

2001/02:461 av *Sven Brus* (kd) till socialminister Lars Engqvist

Färdtjänst för barn

2001/02:463 av *Christer Skoog* (s) till näringsminister Björn Rosengren
Samhall

2001/02:464 av *Christer Skoog* (s) till näringsminister Björn Rosengren
Flytt av företag till utlandet

2001/02:465 av *Inger Segelström* (s) till utrikesminister Anna Lindh
Biståndet till Afghanistan

2001/02:466 av *Yilmaz Kerimo* (s) till utrikesminister Anna Lindh
Kristna minoriteter i Turkiet

2001/02:467 av tredje vice talman *Rose-Marie Frebran* (kd) till utrikesminister Anna Lindh

Transportörsansvaret

2001/02:468 av *Ulla Hoffmann* (v) till utrikesminister Anna Lindh

Exkludering från Genèvekonventionen

2001/02:469 av *Ulla Hoffmann* (v) till utrikesminister Anna Lindh

Exkludering från Genèvekonventionen

2001/02:474 av *Bertil Persson* (m) till statsrådet Ingegerd Wärnersson
Våld och trakasserier i skolan

2001/02:476 av *Bertil Persson* (m) till statsrådet Ingegerd Wärnersson
Våldet i skolan

den 11 januari 2001

2001/02:444 av *Magnus Jacobsson* (kd) till utrikesminister Anna Lindh
Israel–Palestina-konflikten

Ovanstående svar redovisas i bilaga som fogats till riksdagens snabbprotokoll tisdagen den 15 januari.

den 14 januari 2002

2001/02:473 av *Catharina Hagen* (m) till finansminister Bosse Ringholm

Förmögenhetsskatten

Svar 473 redovisas i bilaga som fogats till riksdagens snabbprotokoll tisdagen den 22 januari.

Förhandlingarna leddes
av talmannen från sammanträdet början till ajourneringen kl. 16.22,
av förste vice talmannen därefter t.o.m. 25 § anf. 83 (delvis) och
av andre vice talmannen därefter till sammanträdet slut.

Vid protokollet

TOM T:SON THYBLAD

/Monica Gustafson

Innehållsförteckning

1 § Justering av protokoll	1
2 § Anmälan om återtagande av plats i riksdagen.....	1
3 § Ledigheter, m.m.....	1
4 § Kompletteringsval till näringsutskottet.....	2
5 § Anmälan om val av ordförande och vice ordförande i utrikesutskottet	2
6 § Meddelande om ändringar i kammarens sammanträdesplan.....	2
7 § Meddelande om frågestund	2
8 § Meddelande om särskilt anordnad debatt.....	2
9 § Meddelande om aktuell debatt	2
10 § Anmälan om uteblivet svar på interpellation.....	4
11 § Anmälan om fördröjt svar på interpellation	4
12 § Fråga om hänvisning av motion	5
Anf. 1 TALMANNEN	5
13 § Svar på interpellation 2001/02:120 om ohälsa	5
Anf. 2 Statsrådet INGELA THALÉN (s)	5
Anf. 3 CARL-AXEL JOHANSSON (m)	7
Anf. 4 Statsrådet INGELA THALÉN (s)	8
Anf. 5 CARL-AXEL JOHANSSON (m)	9
Anf. 6 Statsrådet INGELA THALÉN (s)	10
Anf. 7 CARL-AXEL JOHANSSON (m)	11
Anf. 8 Statsrådet INGELA THALÉN (s)	11
14 § Svar på interpellation 2001/02:113 om arameiska.....	12
Anf. 9 Kulturminister MARITA ULVSKOG (s)	12
Anf. 10 CARINA HÄGG (s).....	13
Anf. 11 Kulturminister MARITA ULVSKOG (s)	14
Anf. 12 CARINA HÄGG (s).....	15
Anf. 13 Kulturminister MARITA ULVSKOG (s)	16
Anf. 14 CARINA HÄGG (s).....	17
15 § Svar på interpellation 2001/02:114 om Drottningholms teater och Sveriges teatersamlingar	18
Anf. 15 Kulturminister MARITA ULVSKOG (s)	18
Anf. 16 ANA MARIA NARTI (fp).....	18
Anf. 17 Kulturminister MARITA ULVSKOG (s)	19
Anf. 18 ANA MARIA NARTI (fp).....	19
Anf. 19 Kulturminister MARITA ULVSKOG (s)	20
Anf. 20 ANA MARIA NARTI (fp).....	20
Anf. 21 Kulturminister MARITA ULVSKOG (s)	21
16 § Svar på interpellation 2001/02:90 om diskriminering av kvinnor vid barnafödande	21
Anf. 22 Statsrådet MONA SAHLIN (s)	21
Anf. 23 ULLA-BRITT HAGSTRÖM (kd)	22
Anf. 24 Statsrådet MONA SAHLIN (s)	23
Anf. 25 ULLA-BRITT HAGSTRÖM (kd)	24

Anf. 26 Statsrådet MONA SAHLIN (s)	25
Anf. 27 ULLA-BRITT HAGSTRÖM (kd)	25
17 § Svar på interpellation 2001/02:107 om regeringens löften	
om deltidarbetslösheten	26
Anf. 28 Statsrådet MONA SAHLIN (s)	26
Anf. 29 ANNA LILLIEHÖÖK (m)	27
Anf. 30 Statsrådet MONA SAHLIN (s)	28
Anf. 31 ANNA LILLIEHÖÖK (m)	29
Anf. 32 Statsrådet MONA SAHLIN (s)	30
Anf. 33 ANNA LILLIEHÖÖK (m)	31
Anf. 34 Statsrådet MONA SAHLIN (s)	31
18 § Svar på interpellation 2001/02:115 om kortare arbetstid.....	32
Anf. 35 Statsrådet MONA SAHLIN (s)	32
Anf. 36 HENRIK WESTMAN (m)	33
Anf. 37 Statsrådet MONA SAHLIN (s)	33
Anf. 38 HENRIK WESTMAN (m)	34
Anf. 39 Statsrådet MONA SAHLIN (s)	35
Anf. 40 HENRIK WESTMAN (m)	35
19 § Svar på interpellation 2001/02:116 om redovisning av	
amalgamanvändning.....	36
Anf. 41 Socialminister LARS ENGQVIST (s)	36
Anf. 42 SIW PERSSON (-)	36
Anf. 43 Socialminister LARS ENGQVIST (s)	37
Anf. 44 SIW PERSSON (-)	38
Anf. 45 Socialminister LARS ENGQVIST (s)	38
Anf. 46 SIW PERSSON (-)	39
Ajournering.....	39
Återupptagna förhandlingar	39
20 § Svar på interpellation 2001/02:87 om EU-regler vid	
nedläggning av fabriker	40
Anf. 47 Näringsminister BJÖRN ROSENGREN (s)	40
Anf. 48 MARIE GRANLUND (s)	41
Anf. 49 Näringsminister BJÖRN ROSENGREN (s)	42
Anf. 50 MARIE GRANLUND (s)	42
21 § Svar på interpellation 2001/02:91 om arbetslösheten	43
Anf. 51 Näringsminister BJÖRN ROSENGREN (s)	43
Anf. 52 KENT OLSSON (m)	44
Anf. 53 Näringsminister BJÖRN ROSENGREN (s)	45
Anf. 54 KENT OLSSON (m)	46
Anf. 55 Näringsminister BJÖRN ROSENGREN (s)	47
Anf. 56 KENT OLSSON (m)	48
Anf. 57 Näringsminister BJÖRN ROSENGREN (s)	48
22 § Svar på interpellation 2001/02:96 om Stockholms	
trafiksituation.....	49
Anf. 58 Näringsminister BJÖRN ROSENGREN (s)	49
Anf. 59 HENRIK WESTMAN (m)	50
Anf. 60 CARL-ERIK SKÅRMAN (m)	51
Anf. 61 Näringsminister BJÖRN ROSENGREN (s)	52

Anf. 62	HENRIK WESTMAN (m).....	52
Anf. 63	CARL-ERIK SKÅRMAN (m).....	53
Anf. 64	Näringsminister BJÖRN ROSENGREN (s)	53
Anf. 65	HENRIK WESTMAN (m).....	54
Anf. 66	Näringsminister BJÖRN ROSENGREN (s)	55
23 §	Svar på interpellation 2001/02:101 om aktivitetsgarantin	55
Anf. 67	Näringsminister BJÖRN ROSENGREN (s)	55
Anf. 68	EWA THALÉN FINNÉ (m).....	57
Anf. 69	Näringsminister BJÖRN ROSENGREN (s)	58
Anf. 70	EWA THALÉN FINNÉ (m).....	58
Anf. 71	Näringsminister BJÖRN ROSENGREN (s)	59
Anf. 72	EWA THALÉN FINNÉ (m).....	60
Anf. 73	Näringsminister BJÖRN ROSENGREN (s)	60
24 §	Svar på interpellation 2001/02:102 om statliga satsningar på nya miljöarbeten	61
Anf. 74	Näringsminister BJÖRN ROSENGREN (s)	61
Anf. 75	PATRIK NORINDER (m).....	62
Anf. 76	Näringsminister BJÖRN ROSENGREN (s)	63
Anf. 77	PATRIK NORINDER (m).....	64
Anf. 78	Näringsminister BJÖRN ROSENGREN (s)	65
Anf. 79	PATRIK NORINDER (m).....	65
Anf. 80	Näringsminister BJÖRN ROSENGREN (s)	66
25 §	Svar på interpellation 2001/02:108 om tågtrafiken	67
Anf. 81	Näringsminister BJÖRN ROSENGREN (s)	67
Anf. 82	HANS STENBERG (s).....	68
Anf. 83	SVEN BERGSTRÖM (c)	69
Anf. 84	Näringsminister BJÖRN ROSENGREN (s)	70
Anf. 85	HANS STENBERG (s).....	71
Anf. 86	SVEN BERGSTRÖM (c)	71
26 §	Svar på interpellation 2001/02:89 om BREV-utredningen	72
Anf. 87	Näringsminister BJÖRN ROSENGREN (s)	72
Anf. 88	MARIA LARSSON (kd).....	73
Anf. 89	SVEN BERGSTRÖM (c)	74
Anf. 90	Näringsminister BJÖRN ROSENGREN (s)	75
Anf. 91	MARIA LARSSON (kd).....	75
Anf. 92	SVEN BERGSTRÖM (c)	76
Anf. 93	Näringsminister BJÖRN ROSENGREN (s)	76
Anf. 94	MARIA LARSSON (kd).....	77
Anf. 95	Näringsminister BJÖRN ROSENGREN (s)	77
27 §	Svar på interpellation 2001/02:105 om Ljungskile	78
Anf. 96	Statsrådet BRITTA LEJON (s)	78
Anf. 97	ÅSA TORSTENSSON (c)	79
Anf. 98	ÅKE CARNERÖ (kd).....	80
Anf. 99	Statsrådet BRITTA LEJON (s)	81
Anf. 100	ÅSA TORSTENSSON (c)	81
Anf. 101	ÅKE CARNERÖ (kd).....	82
Anf. 102	Statsrådet BRITTA LEJON (s)	82
Anf. 103	ÅSA TORSTENSSON (c)	83

28 § Svar på interpellation 2001/02:106 om engagemang i samhällsarbetet	84
Anf. 104 Statsrådet BRITTA LEJON (s)	84
Anf. 105 RIGMOR STENMARK (c).....	85
Anf. 106 Statsrådet BRITTA LEJON (s)	86
Anf. 107 RIGMOR STENMARK (c).....	86
Anf. 108 Statsrådet BRITTA LEJON (s)	87
Anf. 109 RIGMOR STENMARK (c).....	88
29 § Svar på interpellation 2001/02:117 om incitamenten till kommunerna att hushålla väl	88
Anf. 110 Statsrådet LARS-ERIK LÖVDÉN (s).....	88
Anf. 111 LENNART HEDQUIST (m).....	90
Anf. 112 INGER LUNDBERG (s).....	91
Anf. 113 Statsrådet LARS-ERIK LÖVDÉN (s).....	92
Anf. 114 LENNART HEDQUIST (m).....	92
Anf. 115 INGER LUNDBERG (s).....	93
Anf. 116 Statsrådet LARS-ERIK LÖVDÉN (s).....	94
Anf. 117 LENNART HEDQUIST (m).....	94
Anf. 118 Statsrådet LARS-ERIK LÖVDÉN (s).....	95
30 § Svar på interpellation 2001/02:97 om arvsskatten	96
Anf. 119 Finansminister BOSSE RINGHOLM (s)	96
Anf. 120 SVEN BRUS (kd)	96
Anf. 121 Finansminister BOSSE RINGHOLM (s)	97
Anf. 122 SVEN BRUS (kd)	98
31 § Svar på interpellation 2001/02:98 om arbetsgivaravgiften	99
Anf. 123 Finansminister BOSSE RINGHOLM (s)	99
Anf. 124 ULLA-BRITT HAGSTRÖM (kd)	99
Anf. 125 Finansminister BOSSE RINGHOLM (s)	100
Anf. 126 ULLA-BRITT HAGSTRÖM (kd)	101
Anf. 127 Finansminister BOSSE RINGHOLM (s)	102
Anf. 128 ULLA-BRITT HAGSTRÖM (kd)	102
Anf. 129 Finansminister BOSSE RINGHOLM (s)	103
32 § Svar på interpellation 2001/02:109 om resursförstärkning till kommuner	103
Anf. 130 Finansminister BOSSE RINGHOLM (s)	103
Anf. 131 JOHAN LÖNNROTH (v)	104
Anf. 132 Finansminister BOSSE RINGHOLM (s)	104
Anf. 133 JOHAN LÖNNROTH (v)	105
33 § Svar på interpellation 2001/02:99 om skyddad identitet	105
Anf. 134 Finansminister BOSSE RINGHOLM (s)	105
Anf. 135 LARS ELINDERSON (m).....	106
Anf. 136 Finansminister BOSSE RINGHOLM (s)	107
Anf. 137 LARS ELINDERSON (m).....	108
Anf. 138 Finansminister BOSSE RINGHOLM (s)	108
Anf. 139 LARS ELINDERSON (m).....	108
34 § Anmälan om inkomna faktapromemorior om förslag från Europeiska kommissionen, m.m.	109

35 § Anmälan om uppteckningar vid EU-nämndens sammanträden	109
36 § Hänvisning av ärenden till utskott	109
37 § Bordläggning.....	110
38 § Anmälan om interpellationer	110
39 § Anmälan om frågor för skriftliga svar	112
40 § Anmälan om skriftliga svar på frågor	118
41 § Kammaren åtskildes kl. 22.32.	123

Elanders Gotab, Stockholm 2002